

รายงานการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพ่อหลวง
เพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

นางสาวจุรี ไสยรินทร์
ตำแหน่งครู วิทยฐานะชำนาญการ

โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต
สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครภูเก็ต
อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	รายงานการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1
ผู้รายงาน	นางสาวจรี ไสยรินทร์
ปีการศึกษา	2553

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 3) เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมระหว่างก่อนจัดประสบการณ์และหลังจัดประสบการณ์ด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต สำนักการศึกษาเทศบาลนครภูเก็ต ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 45 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นห้องที่ผู้รายงานรับผิดชอบ เป็นครูประจำชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 8 เล่ม 2) แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 จำนวน 24 แผน 3) แบบทดสอบวัดคุณธรรม แบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 15 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม ตั้งแต่ .34 ถึง .72 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .97 ค่าดัชนีประสิทธิผล 69.03 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test Dependent Samples)

ผลการวิจัย พบว่า

- หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.42/83.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้
- ค่าดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.6887 หมายความว่า ผู้เรียน

มีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากเรียนด้วย หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 8 เล่ม ร้อยละ 68.87

3. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีพัฒนาการทางการเรียน จากแบบทดสอบวัดคุณธรรมหลังจัดประสบการณ์ด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต สำเร็จเรียบร้อยโดยได้รับความช่วยเหลือแนะนำ อย่างดียิ่งจาก นางวิสา จรัลชวณะเพท ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต นางจุฑามาส กุลสุวรรณค์ คีทชานีเทศก์ ขำนาถการพิเศษ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผศ.ดร.สุวิชา วิริยมานวงศ์ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต นางศิริรัตน์ คำเกลี้ยง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตและนางจันทนา พิษณุพันธ์ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาลปลุกปัญญา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดมา ผู้รายงานขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณนางวิสา จรัลชวณะเพท ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต ตลอดจนนักเรียนทุกคน ที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้รายงานในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม เพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หากรายงานเล่มนี้ ปรากฏว่าได้บังเกิดประโยชน์กับท่านที่กำลังศึกษา หรือสนใจในการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านการศึกษา ผู้วิจัยก็ขอมอบคุณงามความดีทั้งหลาย เพื่อตอบแทนพระคุณของบิดา-มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยากรต่าง ๆ มา ณ ที่นี้ด้วย

จรี ไสยรินทร์

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
กรอบแนวคิด	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี พุทธศักราช 2546.....	11
การพัฒนาคุณธรรมในระดับปริญญาตรี.....	36
การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก.....	55
นิทานกับการพัฒนาเด็ก.....	65
ภาพประกอบหนังสือนิทาน.....	69
แผนการจัดประสบการณ์.....	73
การหาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม.....	77
การหาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม.....	80
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	81
3 วิธีดำเนินการศึกษา	86
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	86
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	87
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	88
การเก็บรวบรวมข้อมูล	92
การวิเคราะห์ข้อมูล	93
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	102

สรุปผลการศึกษา	103
อภิปรายผลการศึกษา	104
ข้อเสนอแนะ	107
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญ	117
ภาคผนวก ข การหาคุณภาพของเครื่องมือและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	118
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	125
ภาคผนวก ง ข้อมูลจากการทดลองใช้เครื่องมือ	138
ภาคผนวก จ หนังสือราชการ	148
ประวัติผู้รายงาน	150

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1. คุณลักษณะตามวัย.....	13
1.2. ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์.....	24
1.3 ตารางจัดกิจกรรมประจำวันชั้นอนุบาลปีที่ 1.....	32
3.1 แบบแผนการทดลองแบบ One – Group Pretest Posttest Design.....	87
4.1 คะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการทำกิจกรรมย่อยในหนังสือนิทาน ส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80.....	98
4.2 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละจากการ ทำแบบทดสอบวัดคุณธรรม ก่อนจัดประสบการณ์และหลังจัดประสบการณ์ของ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4.....	99
4.3 หาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝัง คุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ตามเกณฑ์ 80 / 80.....	100
4.4 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบผลพัฒนาการทางการเรียนก่อนและ หลังจัดประสบการณ์ ของนักเรียน ที่เรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4	101

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	76

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษา มีความมุ่งหมายพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 กำหนดว่ากระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 :5)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีจุดหมายเพื่อมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามวัย และความสามารถของแต่ละบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ 12 ข้อ โดยกล่าวไว้ในข้อ 4 ว่า มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม (กรมวิชาการ, 2546 : 31) ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กต้องมุ่งพัฒนาให้มีการเจริญเติบโตทุกด้าน มีพลังความคิด มีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถสะสมความดีไว้ในตัวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตด้านสมองสูงสุด ยิ่งกว่าวัยอื่น โดยที่สมองมีทำหน้าที่รู้คิด และเรียนรู้ได้สมบูรณ์มาพร้อมกับการกำเนิด ต้องได้รับการพัฒนาอย่างถูกวิธี และเป็นระบบในช่วงปฐมวัยของชีวิต ประสิทธิภาพของสมองจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การกระตุ้นประสบการณ์การเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์เชิงบวกเป็นสำคัญ ส่งผลให้สมองเรียนรู้ได้ถึงขีดสุดของศักยภาพ เสริมสร้างพลังจิตใจให้เข้มแข็ง และสะอาด กล่าวคือ คิดเป็น คิดชอบ มีวินัย มีความเพียร มองด้านบวก และมองเห็นความงามของสรรพสิ่งต่าง ๆ รอบตัว (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 1-2)

การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป การศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลภายใต้บริบททางวัฒนธรรม อารยะธรรม และวิถีชีวิตทางสังคมซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน มาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาปฐมวัย มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน 2) ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต 3) ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ผู้เรียนมีความเมตตา กรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น 5) ผู้เรียนมีความประหยัด รู้จักใช้

และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม 6) ผู้เรียนมีมารยาทและปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมไทย (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 57) การจัดประสบการณ์ในด้าน การสร้างนิสัยอันพึงประสงค์ให้แก่เด็ก ซึ่งได้แก่ บุคลิกภาพ ค่านิยม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณธรรม และให้รู้จักปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกัน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม การให้คุณธรรม และ จริยศึกษาแก่เด็กมิใช่ของง่าย เพราะค่านิยมของเด็กเกิดจากโรงเรียน บ้าน ศาสนา และชุมชน เป็นผู้สร้างให้ ค่านิยม และการสร้าง ค่านิยม เกี่ยวกับการพัฒนาการด้านจริยธรรมของเด็ก ครูมีส่วนช่วยให้เด็กคิดและตัดสินใจเลือกค่านิยม (เบญจา แสงมล. 2545 : 34)

การพัฒนาจริยธรรมในแง่ของการศึกษา คือการพัฒนาพฤติกรรมที่ยอมรับได้ให้เกิดขึ้นแก่บุคคลทุกคน ทั้งนี้เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จริยธรรม มีความสัมพันธ์กับคุณธรรม กล่าวคือ จริยธรรมเป็นการประพฤติทางความคิด คำพูด และการกระทำที่ดีที่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ในขณะที่คุณธรรมหมายถึง การมีความคิดในการกระทำที่ถูกต้อง ผู้มีคุณธรรมในจิตใจจะมีการถ่ายทอดสู่การมีจริยธรรมที่ปฏิบัติต่อตนเองและคนอื่น ตามมา (กุลยา ตันติพลาชีวะ. 2551: 204) จากสภาพปัญหาสังคมในปัจจุบันโดยเฉพาะที่ปรากฏอยู่ในสื่อแขนงต่างๆ ล้วนบ่งชี้ถึงความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและจริยธรรมของประชาชนภายในประเทศที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้นการออกกฎหมายที่เสียหายขาดรุนแรง ลงโทษผู้กระทำผิดทางศีลธรรมและจริยธรรมยอมเป็นเพียงการแก้ไขที่ปลายเหตุและไม่ได้ช่วยพัฒนาให้ประเทศชาติเกิดสันติสุขที่ยั่งยืนแต่ประการใด ทางรอดหนึ่งที่จะช่วยป้องกันปัญหาดังกล่าวได้คือ การเริ่มปลูกฝังรากฐานทางศีลธรรมและจริยธรรมของบุคคลตั้งแต่ยังเล็กเพื่อให้เติบโตเป็นผู้มีคุณธรรมในวันข้างหน้า

เด็กปฐมวัย(หรืออายุระหว่าง 2 – 6 ปี)มีธรรมชาติการเรียนรู้ที่กำลังเริ่มต้นพัฒนาทักษะการคิดในเชิงนามธรรม เช่น การกระทำที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี จึงนับได้ว่าเป็นวัยที่สำคัญต่อการเริ่มต้นส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจ อย่างไรก็ตาม พบว่าเด็กในวัยนี้สามารถเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ เพราะจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจต่อสิ่งที่ประจักษ์ด้วยตาตนเอง ดังนั้น

หากต้องการส่งเสริมหรือปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงให้เกิดขึ้นในเด็กวัยนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักต่อธรรมชาติการเรียนรู้ดังกล่าวของเด็กและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กนำตนเองเข้าสู่ประสบการณ์เรียนรู้โดยตรง (กรมวิชาการ. 2546 : 1– 2)

การสอนเด็กปฐมวัยไม่ใช่การบอกหรือให้ข้อมูล หรือบอกรู้อย่างที่ผู้ใหญ่คิดว่าต้องรู้ลงในสมองเด็ก แต่การสอนระดับปฐมวัยเป็นการสร้างสรรค์ให้เด็กเรียนรู้ โดยผ่านกิจกรรมที่ทำทายกระตุ้นให้เด็กคิด และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จุดประสงค์ของการสอนปฐมวัยมีเป้าหมายอยู่ที่การส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ส่งเสริมจินตนาการจินตนิยม และส่งเสริมพุทธิปัญญา

การสอนปฐมวัยศึกษา ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กอย่างมีเงื่อนไขแต่การสอนเด็กปฐมวัยเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยการเรียนรู้ โดยการสอนนั้นต้องเป็นการส่งเสริมจินตนาการเด็กได้ครอบคลุมทุกด้าน ตรงกับความต้องการของเด็ก เด็กมีความสุขในการเรียน ในขณะเดียวกันการเรียนรู้ก็ต้องเป็นการวางพื้นฐานความรู้ และเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคตเด็กอย่างน้อย นอกจากเด็กจะได้เรียนรู้การมีเพื่อน เรียนรู้การดูแลตนเอง เรียนรู้การเป็นผู้มีอารมณ์ที่ดีแล้วในแง่ของพุทธิปัญญา (cognitive growth) เด็กควรได้รับการกระตุ้นให้คิด รู้จักใช้เหตุผล (กุลยา ตันติพลาชีวะ.2551:43) การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ไม่เพียงแต่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาในโรงเรียนได้เร็วแล้วยังพบว่า การให้เด็กได้ฟังนิทานจะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกมากขึ้น โดยการโยงเหตุการณ์ต่างๆเข้าด้วยกัน ประโยชน์ของ

หนังสือมีส่วนในการพัฒนาสติปัญญาเด็ก คือ เรื่องราวนิทานจะสามารถช่วยให้เด็กเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม, หนังสือนิทานช่วยสนองความต้องการด้านสุนทรีย์และความรู้ให้แก่เด็ก, เด็กพัฒนาความสามารถในการรู้ เรื่องราวจากนิทาน (กรมวิชาการ, 2546:2) เมื่อไม่สามารถบอกสอนอะไรได้โดยตรงนักปราชญ์โบราณกาล ท่านเห็นแล้วว่า ทางที่ควรบอกสอนได้ทางหนึ่ง คือการเล่าเรื่องราวที่เรียกว่า “นิทาน” เป็นคำกลางๆไม่เจาะจงบุคคลใดบุคคลหนึ่งครั้ง ได้ฟัง ครั้งได้อ่านก็จะซึมซับทีละเล็กทีละน้อย กล่อมกล่อมไปเรื่อยๆไม่หิวหิวแต่มั่นคง เราจึงเคยได้ยินเรื่อง “การเล่า นิทานให้ลูกฟัง” เล่าเรื่องดีๆ เล่าเรื่องศีลเรื่องธรรม เมื่อถึงจุดหนึ่งก็จะเกิดความฝังใจ นิทานและเรื่องเล่าเป็นสิ่งที่อยู่คู่มา กับเด็กทั่วโลกเด็กแทบทุกคนเคยฟังนิทาน และจดจำได้ว่าโลกของนิทานนั้นน่าตื่นใจน่าฟังที่เสียใจอะไร หลักสูตรสำหรับ พัฒนาเด็กปฐมวัยจึงระบุไว้เสมอว่าจะต้องเล่านิทานและอ่านนิทานให้เด็กฟังต้องแนะนำให้เด็กรู้จักนิทานอย่าง กว้างขวางหลากหลาย (พรพิไล เลิศวิชาและนายแพทย์อัครภูมิ จารุภากร. 2551:44)

ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541:35) ได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก ปฐมวัยเกณฑ์อายุ 3-6 ปี ไว้ 4 ด้าน คือ ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ ซึ่ง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนั้น

ทิศนา แชนมณี.(2544:44)กล่าวไว้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวอาจจะไม่มี ความสัมพันธ์กับระดับจริยธรรมของเด็ก แต่มีแนวโน้มว่า เด็กที่มีฐานะต่ำมีระดับจริยธรรมต่ำกว่าเด็กที่มีฐานะสูง

เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องใช้วิธีการเสริมสร้างคุณสมบัติที่ดีงามและการ ป้องกันการเกิดและลูกหลานของพฤติกรรมที่บั่นทอนความมั่นคงและความเจริญของชาติซึ่งการพัฒนาจิตใจของ บุคคลเริ่มตั้งแต่อายุยังน้อย ด้วยการปลูกฝัง และพัฒนาจิตลักษณะสำคัญ(สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2550:2) เด็กช่วงอายุแรกเกิด-6 ปี เป็นช่วงที่สำคัญที่สุดของคน จนมีคำกล่าวว่าเป็นช่วงวัยทองของชีวิต ทั้งนี้เพราะ เป็นช่วงที่พัฒนาการทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาความพร้อมด้านสังคมนิสัยที่จะส่งผลต่อ บุคลิกภาพในอนาคตการพัฒนาความพร้อมด้านสังคมนิสัยเป็นการฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กเพื่อจะได้เติบโต เป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีเหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักแก้ปัญหาเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนดำรงชีวิตอยู่ ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 52)

อรสา กุมาริปลูกหุด(2544:89)ได้กล่าวว่า หนังสือเด็กที่ดีจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็กใน ด้านต่างๆ ทั้งทางด้านการใช้ภาษา ทางด้านสังคม ทางด้านอารมณ์ และทางด้านสติปัญญา หรืออาจกล่าวได้ว่า นอกจากอาหารที่เด็กจะบริโภคเพื่อความเจริญเติบโตทางด้านร่างกายแล้ว หนังสือเป็นสิ่งจำเป็นเปรียบดุจอาหาร ทางใจและสติปัญญา ที่ควรให้เด็กได้รับการเพิ่มพูน และหล่อเลี้ยงไม่แพ้กับการให้อาหารหล่อเลี้ยงทางร่างกาย เช่นกัน นอกจากนี้ อินทิวรา รุมาส(2545:53-54) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อพัฒนาคุณลักษณะทาง คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 พบว่าประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับ อร์ญญา เพิ่มพิรพัฒน์ (2548 :84-85) ใช้นิทานเป็นสื่อกลาง เป็นการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึกความสนใจ ประสบการณ์ ทัศนคติค่านิยมที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่งเสริมความคิด จินตนาการ และพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้

จากเหตุผลดังกล่าวผู้รายงานจึงได้พัฒนาการจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้ หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุต เด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่1 ประกอบการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม โดยการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเด็กชั้น

อนุบาลปีที่ 1/4 อยู่ในช่วงของการปรับสภาพของแต่ละคนในการอยู่ร่วมกันและการฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่นทำให้เด็กยังขาดคุณธรรม จริยธรรม ผู้รายงานได้เห็นความสำคัญของปัญหานี้จึงแก้ปัญหาด้วยการจัดทำหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยผู้รายงานเป็นผู้แต่งเนื้อเรื่อง วาดภาพและจัดทำรูปเล่มเอง ทำให้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง จัดกิจกรรมให้เด็กได้ฟัง แสดงความคิดเห็น เล่นและเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยให้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้และเป็นคนดีของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

1. เพื่อพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จากแบบทดสอบวัดคุณธรรม ระหว่างก่อนจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

สมมุติฐานของการวิจัย

คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรม ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สำหรับเด็กอนุบาลปีที่ 1
2. ครูได้แนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กอนุบาลปีที่ 1
3. เด็กอนุบาลปีที่ 1 ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมเกี่ยวกับ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัสดอดออม ความพอเพียง ความกตัญญู ความขยัน การประกอบอาชีพสุจริต ความมีวินัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้รายงานได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรได้แก่นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต

อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 4 ห้อง รวมนักเรียนทั้งสิ้น 199 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 45 คน ซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์โดยผู้รายงานกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นห้องที่ผู้รายงานทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น

2. ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการทดลองในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน 2553 ถึง 28 มกราคม 2554 โดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ตามแผนการจัดประสบการณ์จำนวน 24 แผน เป็นเวลา 10 ชั่วโมง 40 นาที โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 8 เล่ม แต่เล่มใช้กับแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 3 แผน ทั้งนี้ไม่นับรวมระยะเวลาการทดสอบแบบทดสอบวัดคุณธรรมก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 จำนวน 8 เล่ม ดังนี้

1. หนูไก่เด็กดี
2. หมี่แพนด้า
3. ลูกจ๋อ้อย
4. เจ้าตูบแสนรู้
5. คุณครูในดวงใจ
6. หนูดีดีลอยกระทง
7. ไล่เดียดิน
8. ทานตะวันแสนสวย

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4

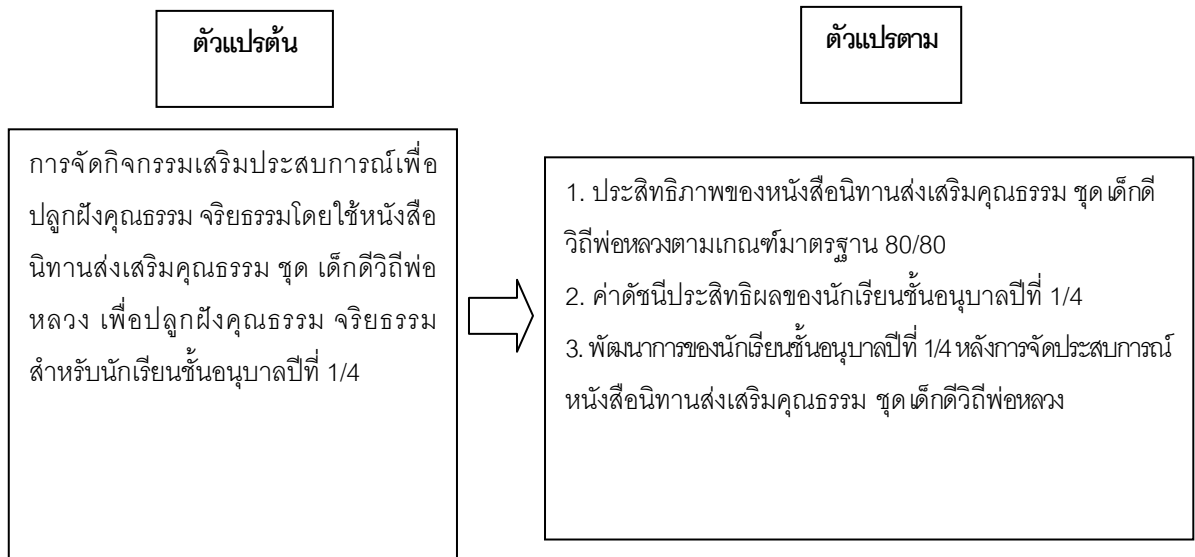
4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง
3. พัฒนาการของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 หลังการจัดประสบการณ์หนังสือนิทานส่งเสริม

คุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม** หมายถึง หนังสือนิทานประกอบภาพมีเนื้อหาในการส่งเสริมคุณธรรม ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานและได้รับความรู้จากเนื้อหาของนิทานโดยมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมที่ตามมา
ที่ผู้รายงานจัดทำขึ้น
2. **แผนการจัดประสบการณ์** หมายถึง เอกสารที่ใช้เป็นคู่มือในการจัดประสบการณ์แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ การประเมินผล การบันทึกผลหลังการจัดกิจกรรม
3. **การปลูกฝังคุณธรรม** หมายถึง การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของงามมีคุณธรรมและในด้านต่างๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติค่านิยม ความเชื่อและพฤติกรรมที่พึงประสงค์
4. **ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม** โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม หมายถึง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ซึ่งวัดและประเมินผลตามสภาพจริงแล้วมีผลเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

80 **ตัวแรก** หมายถึง ประสิทธิภาพด้านกระบวนการ คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการทำกิจกรรมย่อยในหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงแต่ละเล่ม โดยค่าคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

80 **ตัวหลัง** หมายถึง ประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ คือ ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรม จริยธรรม โดยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงหลังการจัดประสบการณ์โดยค่าคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80

5. **ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index)** หมายถึง ค่าที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 /4 ระหว่างคะแนนหลังการจัดประสบการณ์กับคะแนนก่อนจัดประสบการณ์ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น

6. **แบบทดสอบวัดคุณธรรม** หมายถึง แบบทดสอบวัดคุณธรรมที่สร้างขึ้นในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ก่อนจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์

7. **ผลการประเมินพัฒนาการ** หมายถึง คะแนนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรม ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น จำนวน 5 ข้อ เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก

8. **นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1** หมายถึง เด็กชายและเด็กหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้รายงานได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

- 1 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
 - 1.1 หลักการ
 - 1.2 จุดหมาย
 - 1.3 คุณลักษณะตามวัย
 - 1.4 ระยะเวลาเรียน
 - 1.5 สาระการเรียนรู้
 - 1.6 สาระที่ควรเรียนรู้
 - 1.7 การจัดประสบการณ์
 - 1.8 การจัดกิจกรรมประจำวัน
 - 1.9 การประเมินพัฒนาการ
 - 1.10 ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์
- 2 การพัฒนาคุณธรรมในระดับปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายการพัฒนาคุณธรรม
 - 2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์
 - 2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก
 - 2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของฟรอยด์
 - 2.5 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุสินาวิน
 - 2.6 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม
- 3 . การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก
 - 3.1. ความหมายของหนังสือสำหรับเด็ก
 - 3.2 จุดมุ่งหมายในการทำหนังสือสำหรับเด็ก
 - 3.3 หลักในการจัดทำหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก
4. นิทานกับการพัฒนาเด็ก
 - 4.1 ความหมายของนิทาน
 - 4.2 คุณค่าของนิทาน
 - 4.3 การเล่านิทาน

- 4.4 ศิลปะการเล่านิทาน
- 4.5 วิธีการเล่านิทาน
- 5. ภาพประกอบหนังสือนิทาน
 - 5.1 ชนิดและลักษณะของภาพประกอบหนังสือนิทาน
 - 5.2 ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือนิทาน
 - 5.3 เทคนิคการเล่านิทานแบบใช้ภาพประกอบ
- 6. แผนการจัดประสบการณ์
 - 6.1 ความหมายของแผนการจัดประสบการณ์
 - 6.2 องค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์
 - 6.3 ประโยชน์ของแผนการจัดประสบการณ์
 - 6.4 การเขียนแผนการจัดประสบการณ์
 - 6.5 การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์
- 7. การหาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม
- 8. การหาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม
- 9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1. งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2. งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2546 มีหลักการ จุดหมาย คุณลักษณะตามวัย และมาตรฐานต่างๆ ที่ต้องศึกษาให้เข้าใจก่อน ดังนี้ (กรมวิชาการ2546 :5)

หลักการ

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
3. พัฒนาการเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและอย่างมีความสุข
5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

จุดหมาย

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์
3. มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัย หรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดได้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่าเด็กไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทัน่วงที คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็ก อายุ 3-5 ปี มีดังตารางที่ 1

ตาราง 1.1 คุณลักษณะตามวัย

พัฒนาการ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
1. ด้านร่างกาย 1.1 กล้ามเนื้อใหญ่	- รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นด้วยแขนทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดได้ด้วยตนเอง - กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ - วิ่งตามลำพังได้	- รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้ - กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ - วิ่งและหยุดได้อย่างคล่อง	- รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง - เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว - กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง - วิ่งได้เร็วและหยุดได้ทันที
1.2 กล้ามเนื้อเล็ก	- ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้ขาดได้ - เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่	- ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นตรงตามที่กำหนดให้ - เขียนรูปร่างสี่เหลี่ยมตามแบบได้	- ใช้กรรไกรตัดกระดาษให้อยู่ในแนวเส้นตรงตามที่กำหนดให้ - เขียนรูปร่างสามเหลี่ยมตามแบบได้ - ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้

	ได้	- ร้อยลูกบิดขนาดเล็กได้	- ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดีเช่น ตัด กระดุมผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
1.3 สุขภาพอนามัย	- มีร่างกายแข็งแรง สมบุรณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีเส้นรอบ ศีรษะตามเกณฑ์อายุ	- มีร่างกายแข็งแรง สมบุรณ์ มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีเส้นรอบ ศีรษะตามเกณฑ์อายุ	- มีร่างกายแข็งแรงสมบุรณ์ มี น้ำหนักส่วนสูง และมีเส้นรอบ ศีรษะตามเกณฑ์อายุ
2. ด้านอารมณ์และ จิตใจ 2.1 การแสดงออก ทางด้านอารมณ์	- ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่ พอใจและได้คำชม - แสดงอารมณ์ตาม ความรู้สึก	- ชอบทำทนายผู้ใหญ่ - เริ่มควบคุมอารมณ์ได้ บางขณะ	- รักครู/ผู้สอน - ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น

ตาราง 1.1 (ต่อ)

พัฒนาการ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
2.2 ความรู้สึกที่ดีต่อ ตนเองและผู้อื่น	- เริ่มรู้บทบาทหน้าที่ ของตนเอง - เริ่มรู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ ตนชอบสนใจ	- รู้บทบาทหน้าที่ของ ตนเอง - รู้จักเลือกเล่นสิ่งที่ตน ชอบสนใจ - เริ่มรู้จักชื่นชม ความสามารถและ ผลงานของตนเอง และผู้อื่น	- รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองและ หน้าที่ที่รับมอบหมาย - รู้จักเลือกเล่นทำงานตามที่ตน ชอบสนใจและทำได้ - รู้จักชื่นชมใน - ความสามารถและผลงาน ของ ตนเองและผู้อื่น

<p>2.3 คุณธรรมและจริยธรรม</p>	<p>-เริ่มแสดงความรักเพื่อนและสัตว์เลี้ยง</p> <p>-ไม่ทำร้ายผู้อื่นเมื่อไม่พอใจ</p> <p>-เริ่มรู้ว่าของสิ่งใดเป็นของตนเองและสิ่งใดเป็นของผู้อื่น</p> <p>-เริ่มรู้จักเก็บของเล่น</p> <p>-เริ่มรู้จักรอคอย-เริ่มตัดสินใจในเรื่องง่ายๆ ได้</p>	<p>-แสดงความรักเพื่อนและสัตว์เลี้ยง</p> <p>-ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน</p> <p>-ไม่แย่งหรือหยิบของผู้อื่นมาเป็นของตน</p> <p>-รู้จักเก็บของเล่นเข้าที่</p> <p>-รู้จักรอคอยอย่างเหมาะสมกับวัย</p> <p>-รู้จักการตัดสินใจในเรื่องง่ายๆและเริ่มเรียนรู้ผลที่เกิดขึ้น</p>	<p>-แสดงความรักเด็กที่เล็กกว่าและสัตว์ต่างๆ</p> <p>-ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเสียใจ</p> <p>-ไม่หยิบของของผู้อื่นมาเป็นของตน</p> <p>-รู้จักจัดเก็บของเล่นเข้าที่</p> <p>-รู้จักรอคอยและเข้าแถวตามลำดับก่อน – หลัง</p> <p>-รู้จักการตัดสินใจเรื่องง่ายๆและยอมรับผลที่เกิดขึ้น</p>
-------------------------------	--	---	--

ตาราง 1.1 (ต่อ)

พัฒนาการ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
<p>3. ด้านสังคม</p> <p>3.1 การช่วยเหลือตนเอง</p>	<p>- ล้างมือได้</p> <p>-รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง</p> <p>-รู้จักใช้ห้องน้ำห้องส้วม</p>	<p>-แต่งตัวได้ด้วยตนเอง</p> <p>-รับประทานอาหารได้ด้วยตนเองโดยไม่หกเลอะเทอะ</p> <p>-รู้จักทำความสะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำห้องส้วม</p>	<p>-เลือกเครื่องแต่งกายของตัวเองได้และแต่งตัวได้</p> <p>-ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้</p> <p>-ทำความสะอาดร่างกายได้</p>
<p>3.2 การอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการมีคุณธรรม จริยธรรม</p>	<p>-ชอบเล่นแบบคู่ขนาน</p> <p>-ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง</p> <p>-เริ่มปฏิบัติตามกฎ</p>	<p>-เล่นร่วมกับผู้อื่นได้</p> <p>-เริ่มช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>-ปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงร่วมกัน</p>	<p>-เล่นหรือทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยได้</p> <p>-รู้จักการให้และการยอมรับ</p> <p>-ปฏิบัติตามกฎระเบียบของ</p>

	กตีกาง่ายๆ -รู้จักทำงานที่ได้รับมอบหมาย	-มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	สถานศึกษา -ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ
3.3 การอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม	-เริ่มรู้จักแสดงความเคารพ -ทิ้งขยะได้ถูกที่ -ไม่ทำลายสิ่งของเครื่องใช้	-รู้จักแสดงความเคารพ -ทิ้งขยะได้ถูกที่ -รู้จักรักษาสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน	-แสดงความเคารพได้เหมาะสมกับโอกาส -ทิ้งขยะได้ถูกที่ -ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมรอบตัว
4. ด้านสติปัญญา	- ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆได้ -บอกชื่อตนเองได้ - รู้จักใช้คำถาม "อะไร"	-ฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่งที่ต่อเนื่องได้ -บอกชื่อ – นามสกุลของตนเองได้ -สอบถาม "ทำไม"	-ฟังแล้วนำมาเล่าถ่ายทอดได้ -บอกชื่อ – นามสกุล อายุที่อยู่ของตนเองได้ -สอบถาม "ทำไม" "อย่างไร" "ที่ไหน"
พัฒนาการ	อายุ 3 ปี	อายุ 4 ปี	อายุ 5 ปี
4. ด้านสติปัญญา	- ชีตเขียนเส้นอย่างอิสระได้ - จับคู่อักษรต่างๆได้ ประมาณ 3 -4 คู่ - ยังคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้ - อธิบายรู้ยากเห็นทุกอย่างรอบตัว - วาดภาพตามความพอใจของตน - สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆได้ - เขียนแบบทำทางการเคลื่อนไหวต่างๆ - เรียนรู้จากการสังเกตและเลียนแบบ	-เขียนภาพและสัญลักษณ์ตามความต้องการของตนเองได้ -ชี้และบอกสีได้ประมาณ 4-6 สี -พูดเกี่ยวกับ "เมื่อวานนี้" "วันนี้" "พรุ่งนี้" -จำแนกสิ่งต่างๆด้วยประสาทสัมผัสได้ -สำรวจและทดลองเล่นกับของเล่นหรือสิ่งของต่างๆตามความคิดของตนเองได้ -วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเองได้ -เล่านิทานหรือเรื่องราว	-เขียนชื่อ – นามสกุลของตนเองตามแบบได้ -บอกและจำแนกสีต่างๆได้ -บอกเวลา "เมื่อวานนี้" "วันนี้" "พรุ่งนี้" -จำแนกสิ่งต่างๆด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ดี -ใช้สิ่งของรอบๆตัวเป็นสิ่งที่สมมติในการเล่น / เล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการ -วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนได้ -เล่านิทานเล่าสิ่งที่ตนคิดหรือเรื่องราวตามจินตนาการได้ -เคลื่อนไหวทำทางตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการได้

	ผู้อื่น	ตามจินตนาการได้ -เคลื่อนไหวท่าทางตาม ความคิดสร้างสรรค์และ จินตนาการได้ -เรียนรู้จากการสังเกตฟัง ด้วยตนเอง	
--	---------	--	--

ที่มา : กรมวิชาการ(2546 :6 - 8)

ระยะเวลาเรียน

ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1- 3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการและคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับตัวเด็กบุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่นำเนื้อหา การท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต่อบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้ซึ่งรักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้นผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

สาระการเรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (กรมวิชาการ 2546 :6 - 8)

1. ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ช่วยให้เกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้โดยให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ไปพร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็น การสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแล สุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก ดังนี้

1.1.1 การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่การเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์การเล่นเครื่องเล่นสนาม

1.1.2 การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็กการเล่นเครื่องเล่นสัมผัสการเขียนภาพและการเล่นกับสีการปั้นและการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ การต่อของ บรจุ เท และแยกชิ้นส่วน

1.1.3 การรักษาสุขภาพการปฏิบัติตนตามสุขอนามัย

1.1.4 การรักษาความปลอดภัยการรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่

1.2.1 ดนตรีการแสดงปฏิกริยาโต้ตอบเป็นเสียงดนตรีการเล่นเครื่องดนตรีง่าย ๆ การร้องเพลง

1.2.2 สุนทรียภาพการชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงามการแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขันและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนานต่าง ๆ

1.2.3 การเล่นเกมอิสระการเล่นรายบุคคลการเล่นเป็นกลุ่มการเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

1.2.4 คุณธรรม จริยธรรมการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่นับถือ

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้

เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่นเกม การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ฯลฯ ดังนี้

1.3.1 การเรียนรู้ทางสังคมการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง การเล่นเกมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติการมีโอกาสได้รับความรู้สึก ความสนใจและความต้องการของตนเองและผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นการแก้ปัญหาในการเล่นเกมปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาศัยอยู่และเป็นไทย

1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาเป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกและเปรียบเทียบจำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) และเวลา ดังนี้

1.4.1 การคิดการรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น

การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ การเชื่อมโยง ภาพถ่ายและรูปแบบต่าง ๆ กับสิ่งของหรือสถานที่จริงการรับรู้และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน

1.4.2 การใช้ภาษาการแสดงความรู้สึกด้วยคำพูดการพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ตนเองหรือเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของเหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอนการเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กเขียนภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเองการอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ

1.4.3 การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบการสำรวจและอธิบายความเหมือนความต่างของสิ่งต่าง ๆ

การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม

การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ

การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ

การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ

การตั้งสมมุติฐาน

การทดลองสิ่งต่าง ๆ

การสืบค้นข้อมูล

การใช้หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.4.4 จำนวนการเปรียบเทียบจำนวนมากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน การนับสิ่งต่าง ๆ การจับคู่
หนึ่งต่อหนึ่ง การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนหรือปริมาณ

1.4.5 มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)

การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก

การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน

การอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน

การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

1.4.6 เวลา

การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ

การเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็น เมื่อวานนี้ พรุ่งนี้ ฯลฯ

การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ

การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

สาระที่ควรเรียนรู้

สาระที่ควรเรียนรู้เป็นเรื่องราวที่บูรณาการให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการความสนใจของเด็ก
ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก เนื้อหาให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กสาระที่ควรเรียนรู้
ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง
ๆ รอบตัวเด็ก ดังนี้

1. เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่างหน้าตาของตน รู้จักอวัยวะต่าง ๆ และวิธี
ระวังรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย มีสุขอนามัยที่ดี เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองคนเดียวหรือกับ
ผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

2. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควรได้มีโอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับ
ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องการเกี่ยวข้องหรือ
มีโอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

3. ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงโลกที่
แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

4. สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักผิวสัมผัส ของสิ่งต่าง ๆ
รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา แต่ทั้งนี้ประสบการณ์ที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และควรยืดหยุ่นให้มีสาระที่ควรเรียนรู้ที่เด็กสนใจและสาระที่ควรเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์

1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต
4. จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
5. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2. แนวทางการจัดประสบการณ์

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้นทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น มีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน
6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก
7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้
9. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ
10. จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำข้อมูลที่ได้มาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบ เป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไรเมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

1. หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

- กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน
- กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที
- กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุมการเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที
- กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนักเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

2 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

- กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวันและยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เช่น
วัย 3 ปี มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 8 นาที
วัย 4 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที
วัย 5 ปี มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที
 - กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที
 - กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40-60 นาที
 - กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป
- 3 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

1. การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยต่างๆ ๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

2. การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นลิ่ม ใช้อุปกรณ์ศิลปะเช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

3. การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเองรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4. การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันมีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น การรับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5. การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกตจำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหารหรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัยอย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

6. การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7. การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมุติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน

ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณาปรับปรุงวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรการประเมินพัฒนาการควรวัยเด็ก ดังนี้ (กรมวิชาการ 2546 :6 - 8)

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนเลือกใช้เครื่องมือและจัดบันทึกไว้เป็น

หลักฐาน

5 ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3-5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

ตารางที่ 1.2 ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ โดยยึดมาตรฐานในจุดหมายหลักสูตรปฐมวัย

มาตรฐานที่ 1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และเส้นรอบ ศีรษะตามเกณฑ์อายุ	- น้ำหนักและส่วนสูงได้สัดส่วนตามเกณฑ์ - เส้นรอบศีรษะได้ตามเกณฑ์อายุ
ตัวบ่งชี้ที่ 2 รู้จักรักษา สุภาพอนามัย และ ความปลอดภัย	- รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ได้หลายชนิด - ล้างมือหลังจากใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม และก่อนรับประทานอาหาร - ชับถ่ายเป็นเวลา - พักผ่อนเป็นเวลา - ระวังระวังความปลอดภัย และรู้จักดูแลสุขภาพและป้องกันตนเอง ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

มาตรฐานที่ 2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อแข็งแรงใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและ ประสาน
สัมพันธ์กัน

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคลื่อนไหวร่างกายอย่าง คล่องแคล่วและทรงตัวได้	- เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว - เดินต่อท่าถอยหลังตามแนวได้ - ยืนขาเดียวได้อย่างมั่นคงโดยไม่เสียการทรงตัว - กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่เสีย การทรงตัว - วิ่งอย่างรวดเร็วและหยุดโดยไม่เสียการทรงตัว

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว	<ul style="list-style-type: none"> - โยนลูกบอลไปข้างหน้าในทิศทางที่ต้องการได้ - รับลูกบอลที่กระดอนจากพื้นได้ - เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ - ตัดกระดาษตามแนวเส้นตรงโค้งที่กำหนดได้ - ร้อยลูกปัดขนาดเล็กได้ - ใช้ก้ำม้อน้อยได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

มาตรฐานที่ 3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 1 แสดงออกทางด้านอารมณ์อย่างเหมาะสมตามวัยและสถานการณ์	<ul style="list-style-type: none"> - ร่าเริง แจ่มใส อารมณ์ดี - แสดงความรู้สึก ความต้องการ และอารมณ์ของตนเองได้ เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์
ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> - บอก/แสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงาน/ความสามารถและยอมรับในสิ่งที่ตนมีอยู่/เป็นอยู่ - รับรู้ความรู้สึกและแสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น - บอก/แสดงสีหน้าท่าทางพอใจในผลงาน/ความสามารถและยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นมีอยู่/เป็นอยู่

มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัยในตนเองและมีความรับผิดชอบ	<ul style="list-style-type: none"> - เก็บของเล่นของใช้เข้าที่ได้เรียบร้อย - รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและมุ่งมั่นที่จะทำงาน

	ให้สำเร็จด้วยตนเอง - รู้จักรอคอยและเข้าแถวตามลำดับก่อนหลัง
ตัวบ่งชี้ที่ 2 ชื่อสัตว์สุจริตและยอมรับความ ผิดพลาดของตนเองและผู้อื่น	- รู้จักขอโทษและให้อภัย - ไม่หยิบของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตาากรุณาและช่วยเหลือ แบ่งปัน	- แสดงความรักเพื่อนเด็กที่เล็กกว่าและสัตว์ต่าง ๆ - ไม่ทำร้ายผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเสียใจ - แบ่งปันและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นได้
ตัวบ่งชี้ที่ 4 รู้จักประหยัด	- รู้จักใช้สิ่งของ/เครื่องใช้/น้ำ/ไฟอย่างประหยัด

มาตรฐานที่ 5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวและรักการออกกำลังกาย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนใจและมีความสุขกับศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	- สนใจและมีความสุขขณะทำงานศิลปะ - สนใจและมีความสุขกับเสียงเพลง ดนตรี และการเคลื่อนไหว
ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงออกทางด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหวตาม จินตนาการ	- สร้างสรรค์ผลงานทางด้านศิลปะ - แสดงท่าทางเคลื่อนไหวประกอบเพลง จังหวะและดนตรี
ตัวบ่งชี้ที่ 3 รักการออกกำลังกาย	- สนใจและมีความสุขในการชม/เล่น/ออกกำลังกาย

มาตรฐานที่ 6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1</p> <p>ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกเครื่องแต่งกายของตนเองและแต่งตัวด้วยตนเอง - รับประทานอาหารด้วยตนเองอย่างถูกวิธี - ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการรับประทานอาหารได้ - ทำความสะอาดร่างกายได้

มาตรฐานที่ 7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความเป็นไทย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1</p> <p>ดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สนใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว - ไม่ทำลายสาธารณสมบัติ - ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมรอบตัว
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2</p> <p>มีสัมมาคารวะและมารยาทตามวัฒนธรรมไทย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงความเคารพตามประเพณีของแต่ละท้องถิ่นได้ - รู้จักทักทาย กล่าวคำขอบคุณและขอโทษ - มีมารยาทในการพูด ฟัง และปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามกาลเทศะ

มาตรฐานที่ 8 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1</p> <p>เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - รอคอยตามลำดับก่อน-หลังได้ - เล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มได้ โดยมีจุดหมายร่วมกัน

<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2 ปฏิบัติตนเบื้องต้นในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน - เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี
---	---

มาตรฐานที่ 9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - สนทนาโต้ตอบเรื่องราวได้ - ฟังแล้วนำมาถ่ายทอดได้
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2 อ่านเขียนภาพและสัญลักษณ์ได้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เปิดและทำทำอ่านหนังสือพร้อมทั้งเล่าเรื่องไปด้วย - เขียน ชื่อ นามสกุลของตนเองตามแบบได้ - เขียนคำข้อความที่ลอกแบบหรือจำมา (โดยไม่เน้นความถูกต้องและไม่ให้เกิดจากการฝึก)

มาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมตามวัย

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความคิดรวบยอดในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - บอกคุณสมบัติของสิ่งที่มองเห็นได้ 4 อย่าง - บอกรสของสิ่งที่ชิมได้ 4 รส - บอกเรื่องที่ได้ยินได้ 4 เรื่อง - บอกกลิ่นของสิ่งที่ดมได้ 4 กลิ่น - บอกความรู้สึกของสิ่งที่สัมผัสได้ 4 อย่าง - จำแนกเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ได้ 6-10 ลักษณะ - จัดหมวดหมู่สิ่งต่างๆ ได้ 4 ลักษณะ - เรียงลำดับสิ่งต่างๆ ได้ 6-10 ลำดับ

	<ul style="list-style-type: none"> - เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ 6-7 ลำดับ - บอกแสดงตำแหน่ง “หน้า-หลัง” ระยะ “ใกล้-ไกล” <p>ทิศทาง “ทางตรง-ทางอ้อม” ได้</p> <p>บอก/แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ 3 ประเภท</p> <p>บอกหรือแสดงค่าจำนวน 1-10</p>
ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 2 แก้ปัญหาในการเล่นหรือ ทำกิจกรรมต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ทำงานศิลปะตามความคิด ของตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและ แปลกใหม่ - วาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเองได้
ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสดงท่าทางตามความคิดของ ตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - เคลื่อนไหวท่าทางตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
ตัวบ่งชี้ที่ 3 เล่าเรื่องราวหรือนิทาน ตามความคิดของตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - เล่านิทาน เล่าสิ่งที่ตนคิดเล่าเรื่องราวตามจินตนาการได้

มาตรฐานที่ 12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ตัวบ่งชี้	สภาพที่พึงประสงค์
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 1 สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจตั้งแต่ต้นจนจบอย่างมีความสุข - รักหนังสือและมีความสนใจหยิบ/เปิดหนังสือดูและอ่านภาพ - รักและสนใจขีดเขียนลากเส้นต่าง ๆ อย่างมีความหมาย
<p>ตัวบ่งชี้ที่ 2 แสวงหาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ถามคำถาม/แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจ - แสวงหาคำตอบ/ข้อสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย - เชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

ที่มา : กรมวิชาการ (2546 : 10 – 14)

ตาราง 1.3 กิจกรรมประจำวันชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนบ้านโนนเชิงจวงเจริญ

ช่วงเวลา	กิจกรรม	วัตถุประสงค์
07.30 -08.30	<ul style="list-style-type: none"> - ครูกับครูสวัสดิ์กันเป็นแบบอย่างให้กับเด็ก - ครู ผู้ปกครอง และเด็ก สวัสดิ์ ทักทาย - นักเรียนเดินเข้าห้องเรียนและถือของใช้เอง - เก็บกระเป๋าขึ้นชั้น - เด็กใส่ป้ายชื่อ / ลงชื่อมาโรงเรียน (ใช้สัญลักษณ์) - ออมทรัพย์ - ทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย (เสร็จประจำวัน) 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อสร้างวัฒนธรรม - ความเป็นไทยโดยการทักทาย - แสดงความเคารพ สวัสดิ์ - สร้างความรู้สึกร่วมกันและปลอดภัย - ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง - ส่งเสริมความมั่นใจและภูมิใจในความสามารถของตนเอง - ปลูกฝังนิสัยรักการออม - ปลูกฝังความรับผิดชอบ และการช่วยเหลือตนเอง
08.30-08.45	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าแถวเคารพธงชาติ กล่าวคำปฏิญาณตน สวดมนต์ ทำสมาธิ - กิจกรรมหน้าแถวประจำวัน 	<ul style="list-style-type: none"> - การปฏิบัติตนเคารพหลักไตรรงค์ - ฝึกวินัยและความรู้สึกให้เกิดจิตสำนึกรักความเป็นไทย - การปฏิบัติตนตามหลักศาสนา

08.45-09.00	<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสุขภาพ สุขอนามัย เข้าห้องน้ำ - จัดกระเป๋า ของใช้ส่วนตัว 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการรักษาสุขภาพอนามัย - ฝึกความรับผิดชอบ
09.00-09.20	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกความพร้อมเพรียงทางกาย วาจา ใจ - ฝึกการสังเกตเสียงสัญญาณ และทำตาม - ฝึกทักษะการใช้และความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อ และอวัยวะส่วนต่างๆ

ตาราง 1.3 (ต่อ)

ช่วงเวลา	กิจกรรม	วัตถุประสงค์
09.20-09.40	<ul style="list-style-type: none"> กิจกรรมเสริมประสบการณ์ - พูดคุยถึงข่าวคราวเรื่องราวในโรงเรียน/ในบ้าน/ระหว่างบ้านโรงเรียน และชุมชน - ฟังนิทาน เทป โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน - กิจกรรมระดมสมองโดยมีครูให้ข้อมูลและเด็กใช้กระบวนการคิด - เกม - กิจกรรมบทบาทสมมุติ ฯลฯ - สรุปกิจกรรมโดยการอภิปราย 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการปฏิบัติตามระเบียบกติกากติกา - ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน - ฝึกการฟังเรื่องดีๆเพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม - ฝึกการแสดงความคิดเห็น การเล่าเหตุการณ์ - ฝึกวิเคราะห์เหตุและปัจจัยต่างๆ - ฝึกพฤติกรรมความเคยชินที่ดี การกิน การอยู่ การนอน และการเล่น จนเกิดวินัยและวัฒนธรรมที่ดี รู้จักกาลเทศะ ฝึกบุคลิกภาพและมารยาทในการแสดงออก สร้างความภาคภูมิใจในตนเองและการชื่นชมผู้อื่น - เพื่อให้แนวคิดเนื้อหาเรื่องใหม่ สร้างข้อตกลงร่วมกัน ทบทวนประเมินความรู้ ประสบการณ์เดิม

09.40-10.20	<p>กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตาม มุมที่สัมพันธ์กับ หน่วยตามความ ถนัดและความสนใจ</p> <p>- กิจกรรมตามมุมการเรียนรู้ทั่วไป</p>	<p>- ตอบสนองเด็กเป็นรายบุคคล เด็กได้เรียนรู้ผ่านการคิดค้น ของตนเองภายใต้กติกา ของกลุ่ม</p>
-------------	--	---

ตาราง 1.3 (ต่อ)

ช่วงเวลา	กิจกรรม	วัตถุประสงค์
10.20-10.30	<p>พัก ตื่นนม</p> <p>- ท่องคำคล้องจองตื่นนม</p>	<p>- รู้ประโยชน์ของนม</p> <p>- รับประทานอาหาร ที่มีประโยชน์</p>
10.30-11.20	<p>กิจกรรมกลางแจ้ง</p>	<p>- ฝึกการทำงานร่วมกัน การเป็นผู้นำ ผู้ตาม</p> <p>- ฝึกการปฏิบัติตามกฎระเบียบ</p> <p>- ฝึกทักษะการแก้ปัญหา</p> <p>- ฝึกทักษะการใช้และ ความสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อและ อวัยวะส่วนต่างๆ</p> <p>- ฝึกความละเอียด ประณีต ใน วิถีชีวิต</p> <p>- ฝึกความคิดสร้างสรรค์และ จินตนาการ</p>
11.20-11.30	<p>พัก (ล้างมือ ล้างเท้า)</p>	<p>ฝึกการรักษาสุขภาพอนามัย</p>

11.30-12.00	<p>รับประทานอาหารกลางวัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - กล่าวคำพิจารณาอาหาร / ขอบคุณ - จัดเก็บภาชนะ - ทำความสะอาดบริเวณที่ทานข้าว 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกมารยาท ความสะอาด - ฝึกการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และพอเพียงกับความต้องการของร่างกาย - ฝึกความกตัญญูรู้คุณ - ฝึกการทำความสะอาด - ฝึกความเอื้อเฟื้อ การรอคอย
-------------	--	--

ตาราง 1.3 (ต่อ)

ช่วงเวลา	กิจกรรม	วัตถุประสงค์
12.00-12.10	แปรงฟัน	<ul style="list-style-type: none"> - มีสุขภาพที่ดี และการรักษาสุขภาพปากและฟัน
12.10-14.00	<p>นอนพักผ่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปูที่นอน - สวดมนต์ แผ่เมตตา - นอนหลับพักผ่อน 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกการช่วยเหลือพึ่งพาตนเอง - ฝึกการทำงานตามลำดับขั้นตอน - ฝึกความอ่อนน้อม และอ่อนโยนในจิตใจ - มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น
14.00-14.30	<p>ตื่นนอน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เก็บที่นอน - เข้าห้องน้ำ - แต่งตัว - รับประทานอาหารว่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ฝึกความรับผิดชอบ - ฝึกการดูแลตนเอง - ฝึกการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และพอเพียง

14.30-14.50	เกมการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการสังเกตจำแนกและเปรียบเทียบ - ส่งเสริมการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา - ส่งเสริมการคิดหาเหตุผลและตัดสินใจแก้ปัญหา - ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้ - ปลุกฝังให้มีคุณธรรมต่างๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ความซื่อสัตย์
-------------	-------------	---

ตาราง 1.3 (ต่อ)

ช่วงเวลา	กิจกรรม	วัตถุประสงค์
14.50-15.00	เตรียมตัวกลับบ้าน <ul style="list-style-type: none"> - ลาคุณครู ขอบคุณ ขอโทษ - คุณครูตรวจความเรียบร้อยก่อนกลับบ้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมมารยาทไทย - ดูแลความเรียบร้อยของร่างกายและการแต่งกาย

ที่มา : รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 :20 -24)

หมายเหตุ ตารางกิจกรรมประจำวันสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนโรงเรียน ตัวเด็ก อาจสลับกิจกรรมก่อนหลัง เร็วหรือช้ากว่าเวลาที่เสนอ แล้วแต่ความเหมาะสม แต่ควรจัดกิจกรรมให้ครบทุกกิจกรรมในแต่ละวัน

การพัฒนาคุณธรรมในระดับปฐมวัย

ความหมายของคุณธรรม

ราชบัณฑิตยสถาน (2545 :189) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี หรือธรรมชาติแห่งความดี

ทิตานา แชมมณี (2545 :4) ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ว่าเป็นคุณลักษณะหรือภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวธรรมอยู่ในจิตใจ ส่วนจริยธรรมเป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เป็นรูปธรรม

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2545 :1) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึงสภาพของจิตใจที่ถูกต้องแน่นด้วยคุณงามความดีทั้งหลายที่ควรปลูกฝังในตัวบุคคล จริยธรรม เป็นธรรมที่แสดงออกด้วยความประพฤติ กิริยา ท่วงทีวาจาที่เกิดจากคุณธรรม กล่าวไว้ว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นธรรมอันควรที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2548 : 5) ให้ความหมายคุณธรรมว่า หมายถึง การกระทำที่ไม่แสแส้ง มีจิตบริสุทธิ์ที่ตัดสินใจดีอยู่เป็นประจำจนเป็นนิสัย

อัจฉรา หลาวทอง (2549 : 22-23) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับคุณธรรม ไว้ว่าการปฏิบัติที่พึงทำตามหน้าที่ของวิญญาณ คือคุณธรรม ส่วนคุณธรรม คือ ความรู้ คุณธรรมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในตัวบุคคลโดยฉับพลันหรือโดยบังเอิญ มนุษย์ไม่สามารถปฏิบัติชอบได้ถ้าเขาไม่รู้ว่าเขากำลังทำอะไร ทำเพื่ออะไร ทำอย่างไร คุณธรรมทุกอย่างต้องเกิดจากความรู้และไม่ใช้ความรู้ที่เป็นทฤษฎี หากแต่เป็นความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ

จากความหมายของคุณธรรมที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึงคุณงามความดีที่สั่งสมอยู่ในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงามซึ่งจะแสดงออกมาจากการกระทำทางกาย วาจาและจิตใจของแต่ละคนเป็นสิ่งที่มิประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์

เพียเจท์ เป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความสามารถทางสติปัญญาในการที่จะรู้กำหนดกฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆทางสังคม โดยพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของบุคคลจะขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้นด้วย

เพียเจท์ได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้นคือ(Piaget,1960:357)

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มแต่แรกเกิดจนกระทั่งถึง 2 ขวบ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใดๆ ทั้งสิ้น เป็นการสนองต่อกฎเกณฑ์ตามวัฒนธรรม

มีการตัดสินใจเพื่อกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2-8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัวต่อผู้ใหญ่และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม โดยถือว่าการทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงผลที่ผ่านมา

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 8-10 ปี เพียเจท์เชื่อว่า เกิดขึ้นจากพัฒนาการทางสติปัญญา และจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงวัย 8-10 ปี เด็กที่อยู่ในสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ 3 แต่ก็อาจจะมีเด็กบางคนพัฒนาการของเขาอาจหยุดชะงักในขั้นที่ 2 เนื่องจากพัฒนาการเลี้ยงดู

การบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูตัวเขา หรือจากสังคม หรือจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ (สง่า วุฒิประจักษ์. 2541 : 13-14)

แก่นสารของจริยธรรม ตามแนวทางของเพียเจท์ มี 2 ส่วน ส่วนหนึ่ง คือ การเคารพกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม และส่วนที่ 2 คือ การมีความยุติธรรม

จริยธรรมแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ชั้นแรก คือ จริยธรรมจากภายนอก จริยธรรมตามข้อบังคับ หรือ จริยธรรมสังคมนิยม ชั้นที่ 2 คือ จริยธรรมจากภายใน จริยธรรมความร่วมมือ หรือจริยธรรมในการปฏิบัติต่อกัน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมจากภายนอก มี 2 ปัจจัยหลัก คือ ความจำกัดด้านพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ และการนับถือผู้ใหญ่แบบทิศทางเดียวปัจจัยที่มีอิทธิพลให้เด็กพัฒนาไปสู่จริยธรรมจากภายในก็คือ พัฒนาการทางความคิด ความเข้าใจและการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัยเดียวกันพัฒนาการทางจริยธรรมด้านที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาการทางความคิด ความเข้าใจ คือทฤษฎีเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบ ความถูกผิด กฎเกณฑ์ และเรื่องกรรมตามสนอง

(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539 : 187)

ปัจจัยสำคัญที่เพียเจท์เชื่อว่า ช่วยให้พัฒนาการจากจริยธรรมภายนอก ไปสู่จริยธรรมภายในก็คือ พัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ ที่เด็กลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง(Egocentricity) ลงไป ทำให้เด็กสามารถเข้าใจทฤษฎีของผู้อื่นได้ และพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นพัฒนาการเหล่านี้ เกิดขึ้นจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นในวัยเดียวกัน โดยมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง 2 กระบวน ได้แก่กระบวนการแรก การมีส่วนร่วมตัดสินใจในสิ่งต่างๆ ซึ่งมีผลให้เด็กมีทฤษฎีต่อกฎเกณฑ์และผู้มีอำนาจเปลี่ยนไปจากเดิม การที่เด็กโตขึ้นทำให้เด็กมีโอกาสได้รับความเท่าเทียมกับผู้ที่อายุน้อยกว่าตนในสิ่งต่างๆได้มากขึ้น ซึ่งจะมาลดการนับถือผู้ใหญ่แบบทิศทางเดียวกันลงไป การได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกันทำให้เด็ก นำเอาการนับถือกันและกันเข้ามาใช้ ทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎเกณฑ์ต่างๆ มากขึ้น มีการร่วมมือกันทำสิ่งต่างๆ มากยิ่งขึ้น ส่วนกระบวนการที่ 2 นั้น เกี่ยวกับการสวมบทบาทต่างๆ กับเพื่อนวัยเดียวกัน บางครั้งเป็นการสวมบทบาทที่จะต้องมีการกระทำต่อกันและกัน เช่น ในการเล่น เด็กคนหนึ่งอาจเล่นเป็นตำรวจ อีกคนหนึ่งเป็นผู้ร้าย การเล่นจะดำเนินไปด้วยดี เมื่อเด็กแต่ละคนต่างก็แสดงบทบาทของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การเล่นถูกบทนี้ ทำให้แต่ละคนแสดงบทบาทได้เต็มที่ราวกับเป็นตำรวจ หรือเป็นผู้ร้ายจริงๆ การทำเช่นนี้ ทำให้เกิดความรู้สึกนับถือเพื่อนคนอื่น ๆ เคารพกฎเกณฑ์ที่พวกเขาช่วยกันสร้างขึ้นมา

เพียเจท์เชื่อว่า พ่อแม่มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก ดังได้ยกตัวอย่างมาแล้วในเรื่องการอบรมสั่งสอนให้เด็กพิจารณาเจตนาในการกระทำ ว่าเขามีเจตนาอย่างไร ในการตัดสินใจถูกผิดนั้น (เช่น เด็กอายุ 7 ขวบ ทำถ้วยแตกไปถึง 15 ใบ แล้วเขารับว่าเขาทำผิด อย่างนี้เรียกว่าความรับผิดชอบแบบปรนัย(Objective Responsibility) และเด็กโตอายุตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป หากทำถ้วยแตกเพียงใบเดียวเพราะมีเจตนาจะขโมยของกันนั้น ถือว่ามีความผิดมากกว่า และถือว่าเป็นความรับผิดชอบแบบอัต (SubjectiveResponsibility)(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2539 : 191)

สรุปได้ว่าทฤษฎีของเพียเจท์ ด้านพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม เป็นทฤษฎีที่ถือได้ว่า มีคุณค่ามากอีกทฤษฎีหนึ่ง เพราะได้กระตุ้นให้มันงานวิจัยเกิดขึ้นมากมาย และเป็นรากฐานให้กับทฤษฎีอื่นๆ อีกด้วย อาทิ ทฤษฎีของโคลเบิร์ต อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีของเพียเจท์ก็มีจุดอ่อนในบางประเด็น ได้แก่ ประการ

แรก ในฐานะที่เพียเจท์เป็นนักทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ ตามแนวทฤษฎีนี้ พัฒนาการของเด็กเกิดขึ้นเป็นขั้นๆ ชั้นเหล่านี้มีลักษณะคุณสมบัติจำเพาะหลายอย่าง แต่ทฤษฎี จริยธรรมของเพียเจท์กลับมีความ หละหลวม ในการใช้มโนคติ เกี่ยวกับชั้นเหล่านี้ ตัวอย่างเช่นขั้นตามทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจมี คุณสมบัติประการหนึ่งว่า หากใช้วิธีทดสอบหลายๆ วิธี เป็นต้นว่าใช้เรื่องเล่าเพื่อทดสอบเด็กหลายๆ เรื่องคำตอบที่ เด็กตอบต่อเรื่องหนึ่งควรอยู่ในขั้นเดียวกับที่ตอบต่อเรื่องอื่นๆ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า โครงสร้างรวม (Structural Whole)ลักษณะเช่นนี้ เพียเจท์กลับยอมรับว่า ไม่ได้เกิดขึ้นในทฤษฎีจริยธรรมของเขา เพราะเด็กที่เขาทดสอบบางคนให้คำตอบอย่างหนึ่งกับเรื่องหนึ่ง แต่ให้คำตอบอีกอย่างหนึ่งกับเรื่องอีกเรื่องหนึ่ง และเรื่องบางเรื่องก็ชี้แนะไปใน การการตัดสินใจตามรับผิดชอบแบบปรนัยมากกว่าเรื่องอื่นๆ(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2539 : 212)

ในประการที่ 2 เพียเจท์จัดกลุ่มลักษณะหลายประการไว้ในขั้นทางจริยธรรมขั้นหนึ่งๆ ไม่ว่าจะ เป็น จริยธรรมภายนอก หรือจริยธรรมภายใน หากอาศัยข้อสมมติเกี่ยวกับโครงสร้างรวมข้างต้น เด็กที่อยู่ในขั้นจริยธรรม ภายนอก ก็ควรมีลักษณะต่างๆทุกด้านที่สะท้อนถึงจริยธรรมจากภายนอก แต่การวิจัยกลับไม่ได้ผลยืนยันตามนี้ เด็กที่ให้คำตอบแบบจริยธรรมภายนอกด้านหนึ่ง อาจให้คำตอบแบบจริยธรรมจากภายในในการตอบอีกด้านหนึ่งก็ ได้ นั่นคือ คำตอบในด้านต่างๆ ไม่ใคร่มีความสัมพันธ์กันมากนัก(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2539 : 212 อ้าง ให้ดูจากโคลเบิร์ต. 1964)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต

โคลเบิร์ต นักจิตวิทยาชาวอเมริกาได้ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการของความสามารถในการใช้เหตุผลเชิง จริยธรรม ตามแนวคิดของเพียเจท์ พบว่า มนุษย์ในวัฒนธรรมต่างๆ นั้น มีขั้นตอนของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือเจตนาที่กระทำจากขั้นต่ำสุดเมื่อเป็นเด็กเล็ก ไปจนถึงขั้นสูงสุดคือ ขั้น เมื่อเป็นผู้ใหญ่ตอนกลาง ในกรณีนี้ ความเจริญทางจิตนี้มีได้หยุดชะงักในขั้นต่ำๆ เสียก่อน และขั้นทั้ง 6 ที่ควรเกิดตามอายุที่เพิ่มขึ้นของบุคคลนี้ ดวง เดือน พันธุ์นาวินได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (ดวงเดือน พันธุ์นาวิน.2542 :63-65)

ขั้นที่ 1 อายุ 0-7 ปี เจตนาหลีกเลี่ยงการโดนลงโทษทางกาย

ขั้นที่ 2 อายุ 10-12 ปี เจตนาแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ

ขั้นที่ 3 อายุ 13-15 ปี เจตนาที่จะทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (อัปอายุที่ผู้อื่นจะรู้เห็นความชั่วของตนเอง)

ขั้นที่ 4 อายุ 16-20 ปี เจตนาที่จะทำตามกฎระเบียบ กฎหมาย และหลักศาสนา เพราะเห็น

ความสำคัญ และประโยชน์ของสิ่งต่างๆ นั้นเพื่อส่วนรวม

ขั้นที่ 5 ผู้ใหญ่ตอนต้น เจตนาทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้อง ควร เพื่อส่วนรวม เป็นตัวของตัวเอง

ละอายในตัวเองเมื่อทำชั่ว ภูมิใจตัวเองเมื่อทำดี

ขั้นที่ 6 ผู้ใหญ่ตอนกลาง เจตนาที่จะยึดหลักอุดมคติสากล เป็นแนวทางปฏิบัติ เช่น

โศดตปปะ มนุษยธรรม และความเสมอภาค

ทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ขั้นนี้ นักพัฒนาจริยธรรมสามารถนำมาใช้กำหนดทิศทางและขั้นตอน การพัฒนาจริยธรรมได้เป็นอย่างดี โดยมีประโยชน์ 5 ประการ คือ

ประการแรก ทำให้นักพัฒนาไม่พัฒนาแบบถอยหลังเข้าคลอง เช่น พัฒนาผู้ที่อยู่ในขั้น 3 ให้ลง ไปขั้น 1 อีก เพื่อให้เกรงกลัวการลงโทษทางกาย

ประการที่ 2 ทำให้นักพัฒนาไม่พัฒนาแบบข้ามขั้น เช่น ต้องการพัฒนาเด็กอายุ 8-10 ปี ซึ่งอยู่ในขั้นการแสวงหารางวัลวัตถุสิ่งของ ให้ข้ามไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง

ประการที่ 3 การบังคับให้นักพัฒนาจริยธรรมต้องทราบก่อนการพัฒนาว่า ผู้ที่รับการพัฒนานั้น มีเหตุผลเชิงจริยธรรมปัจจุบันอยู่ในขั้นใด ถ้าเป็นขั้นที่ต่ำกว่าที่เหมาะสมกับอายุของเขา ก็สมควรจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาให้สูงขึ้นไปสู่ขั้นต่อไปที่ละชั้นและทฤษฎีนี้จะให้ประโยชน์

ประการที่ 4 คือกำหนดว่าขั้นต่อไปควรพัฒนาแก่ผู้รับนั้นคือขั้นใด

ประการที่ 5 ทำให้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลการพัฒนาว่าเมื่อพัฒนาจบสิ้นแล้ว จะวัดผลอย่างไร และผลจะออกมาเป็นอย่างไรจึงจะเรียกว่า การพัฒนานั้นประสบความสำเร็จ

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของฟรอยด์

ซิกมันด์ ฟรอยด์ นักจิตวิทยาชาวออสเตรียกลุ่มแรกที่มีชื่อเสียงในการนำเสนอทฤษฎีพัฒนาการทางด้านจริยธรรม ได้อธิบายการเกิดพฤติกรรมต่างๆ เนื่องมาจากปัจจัยหลักต้นจากจิตใต้สำนึก ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

อีดี (Id) พลังงานติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด หมายรวมถึงสัญชาตญาณด้วย แรงขับภายในซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้มีการแสดงพฤติกรรมต่างๆตามความต้องการโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องควรหรือไม่ควรแต่อย่างไร ที่เรียกกันว่าพลังแสวงหาความสุข เมื่อต้องการอย่างไร ก็พยายามหาทางตอบสนองความต้องการทางกายของตนเองอย่างนั้นๆ จนได้ อาจเรียกว่า “สันดานดิบของมนุษย์” ก็ได้

อีโก้ (Ego) เป็นพลังแห่งการรู้และเข้าใจ การรับรู้ข้อเท็จจริง การใช้เหตุผล การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย เป็นส่วนหนึ่งของการแสวงหาวิธีการเพื่อตอบสนองพลังอีดี เช่น หิว พลังอีโก้ก็จะใช้เหตุผลตรรกะตรองว่าจะบำบัดความหิวนั้นด้วยวิธีการใดตามสภาพแวดล้อม เช่น หาอาหารจากตู้กับข้าวในครัวไปรับประทานอาหารนอกบ้าน หรือตีชิงวิ่งราวเขามากิน พลังอีโก้เป็นพลังของจิตที่คอยยับยั้งการแสดงพฤติกรรมตามความต้องการของอีดี โดยทำการควบคุมจิตใจมิให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม

ซูเปอร์อีโก้ (Super Ego) เป็นส่วนหนึ่งของจิตที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางด้านคุณธรรมและค่านิยม กระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมตามปทัสถานของสังคม โดยซูเปอร์อีโก้กระตุ้นให้อีดีละทิ้งความไม่ถูกต้อง และสนับสนุนอีโก้ให้เปลี่ยนทิศทางพฤติกรรมไปในทางที่ถูกที่ควร มีลักษณะเป็นค่านิยมต่างๆ เช่น ความดี ความซื่อ ความถูกต้อง มโนธรรม คุณธรรม ความยุติธรรม ซูเปอร์อีโก้เป็นพลังที่หักห้ามความรุนแรงของพลังอีดี โดยเฉพาะพลังจากสัญชาตญาณทางเพศ และความก้าวร้าวรุนแรงทั้งหลาย

การทำงานร่วมกันของพลังทั้ง 3 ลักษณะบุคลิกภาพของมนุษย์เกิดจากการทำงานร่วมกันของพลังทั้ง 3 นี้ พลังใดอิทธิพลเหนือพลังอื่นย่อมเป็นตัวชี้ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เช่น ถ้าพลังอีดีมีอำนาจสูง ก็มีบุคลิกเป็นเด็กไม่รู้จักโต เอาแต่ใจตนเอง ถ้าพลังอีโก้มีอำนาจสูง ก็จะเป็นคนมีเหตุผล เป็นนักปฏิบัติที่ดี ถ้าพลังซูเปอร์อีโก้มีอำนาจสูง ก็เป็นนักอุดมการณ์ นักทฤษฎี นักพัฒนาสังคม ฯลฯ

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์นั้น เชื่อว่า จริยธรรมของเด็ก จะได้รับการปลูกฝังจากพ่อแม่ และผู้ใกล้ชิดเป็นสำคัญ โดยอาศัยกระบวนการให้รางวัลและการลงโทษเป็น

เครื่องมือในการอบรมจริยธรรม โดยจะได้รับการพัฒนาขึ้นในระบบซูเปอร์อีโก้ เด็กจะมุ่งกระทำตามกระบวนการถอดแบบ(Identification) จากการอบรมเลี้ยงดูมาแต่เยาว์วัย ทำให้เด็กถอดแบบบุคลิกภาพ ค่านิยม และมาตรฐานจริยธรรมในสังคม จนในที่สุดเด็กจะยอมรับกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนเอง และเด็กยังยอมรับต่อการให้รางวัลและการลงโทษตัวเองอีกด้วย กล่าวคือเมื่อจริยธรรมได้รับการปลูกฝังในระบบซูเปอร์อีโก้ของเด็กแล้ว ทุกครั้งที่เขากระทำผิด เขาก็จะลงโทษตนเองด้วยการแสดงความรู้สึกผิด และเมื่อปฏิบัติได้ตามมาตรฐานจริยธรรม ก็จะมีการให้รางวัลแก่ตนเอง ซึ่งแสดงออกด้วยการชื่นชมนิยามยกย่องตนเอง เป็นต้น

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุนาวิน

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2542: 2-5) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งโดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6-60 ปี ว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยได้แบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ได้แก่ ดอกและผลไม้มบนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

1. เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
3. ความเชื่ออำนาจในตน
4. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
5. ทศนคติ คุณธรรมและค่านิยม

ส่วนที่ 3 ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ 3 ด้าน คือ

1. สติปัญญา
2. ประสบการณ์ทางสังคม
3. สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้ง 3 นี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในประมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาทางจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อให้อธิบาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะนี้ เกิดผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้ว ทฤษฎีนี้ได้ชี้แนะทางการตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ๆมาเพิ่มเติมในทฤษฎีนี้อีกเช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น 4 ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่า คนที่เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น(มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ในประมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่จะสามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้เหมาะสมกับอายุ ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก ซึ่งผลนี้เติมพบในการวิจัยไทย 2 เรื่อง (ดวงเดือน พันธุนาวิณ 2542 : 64-65) ที่ต่อมาได้มีผู้ทำการวิจัยตรงจุดนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และพบผลที่สนับสนุนทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะเพิ่มเติมด้วย

วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุนาวิณ (2542 : 63-67) ได้กล่าวถึงวิธีส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมไว้ดังต่อไปนี้

1) การให้ความรู้ขั้นสูงขึ้นไป วิธีการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเล็กตามทฤษฎีของเพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการให้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ความรู้ในขั้นสูงขึ้นไปกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับเหตุผลเดิมของตนซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกันหรือเกิดความไม่สมดุลทางความคิด ความไม่สมดุลนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้น จะทำให้เด็กเกิดมีการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิดของตนเพื่อให้เกิดความสมดุลยิ่งขึ้นใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจและยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขั้นของตนได้

2) การอบรมทางศาสนา ประเพณีของผู้นับถือศาสนาพุทธ ได้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านโดยเฉพาะเพศชายมีโอกาสเข้ารับการอบรมทางพุทธศาสนาโดยมีการบวชเป็นสามเณรและภิกษุในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามสะดวก การได้บวชเรียนนี้ในวัฒนธรรมไทยถือว่า เป็นการเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่สามารถรับผิดชอบในหน้าที่การงานครอบครัว และประเทศชาติ ผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วสังคมถือว่าเป็นผู้ที่มีความเปลี่ยนแปลงทางจิตลักษณะและพฤติกรรมไปในทางที่ดีความเห็นแก่ตัว และเพิ่มความเห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวม เห็นแก่มนุษยชาติ นอกจากนั้นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนแล้วยังควรเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ซึ่งในพระพุทธศาสนามากกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับศาสนาอีกด้วย

3) การให้แสดงบทบาท วิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดีขึ้นต้องให้เขาได้โอกาสสวมบทบาทอื่นๆ นอกเหนือไปจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่งคอลลินส์ (Collins) กล่าวว่า วิธีเดียวที่จะทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้คือ ให้เขาได้แสดงออกในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวข้องกับจริยธรรม โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้กล่าวว่าการสวมบทบาทนั้น ได้แก่ การรับเอาทัศนคติของคนอื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของคนอื่นการนำตนเข้าไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วยกระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวางและเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

4) การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดการคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อเป็นการยกระดับจิตใจของเด็กนั้นอาจทำได้ โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนซึ่งแสดงออกทางจริยธรรมในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาคกัน (Equaliter Peer Interaction) ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้และระดับจริยธรรม โดยโคล

เบริกได้ยืนยันเช่นเดียวกันโดยกล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้อยู่ร่วมกับเพื่อนที่มีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อนทั้งนี้เพราะเด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ๆ ต่างไปจากที่ตนเองมีอยู่ ถ้าเขาได้พิจารณาเปรียบเทียบกับความรู้เดิมที่เขามีอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่ เป็นสิ่งที่ช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแก่บุคคลโดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอความรู้และเหตุผลใหม่ในระดับสูงกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

5) การให้เลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่างๆ ให้ผู้ถูกทดลองเห็น จะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้นๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้นี้ก็เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ถูกทดลองวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกทีกล่าวมาแล้วหรือการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อนหรือการให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันเป็นเอกฉันท์อื่นจะทำให้ผู้ถูกทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีที่มีการค้นคว้ามามากพอประมาณ เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า จะเรียนรู้จากสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามได้โดยที่ไม่รู้สึกว่าคุณซักจุง ลักษณะของการเลียนแบบแบบนี้เป็นลักษณะหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม เป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะของการเลียนแบบ (Imitation) ก็ดี การเทียบเคียง (Identification) ก็ดี ล้วนเป็นวิธีที่อาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวิธีนี้ เพราะตัวแบบจะต้องมีลักษณะดึงดูด และชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็น เกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ตัวแบบที่มีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มาก คือ ความเหมาะสมในตัวแบบ การเชื่อในเรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออกจะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะภายในของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

จะเห็นได้ว่าการมีคุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลทุกคนเพราะเป็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการคิดพิจารณาตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งตามปกติบุคคลจะมีคุณธรรมและจริยธรรมสูงขึ้นตามวัยและประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคมแต่อย่างไรก็ตาม พัฒนาการด้านคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลมีโอกาสที่จะหยุดชะงักอยู่ในขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นใดขั้นหนึ่งซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยในขณะนั้นด้วยเหตุนี้ผู้รายงานจึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยการจัดประสบการณ์ผ่านหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมชุด เด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมระดับปฐมวัย

การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม มีนัยการศึกษาได้เสนอแนวทางไว้ดังนี้

ธีระพร อุวรรณโณ (2546: 121-124) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้ แนวการจัดประสบการณ์สร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านคุณธรรมจริยธรรม มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การเลือกประเภทกิจกรรมกับสื่อที่ใช้ และการประเมินผล ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหมายถึง การกำหนดพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่ครูประสงค์จะให้เด็กแสดง หรือดเว้นการแสดง เช่น การสำรวจความจริงกับครูเมื่อเด็กทำผิดการช่วยเหลือครูถือ

หรือหัวข้อของไปยังที่อื่น การตอบคำถามจากนิทานที่ครูเล่าได้ เป็นต้น การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนี้จะเป็นประโยชน์กับครูและเด็กหลายด้านคือ ครูและเด็กต่างก็ทราบว่าพฤติกรรมใดเหมาะสมควรกระทำและพฤติกรรมใดไม่ควรกระทำครูสามารถประเมินผลโดยการสังเกต และการทดลองพฤติกรรมอย่างได้

2. การเลือกประเภทกิจกรรมกับสื่อที่ใช้

กิจกรรมบางประเภทก็ต้องอาศัยสื่อเฉพาะด้าน แต่กิจกรรมบางประเภทอาจอาศัยสื่อด้านต่างๆ ประกอบกันหรือสลับกันไปได้ ขึ้นอยู่กับความสามารถที่ครูจะหามาใช้ในท้องถิ่นของตนดังนี้คือ

2.1 การเล่านิทานที่มีคติสอนใจทางคุณธรรมจริยธรรม สื่อที่ใช้อาจเป็นหนังสือนิทานที่มีคติสอนใจทางคุณธรรมจริยธรรม หรือนิทานที่มีคติสอนใจ ทางคุณธรรมจริยธรรมจากความจำของครู สื่อประกอบอาจเป็นภาพพลิก ภาพเล็่น ภาพต่อ และการเชิดหุ่นกระบอก เป็นต้น

2.2 การสนทนาจากประสบการณ์ของเด็กและชาวประจำวัน ครูอาจถามให้เด็กคนหนึ่งคนใดเล่าถึงประสบการณ์ที่เด็กมีในเรื่องที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เช่น การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ แล้วสนทนาให้เด็กอื่นแสดงความเห็นว่าทำไมจึงเป็นสิ่งที่ควรทำ ทำแล้วเกิดประโยชน์อะไร หรือครูอาจนำชาวประจำวันที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กมาสนทนากับเด็ก เช่น ชาวเด็กไปลักขโมยของคนอื่นแล้วถูกตำรวจจับได้ แล้วสนทนากล่าวว่าการลักขโมยเป็นสิ่งที่ควรทำหรือไม่ ทำไมจึงควรและไม่ควรทำ ถ้าทุกคนต่างก็ลักขโมยของกันและกัน ผู้คนจะอยู่กันอย่างไรว เป็นต้น

2.3 การร้องเพลงประกอบท่าทาง เพลงที่ครูเลือกมาให้เด็กร้องควรมีเนื้อหาทางคุณธรรมจริยธรรมสอดแทรกอยู่ เช่น เพลงสัตว์เลี้ยง เพลงไก่ (ในหนังสือแผนการจัดการประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ของกรมสามัญศึกษา,2544) เพลงประสานเสียงชุดเด็กและครูแสดงท่าทางประกอบให้เด็กทำตามไปด้วย เมื่อจบแล้วครูควรนำเด็กสนทนาต่อถึงเนื้อหาที่มีอยู่ในเพลงด้วย

2.4 การเล่นเกม การเล่นเกมทำได้หลายอย่าง เล่นบทบาทสมมุติโดยให้คนสวมบทบาทต่างๆกัน ให้เด็กสมมุติกับตุ๊กตาหรือภาพตัด (เช่น เป็นรูปบ้าน รูปพ่อ แม่เด็ก เพื่อนๆ สัตว์เลี้ยง) นำมาประกอบกัน เรื่องที่นำเล่นเกมอาจเป็นจากนิทาน ประสบการณ์ของเด็ก หรือชาวประจำวันที่มีเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรมสอดแทรกอยู่

2.5 การฉายภาพยนตร์ แถบบันทึกภาพหรือให้เด็กดูโทรทัศน์ เรื่องที่ครูจะให้เด็กดูก็ควรเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาคุณธรรมสอดแทรก และควรเป็นสิ่งที่ครูประสงค์จะให้เด็กปฏิบัติตาม เช่น อาจเป็นรายการโทรทัศน์ที่จัดสำหรับเด็ก อย่างรายการสโมสรมั้งน้อยหรือรายการเซซามี่ สตรีท ส่วนรายการที่มีเนื้อหาผิดคุณธรรมจริยธรรมสอดแทรกอยู่ ครูควรนำมาเสนอให้เด็กดูเป็นครั้งคราวเท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่ว่ารายการที่ให้ดูจะเป็นรายการเช่นไร เมื่อดูจบแล้วก็ควรมีการสนทนา สอนคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มเติมให้กับเด็ก กับชี้แนะถึงรายการที่เด็กควรดูและไม่ควรดู

2.6 การเปิดแถบบันทึกเสียงหรือวิทยุให้เด็กฟัง (แนวดำเนินการก็เป็นเช่นเดียวกับข้อ 2.5)

2.7 การสอนคุณธรรมจริยธรรมจากหนังสือการ์ตูน ครูย่อมตระหนักดีว่าหนังสือการ์ตูนเข้าถึงเด็กปฐมวัยในท้องถิ่นของตนเองหรือไม่หากเข้าถึงครูก็ควรวางโอกาสสำรวจเนื้อหาของหนังสือการ์ตูนเหล่านั้น และเลือกหนังสือการ์ตูนที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมาเป็นสื่อในการสอนเด็ก ส่วนหนังสือการ์ตูนที่มี

เนื้อหาผิดคุณธรรมจริยธรรมสอนแทรกอยู่ก็ทำได้เป็นบางครั้ง แต่ทั้งนี้ครูควรพยายามสร้างเสริมความคิดให้เด็กตระหนักถึงการไม่ใช้จ่ายเงินซื้อหนังสือการ์ตูนมากเกินไป ควบคุมกันไปด้วย

2.8 การฝึกทำงานร่วมกัน ครูอาจให้เด็กแบ่งหน้าที่กันทำความสะอาดห้องเรียน เช่น บางคนก็กวาดขยะ บางคนเช็ดโต๊ะ บางคนนำขยะไปทิ้ง ครูอาจช่วยให้เด็กแบ่งหน้าที่กันสร้างสวนปลูกต้นไม้ขึ้นในโรงเรียนเด็กบางคนเป็นผู้พรุนดิน บางคนเป็นผู้ถอนหญ้ากำจัดวัชพืช บางคนเป็นผู้ขนน้ำมา บางคนเป็นผู้รดน้ำต้นไม้ เป็นต้น งานสำคัญที่ครูควรทำโดยสม่ำเสมอคือ ดูแลให้เด็กทำงานโดยร่วมมือกัน และประสานงานกัน เช่น คนกวาดเศษกระดาษจากโต๊ะลงพื้น ควรทำให้เสร็จก่อนที่คนกวาดพื้นจะกวาดพื้น ไม่ปล่อยให้เด็กต่างคนต่างทำ ซึ่งอาจทำสลับที่เหมาะสมกันได้

2.9 การฝึกให้ช่วยเหลือครู เพื่อน และพ่อแม่ ครูอาจทำโดยฝึกให้เด็กอาสาสมัครในการช่วยเหลือ และส่งเสริมให้มีการอาสาสมัครโดยสม่ำเสมอ เพราะการช่วยเหลือผู้อื่น โดยผู้ช่วยไม่สมัครใจอาจเป็นสิ่งที่น่าฝึกคุณธรรมจริยธรรมเห็นว่าไม่ใช่จริยธรรมที่แท้จริงการส่งเสริมให้เด็กอาสาสมัครในการช่วยครู มีตัวอย่างเฉพาะ เช่น ช่วยครูขนอุปกรณ์การสอนไปเก็บเข้าที่ ช่วยครูหยิบสิ่งของที่ครูต้องการ ส่วนการช่วยเหลือเพื่อนนักเรียน อาจเป็นการช่วยเก็บของให้เพื่อนเมื่อเพื่อนทำของตก การช่วยเหลือพ่อแม่อาจเป็นสิ่งที่ครูฝึกโดยตรงไม่ได้ แต่ครูอาจฝึกได้ทางอ้อม เช่น สอนถึงสิ่งที่เด็กอาจช่วยเหลือพ่อแม่ที่บ้านได้ นับแต่การช่วยโดยการเก็บข้าวของตนเองเข้าที่ทางที่เหมาะสม ช่วยงานเล็กน้อยในบ้านแล้วสอบถามหรือถามไถ่เด็กภายหลังถึงสิ่งที่เด็กได้ช่วยเหลือพ่อแม่เมื่ออยู่บ้าน

2.10 การฝึกความสามารวมในการฟังผู้อื่นพูด เริ่มตั้งแต่การฝึกความสามารวมในการฟังครูพูดหรือเล่านิทาน ไปจนถึงความสามารวมในการฟังเพื่อนพูด ซึ่งหนังสือแผนการจัดการชั้นอนุบาลทั้ง 4 เล่มที่ได้นั้นไว้ให้กับครูทำแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยการเริ่มจากเวลาน้อยๆ ก่อนเช่น 5 นาที แล้วค่อยๆ เพิ่มขึ้นเป็น 10 ไปจนถึง 15 นาทีในเด็กที่โตขึ้น การฝึกความสำเร็จนี้หากพิจารณาในอีกแง่มุมหนึ่งก็เรียกว่าเป็นการฝึกสมาธิเช่นกัน คือเป็นสมาธิในการฟังผู้อื่นพูดนั่นเอง

2.11 การฝึกให้อาหารสัตว์ เป็นการฝึกที่มุ่งจะให้เด็กได้แสวงความเมตตาต่อสัตว์ เช่น ครูอาจนำให้เด็กนำข้าวที่รับประทานเหลือแล้ว ไปวางไว้กลางแจ้งในที่ที่เหมาะสมเพื่อให้นักกระจอกหรือสุนัขได้มากิน หากครูมีการจัดกิจกรรมนอกสถานที่โดยการพาเด็กไปเที่ยวสวนสัตว์ ครูอาจจัดหาอาหารเลี้ยงสัตว์ให้กับเด็กเพื่อเด็กจะได้นำไปเลี้ยงสัตว์ได้

2.12 การฝึกวินัยให้เด็กดูแลรักษาระเบียบวินัยกันเอง วิธีนี้ใช้ได้ผลดีมาก เช่น ครูอาจแบ่งเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละกลุ่มครูเลือกเด็กที่มีความประพฤติดีที่สุดให้เป็นผู้ดูแลกลุ่ม และเน้นให้สมาชิกกลุ่มทุกคนเคารพผู้ดูแลกลุ่ม ทำความดีต่างๆ แข่งกับผู้ดูแลกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ครูคอยเฝ้าติดตามการทำมาความดีของแต่ละกลุ่ม ตัดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน เมื่อถึงคราวที่ครูต้องการให้เด็กนั่งเรียบร้อยในชั้นเรียน ครูก็ไม่ต้องประกาศว่าให้ทุกคนนั่งเรียนเรียบร้อยแต่ประกาศว่าไหนดูซิกลุ่มจะนั่งเรียบร้อยก่อนกัน ครูสามารถฝึกให้เด็กดูแลตนเองได้ในกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะกิจกรรมในห้องเรียน การรับประทานอาหาร หรือ การเล่นร่วมกัน ครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้คอยดูแลให้ความเป็นไปของกลุ่มต่างๆ เป็นไปโดยราบรื่น และเข้าแก้ปัญหาเพียงบางครั้งหากมีความขัดแย้งในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มเกิดขึ้น

2.13 การทลายปัญหาคุณธรรมจริยธรรม เป็นการฝึกเด็กที่วิธีหนึ่งโดยครูพยายามส่งเสริมให้เด็กของถามและตอบปัญหาคุณธรรมจริยธรรม โดยครูอาจนำเหตุการณ์มาแล้วให้ฟังเด็กฟัง แล้วถามว่าถ้าเด็กประสบเหตุการณ์เช่นนั้นเด็กจะทำอย่างไร หากเด็กตอบในทางที่ไม่ควรครูก็มีโอกาสชี้แนะทางที่ถูกที่ควร

ให้กับเด็กเก็บจำไว้ใช้ได้ เช่น เด็กชายเล็กไปโรงเรียนถูกเด็กชายแดงมาแย่งหนังสือนิทานไป ครูก็อาจถามว่าถ้าเด็กเป็นเด็กชายเล็กจะทำอย่างไร หากเด็กบางคนตอบว่าไปแย่งกลับมา ครูก็อาจชี้แนะว่านั่นไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาที่ถูกทางที่ถูกเด็กชายเล็กควรไปพูดกับเด็กชายแดงก่อนว่าให้คืน บางครั้งเมื่อเด็กปฐมวัยประสบปัญหาขัดแย้งกับเด็กอื่น เด็กบางคนก็แก้ปัญหาด้วยกำลังทันที ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กไม่รู้จักรับมือกับปัญหาด้วยวิธีอื่นหรือเด็กมีความเคยชินกับการทำอย่างนั้นก่อน ถ้าครูชี้แนะทางแก้ปัญหาด้วยวิธีได้แล้ว

3. การประเมินผล

แนวการประเมินผลโดยทั่วไปทำโดยการยึดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นหลักแต่อาจประเมินผลเพิ่มเติมได้ว่าเด็กสามารถนำพฤติกรรมนั้นๆ ไปใช้ในโอกาส เวลาและสถานที่อื่นๆ ได้หรือไม่สำหรับวิธีการประเมินผลในหนังสือแนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก (กรมสามัญศึกษา,2544) ได้เสนอแนะไว้โดยละเอียดเป็น 5 วิธีด้วยกันโดยมีข้อสังเขปดังนี้ คือ

3.1 การสังเกต ควรกระทำกับเด็กเป็นรายบุคคลจะเน้นเพียงวัตถุประสงค์ประสงค์ว่าเพื่อให้ทราบว่าเด็กคนใดทำพฤติกรรมได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่ อันเป็นช่องทางให้ครูได้ปรับปรุงแก้ไขหรือส่งเสริมให้มีพฤติกรรมนั้นๆ ขึ้น

3.2 การสนทนา จะทำให้ครูทราบว่าเด็กคนใดรู้หรือเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติถูกคุณธรรมจริยธรรมมากน้อยเพียงไร ยังมีอะไรบ้างที่ครูต้องทำซ้ำอีกหรือเพิ่มเติมให้กับเด็ก

3.3 การตรวจผลงาน ในการสร้างเสริมจริยธรรม การตรวจผลงานก็เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กทำผลงานได้สอดคล้องกับเนื้อหาจริยธรรมที่ครูเสริมสร้างเพียงใด เช่น เด็กทำงานเสร็จแล้วเก็บกวาดที่ทางในส่วนของตนให้สะอาดหรือไม่ ผลงานที่เด็กทำส่งครูมีความประณีตเรียบร้อยเพียงใด เป็นต้น

3.4 การใช้ข้อสอบปากเปล่า เป็นวิธีที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยเพราะเด็กวัยนี้ยังอ่านและเขียนหนังสือไม่ได้ ครูควรทำโดยการทดสอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับจริยธรรมที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3.5 การใช้ข้อทดสอบ ใช้สอบเด็กเพื่อบันทึกคะแนนไว้เป็นหลักฐานและควรทำอย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง วิธีการสร้างข้อทดสอบอาจทำเป็นรูปภาพ

กิจกรรมเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ โรงเรียนมีหน้าที่จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ต้องมุ่งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมหรือพัฒนาจิตใจด้วย การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ทำได้ 2 วิธีหลัก คือ การจัดกิจกรรมบูรณาการกับการพัฒนานักเรียนด้านอื่นๆ และการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยตรง

สรุปการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ให้กับเด็กปฐมวัยมีส่วนประกอบ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การเลือกประเภทกิจกรรมและสื่อที่ใช้ และการประเมินผลที่เน้นทางด้านคุณธรรมกับเด็กปฐมวัยนั้นครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก ครูสามารถนำมาประกอบการจัดประสบการณ์ได้เพื่อที่จะให้สอดคล้องกับการประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเด็กวัยนี้ความสามารถทางสติปัญญาและภาษายังจำกัด การพูดสอนเพียงอย่างเดียวจึงเป็นการปฏิบัติที่มีประสิทธิผลใน

ของเขตกำจัด การจำกัดกิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยมีข้อควรคำนึงโดยทั่วไปอยู่ 8 ประการคือ (ธีระพร อุวรรณโณ. 2544 : 114-116)

1. การสร้างเสริมนิสัยเด็กปฐมวัยด้านจริยธรรม จะต้องกระทำควบคู่ไปกับกิจกรรมที่มุ่งเนื้อหา ด้านอื่นๆ ด้วยเสมอ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านสุขนิสัยอาจมีการสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านพลศึกษา อาจสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมเกี่ยวกับความอดทนและความมีระเบียบวินัย กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านศิลปะ อาจสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์ การรักษาความสะอาดในการทำกิจกรรมและความรับผิดชอบที่จะทำให้กิจกรรมให้สำเร็จ เป็นต้น

2. ครูทุกคนที่เกี่ยวข้องกับเด็กจำเป็นต้องมีการวางแผนร่วมมือกันในกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติต่างๆ และนำไปใช้ร่วมกันให้เหมือนกัน โดยมีความคงเส้นคงวาในครูทุกคนและในครูคนเดียวกันเมื่ออยู่ต่างเวลาและสถานที่ ครูจะคาดหวังอะไรจากเด็ก จะห้ามเด็กทำอะไร จะส่งเสริมให้เด็กทำอะไร จะต้องมีความสอดคล้องกันในตัวครูเองและครูต่างคนสภาพการณ์ที่จะนำเด็กไปสู่ความสับสนมากที่สุด คือสภาพการณ์ที่ครูคนหนึ่งยอมให้เด็กทำอย่างหนึ่งได้ แต่ครูอีกคนไม่ยอมให้เด็กทำสิ่งนั้น สภาพการณ์เช่นนี้ไม่ควรให้เกิดขึ้นเป็นอย่างยิ่ง

3. ลักษณะสำคัญที่ครูปฐมวัยจะต้องมีหรือพัฒนาขึ้นมาให้ได้ คือการรักเด็กด้วยความจริงใจ เพราะลักษณะพื้นฐานนี้จะช่วยส่งเสริมให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก ช่วยให้การฝึกวินัย หรือแม้แต่การลงโทษ (หากครูจำเป็นจะต้องทำ) มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องที่สอน สอนสิ่งใดให้เด็กก็จะต้องปฏิบัติสิ่งนั้นให้สอดคล้องกับที่สอน และจัดสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมเด็กให้ทำตามสิ่งที่สอน เช่น การสอนเด็กให้ข้ามถนนที่ทางม้าลายเสมอๆ ครูก็ต้องข้ามทางม้าลายเป็นตัวอย่าง ให้เด็กเห็นเสมอๆ เช่นกัน การสอนให้เด็กมีสัมมาคาราวะต่อผู้อาวุโสกว่า ครูก็ต้องแสดงสัมมาคารวะต่อครูคนอื่นหรือผู้ใหญ่คนอื่นที่มีอาวุโสกว่าให้เด็กเห็นเสมอๆ และการสอนเรื่องความเป็นประชาธิปไตยให้กับเด็ก ครูก็ต้องแสดงความเป็นประชาธิปไตยกับเด็กเอง ให้เด็กเห็นเสมอๆ

5. หากเรื่องสอนต่างจากสภาพที่เป็นจริงในสังคม ครูต้องตระหนักในเรื่องนี้และหาทางสร้างเกราะกำบังให้เด็ก ไม่ให้เด็กได้รับอิทธิพลไม่ดีเช่นนั้นมา เช่น ครูสอนให้เด็กรักษาความสะอาด จะทิ้งขยะให้ลงถังที่รองรับ แต่ครูตระหนักไม่ได้ทำอย่างนี้เสมอไป ครูก็อาจบอกเด็กว่าคนเราในโลกนี้มี 2 ประเภท ประเภทหนึ่งจะรักษาความดีไว้ตามความตั้งใจของตนคือไม่ยอมทิ้งขยะลงตามถนนหนทางโดยเด็ดขาด อีกประเภทหนึ่งเป็นประเภทมักง่ายสะดวกมือจะทิ้งที่ไหนก็ทิ้งที่นั่น เด็กควรเอาอย่างคนประเภทแรก ไม่ควรเอาอย่างคนประเภทหลัง เป็นต้น

6. การจัดกิจกรรมให้ยืดหยุ่นกว่า การให้เด็กมีประสบการณ์ผ่านทางประสาทต่างๆ หลากๆ ทางไปพร้อมๆ กัน เด็กจะเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เช่น การเล่นิทานอย่างเดียวเด็กมีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวส่วนมากผ่านทางประสาทหู แต่การขีดหุ่นประกอบไปด้วยเด็กจะมีโอกาสได้รับรู้ผ่านทางประสาทตาด้วย หลักการสำคัญข้อนี้เองที่โทรทัศน์ได้กลายมาเป็นสื่อที่เด็กให้ความสนใจเอง โดยผู้ใหญ่ไม่ต้องบังคับให้เด็กดูโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์ให้ภาพที่เคลื่อนไหวได้เร็วและมีเสียงให้เด็กได้ยิน แม้ว่าบางครั้งเสียงที่เด็กได้ยินเป็นเสียงที่เด็กที่ไม่เข้าใจ เช่น เสียงภาษา เป็นต้น ในภาพยนตร์การ์ตูนเรื่อง ป๊อปปอย

7. การห้ามเด็กทำสิ่งต่างๆ ควรห้ามเท่าที่จำเป็น แต่ใช้วิธีส่งเสริมมากกว่า เพราะเนื้อหาจริยธรรมหลากหลายอย่างสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยการส่งเสริมเป็นหลัก มากกว่าการห้าม เช่น ควรต้องกรให้เด็กทำตัวให้เป็นระเบียบเรียนในชั้นเรียน ก็อาจทำได้โดยการส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อย ให้ความสนใจ ให้กำลังใจ และสนับสนุนเด็กที่ทำตัวเรียบร้อยแต่ไม่ให้ความสนใจเด็กที่ทำตัวไม่เรียบร้อย เป็นต้น

8. ประการสำคัญที่สุดคืออย่างฝึใจยึดมั่นกับคำแนะนำเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กมากจนเกินไป จนทำให้ครูไม่มีโอกาสพัฒนาเด็กบางคนให้ก้าวหน้าได้ตามศักยภาพของตนเอง งานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาพัฒนาการของเด็กอาจวัดเด็กในสภาพแวดล้อมที่จำกัด แต่พัฒนาการของเด็กในสภาพแวดล้อมจริงๆ อาจแตกต่างกันไปได้ และงานวิจัยจำนวนมากรายงานผลการวิจัยในลักษณะค่าเฉลี่ยของกลุ่มหรืองานวิจัยของเพียงเจทกับงานวิจัยที่รายงานผลตามแนวเพียงเจทที่รายงานว่าเด็กวัยใดทำอะไรได้ เด็กวัยใดทำอะไรไม่ได้ ก็เป็นการรายงานในลักษณะที่ว่าเด็กร้อยละ 75 ทำได้หรือทำไม่ได้มากกว่าเด็กร้อยละร้อยทำได้หรือทำไม่ได้ ทั้งนี้แสงว่ายังมีเด็กวัยนั้นๆ อีกบางส่วนที่มีศักยภาพจะทำสิ่งนั้นๆ ได้ ในกรณีเช่นนี้สิ่งที่ควรทำคือศึกษาว่าเรื่องใดที่สามารถมีพัฒนาการเด็กให้เรียนรู้ได้ และสังเกตเด็กที่มีศักยภาพด้านนั้นๆ แล้วครูอาจทดลองฝึกเด็กเองได้ เช่น เรื่องการฝึกให้เด็กรู้จักตัดสินใจ การกระทำของคนอื่นที่เจตนามากกว่าผลกรรม

เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติ ได้สัมผัส ได้ทดลอง และได้คิดแก้ปัญหา กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดต้องมีความหลากหลายและใช้เวลาแก่เด็กมากพอโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย ซึ่งมีประสบการณ์ต้นทุนน้อย พัฒนาการทางปัญญายังไม่เป็นนามธรรม ครูต้องให้เด็กมีการสะสมประสบการณ์ต้นทุนด้วยตัวเด็กเอง โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กสามารถสัมผัสได้ คิดค้นหาคำตอบด้วยตนเอง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้ให้หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี ในรูปแบบของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการแนวทางในการจัดการสอนไว้ดังนี้

1. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการคือ เหมาะกับอายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ
2. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลองและคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
3. จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะ และสาระการเรียนรู้
4. จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
5. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆกัน
6. จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก
7. จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอนแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

8. จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริงโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

9. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผนการสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

10. จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียนและแนวทางการจัดประสบการณ์ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 9 (2539 : 17 อ้างถึงใน จรัล ถาวร 2549:16-17) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียน ดังนี้

1. จัดให้โรงเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการสอนคุณธรรมจริยธรรมอย่างสืบเนื่องสม่ำเสมอ

2. ให้นักเรียนได้เห็นตัวแบบทางคุณธรรมที่หลากหลาย และให้ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทุกๆ คน ในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมตามหน้าที่ของตนโดยสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

3. ดำเนินการอบรมสั่งสอนนักเรียนทั้งนอกและในห้องเรียน ให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและหน้าที่ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สืบเนื่องไม่ขาดตอน

4. กิจกรรมส่งเสริมการจัดกิจกรรมจริยธรรมภายนอกโรงเรียนให้สัมพันธ์กับภายในโรงเรียน

5. กำหนดระเบียบโรงเรียนในเรื่องต่างๆ ตามหลักจริยธรรม และดำเนินการให้นักเรียนถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

6. ส่งเสริมการสอนจริยธรรมในห้องเรียน ให้มีทั้งการเรียนทฤษฎีและปฏิบัติ

7. ส่งเสริมให้มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ในการสอนวิชาต่างๆ และการจัดกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียน

8. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์เชิงจริยธรรมให้มากที่สุด เมื่อมีโอกาส

9. จัดกิจกรรมเพื่อยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรม

10. จัดให้มีอุปกรณ์การสอนคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

11. ส่งเสริมให้นักเรียนประเมินผลงานและการปฏิบัติตน แล้วนำมาผลการประเมินไปปรับปรุงเพื่อพัฒนางานและพัฒนาดตนเองต่อไป

12. จัดให้มีการประเมินผลและเสนอผลการจัดการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอทุกระยะ

13. จัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมที่มีต่อตนเองและสังคม

14. ส่งเสริมให้นักเรียนคิด วิเคราะห์คุณธรรมที่ทำให้งานสำเร็จผล

15. ให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองและเลือกแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรมจริยธรรมตามที่ต้องการ

16. จัดให้มีการประสานงานผู้ปกครอง ชุมชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2549 :20 - 24) ได้เสนอกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาจิตใจควบคู่หรือสอดแทรกไปกับการพัฒนานักเรียนในด้านอื่น 3 กิจกรรม คือ

1. กิจกรรมการถ่ายทอด กิจกรรมประเภทนี้เป็นกิจกรรมหลักของการสอนตามหลักของการสอนตามหลักสูตรและการสอนในชั้นเรียน โดยมีความคิดพื้นฐานว่าครูมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์มากกว่าศิษย์ จึงถ่ายทอดหลักการ วิธีการ และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ให้ศิษย์ได้รับรู้และเรียนรู้อย่างถูกต้อง วิธีการถ่ายทอดหลักการ วิธีการ และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ให้ศิษย์ได้รับรู้และเรียนรู้อย่างถูกต้อง วิธีการถ่ายทอดส่วนใหญ่ คือบอกให้ฟัง ทำให้ดูเตือนให้รู้ ฝึกให้เป็น แนะนำให้อ่าน ถามโต้ตอบ และแก้ไขให้ถูก

กิจกรรมการถ่ายทอดนี้มีใช้กิจกรรมที่ล้ำสมัยหรือนำถูกตำหนิว่าผิดใจการแต่ อย่างไรก็ดี แต่จะเป็นกิจกรรมได้ผลตรงจุดประสงค์ในเวลาอันสั้น ถ้าครูจัดกิจกรรมให้ถูกต้องตามทฤษฎีการเรียนรู้ เช่น จัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับวัยและความสนใจของนักเรียน มีการเสริมแรง ใช้สื่อการสอน กรณีตัวอย่าง ภาพ เพลง เกม นิทาน ฯลฯ มาประกอบ มีกิจกรรมฝึกเสริมแรง ใช้สื่อการสอน สอดแทรกคติสอนใจ อธิบายคุณค่า และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับนักเรียน กิจกรรมการถ่ายทอดนี้ถ้าครูตั้งใจสอน มีเมตตา และเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน ก็จัดว่าเป็นกิจกรรมหลักที่ใช้ได้ในโรงเรียน

แต่ในทางปฏิบัติ ครูทั่วไปมักใช้กิจกรรมการถ่ายทอดด้วยวิธีการบอกให้รู้แนะนำให้อ่าน ถามให้ตอบ เป็นส่วนใหญ่ แม้กระทั่งการเรียนหลักธรรมทางศีลธรรม ครูจะบอกหรือเล่าให้นักเรียนฟัง บอกผลดี วิธีปฏิบัติตามหลักธรรมล้วนๆ อาจมีภาพหรือนิทานประกอบบ้างแต่การแสดงความคิดเห็นหรือการฝึกปฏิบัติจริงนั้นจะมีน้อย เพราะเกรงว่านักเรียนจะเรียนเนื้อหาได้ไม่มากพอ หากมีแต่อภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือฝึกปฏิบัติอยู่ ผลการสอบจะไม่ได้ผลดีครูก็อาจจะถูกผู้บริหารตำหนิได้ แม้ปัจจุบันเป็นยุคปฏิรูปการศึกษาแล้ว แต่ก็ยังมีครูจำนวนไม่น้อยที่พึ่งพาแบบเรียนที่มีจำหน่ายในท้องตลาด และก็พยายามสอนเนื้อหาที่มีในแบบเรียนนั้นให้ครบถ้วนจนเป็นการเรียนที่เน้นเนื้อหามากเกินไป การจัดกิจกรรมถ่ายทอดในลักษณะที่กล่าวมานี้จึงเป็นวิธีที่ไม่เกิดผลดีต่อการเรียนรู้และพัฒนาจิตใจของเด็ก ผู้บริหารโรงเรียนควรเข้าใจและสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมการถ่ายทอดอย่างถูกต้องตามทฤษฎีการเรียนรู้ เพื่อให้กิจกรรมถ่ายทอดเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทั้งการเรียนรู้และจิตใจของนักเรียน

2. กิจกรรมการฝึกหัดอบรมและปรับปรุงพฤติกรรม กิจกรรมประเภทนี้เกิดจากความคิดพื้นฐานเรื่องความคิดพื้นฐานเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล และบุคคลจะเรียนรู้ได้ดีจากการลงมือปฏิบัติจริง กิจกรรมการฝึกหัดอบรมมีลักษณะเป็นการจัดประสบการณ์ตรงให้นักเรียนปฏิบัติ ครูคอยสังเกต บันทึก และปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติต่างๆ เช่น การฝึกหัดฝึกฝนด้านดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ ด้านกิริยามารยาท ด้านการประดิษฐ์ ด้านการทำงาน ด้านการใช้ภาษา ฯลฯ กิจกรรมนี้มีได้มุ่งเฉพาะแต่ผลของงาน แต่มุ่งสร้างลักษณะนิสัยตลอดกระบวนการการทำงาน เช่น ความรับผิดชอบ ความพากเพียร ความตั้งใจ ความละเอียดประณีต วิธีการแสดงอารมณ์ เจตคติ กิริยาวาจาที่เหมาะสม นอกจากนี้ครูยังต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจินตนาการ และไม่สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนด้วย เมื่อครูเอาใจใส่ติดตามสังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียนกระบวนการปรับปรุงพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยหลักจิตวิทยาและหลักคุณธรรมควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อมิให้การปรับปรุงพฤติกรรมเป็นการทำลายจิตใจของนักเรียน

3. กิจกรรมการคิดวิเคราะห์ ตามหลักจิตวิทยาการศึกษา จัดเป็นกระบวนการทำงานของสมองที่ก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า ครอบคลุมไปถึงความสำนึก อารมณ์ ความคิดบุคลิกภาพ และเจตคติที่ทำให้คนมีพฤติกรรมแตกต่างกัน กิจกรรมการคิดวิเคราะห์ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาจิตใจ กิจกรรมนี้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถคิดพิจารณาความแตกต่าง ความถูกต้องคุณค่า ความสัมพันธ์ ความเชื่อถือได้ ความชัดเจน เหตุผล และสามารถแปลความคิดเป็นการกระทำ (หรือพฤติกรรม) ได้โดยถูกต้อง ตามค่านิยม ประเพณี ศีลธรรม และกฎหมาย

ของสังคมนั้นกิจกรรมฝึกคิดวิเคราะห์ เป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในกิจกรรมการถ่ายทอดและกิจกรรมสั่งสอน ฝึกอบรม กิจกรรมนี้ครูจัดบรรยากาศและสิ่งเร้าโดยใช้สื่อ ข่าวเหตุการณ์ กรณีปัญหา และสถานการณ์จำลองเพื่อ ฝึกทักษะในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การใช้เหตุผลแลกเปลี่ยนกัน การประเมินคุณค่า การเลือก และการตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่ผลการปฏิบัติที่พึงประสงค์ไว้

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 44) ได้เสนอว่า วิธีการสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนำสู่จริยธรรมปฏิบัติให้แก่เด็กปฐมวัยคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็ก ปฐมวัยด้วยวิธีการสอนโดยใช้ชุดนิทานชาดก ซึ่งการสอนโดยใช้นิทานในครั้งนี้ ได้ดำเนินการสร้างนิทานภาพ จำนวน 4 เล่ม ในแต่ละเล่มนั้นได้เลือกเนื้อหาจากนิทานชาดกในเรื่องที่มีคุณธรรมเกี่ยวกับองค์คุณ กัลยาณมิตร มา ปรับสร้างเป็นชุดนิทานชาดกเพื่อสอนคุณธรรมให้กับเด็กใน 4 ด้าน คือ พังดี พุดดี ชยันดี และมีมารยาทดีโดยการ จัดกิจกรรมการสอนด้วยชุดนิทานชาดกโดยใช้วิธีผสมผสานการจัดประสบการณ์การเล่นนิทานที่หลากหลายในแต่ละวันในหนึ่งสัปดาห์ ดังนี้ วันแรกครูเป็นผู้เล่านิทานให้เด็กฟัง วันที่สองครูเล่านิทานให้เด็กฟังโดยสมุดภาพ วันที่ สามครูให้เด็กเล่นบทบาทสมมติ วันที่สี่ครูเล่านิทานให้เด็กวาดภาพ และวันที่ห้าให้เด็กเป็นผู้เล่านิทานประกอบภาพ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจัดเพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณธรรมในด้าน พุดดี พังดี ชยันดี และมีมารยาทดี อันเป็นคุณธรรม พื้นฐานที่เด็กปฐมวัยควรได้รับการพัฒนา

การจัดทำหนังสือนิทานสำหรับเด็ก

ความหมายของหนังสือสำหรับเด็ก

หนังสือสำหรับเด็กในทัศนะของศึกษาศาสตร์ หมายถึง วัสดุการอ่านอันเป็นปัจจัยใน การพัฒนาชีวิตเด็กทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น หนังสือสำหรับเด็กย่อมมีบทบาทในชีวิตของเด็กทุกเพศทุกวัย ทั้งใน และนอกระบบโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมทักษะเสริมประสบการณ์ เสริมความสนใจ และให้ความบันเทิงใจแก่เด็กเป็นสำคัญ (หทัย ต้นหยง, 2540 : 12)

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2543:1-2) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของหนังสืออ่าน เพิ่มเติมว่าหนังสืออ่านที่ไม่ใช่แบบเรียนนั้น สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมการศึกษาในประเทศ ที่กำลังพัฒนาและผลิตหนังสือดังกล่าวให้มีจำนวนเพียงพอ นั้น เป็นการดีที่สุดในทางเศรษฐกิจ เพราะจะช่วยส่งเสริมการศึกษาได้เป็นอย่างดี ตลอดจนช่วยส่งเสริมคนให้มีการศึกษา หากความ รู้ด้วยตนเองในประเทศที่มีครูไม่เพียงพอ นอกจากนั้นคนที่เพิ่งอ่านออกเขียนได้ก็ควรมีหนังสือที่ ไม่ใช่แบบเรียนให้มากพอจึงจะเป็นผลดี

แก่นมาส ขวลิขิต (2543 : 56 -57) กล่าวว่า หนังสือเด็ก คือ หนังสือซึ่งเขียนหรือแปล ให้เด็กเลือกอ่านเองเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อให้ความรู้ เพื่อใช้ประกอบการศึกษาและอ่านเพื่อ ส่งเสริมการรู้หนังสือ

รัญจวน อินทรกำแหง (2545:23) กล่าวว่า หนังสือเป็นสิ่งมหัศจรรย์เพราะมีความ ทันสมัยอยู่เสมอ สนองความต้องการทุกโอกาสทุกเวลา ยังเป็นอุปกรณ์การพัฒนาค้นคว้าที่มี ประสิทธิภาพที่สุด เป็นการลงทุนอย่างประหยัดแต่ให้ผลเกินที่จะประมาณไว้

ถวัลย์ มาศจรัส และ วรณภา มังบุ่งแว่น (2547 : 34 – 36) กล่าวว่า หนังสือสำหรับเด็กคือหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนอ่านโดยเฉพาะ หรือถ้าเด็กยังเล็กอาจให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง โดยมุ่งเน้นที่จะให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินส่งเสริมจินตนาการโดยสอดแทรกเนื้อหาสาระด้านต่างๆตามความเหมาะสม ตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน จัดอยู่ในประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติม และหนังสือส่งเสริมการอ่าน มีทั้งหนังสือบันเทิงคดีและหนังสือสารคดี ในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น สามารถจัดทำได้ทั้งหนังสือบันเทิงคดีและหนังสือสารคดี ทั้งนี้ โดยนำเสนอเนื้อหาสาระที่สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของเด็กเป็นสำคัญ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นหนังสือสำหรับเด็ก หมายถึง งานเขียนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน โดยมีเนื้อหาสาระและภาษาเหมาะสมกับเด็กในวัยต่างๆ อาจมีภาพประกอบเรื่องราว เพื่อช่วยให้เด็กเกิดความสนใจ และเกิดความเพลิดเพลินในการอ่าน โดยเฉพาะในวัยเด็กตอนต้น 2-8 ปี การอ่านหนังสือหรือเมื่อดูรูปภาพจะเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ทำให้เด็กรู้จักคิด

จุดมุ่งหมายในการทำหนังสือสำหรับเด็ก

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542: 52) ได้ให้จุดมุ่งหมายในการทำหนังสือสำหรับเด็ก ดังนี้

1. มุ่งให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานผ่อนคลายอารมณ์
2. มุ่งให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแตกฉาน
3. เพื่อเป็นการลับสมองส่งเสริมจินตนาการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมเขาวงกตปัญญากับเด็ก
4. ให้ความรู้สนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก ให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมตัวเอง และความรู้อื่นๆ
5. ปลูกฝังคุณธรรมซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะเด็กเป็นสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมจะต้องรับผิดชอบสังคมต่อไป
6. เพื่อให้เด็กรู้จักค้นคว้าเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน
7. เพื่อเด็กรักการอ่าน
8. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจ
10. ให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่านหนังสือ หนังสือแบ่งออกเป็นระดับต่างๆ ดังนี้

10.1 วัยแรกเกิดถึง 3 ขวบ เป็นวัยที่เด็กอ่านหนังสือไม่ออก แต่ก็สนใจดูรูปภาพหรือสัมผัสได้

10.2 วัย 6 – 11 ปี วัยนี้จะเป็นเด็กชั้นประถมศึกษา

10.3 วัย 11 – 14 ปี วัยก่อนวัยรุ่น

10.4 วัย 14 – 17 ปี วัยรุ่น

ศรี ภูเวียง (2540 : 59) ได้ให้จุดประสงค์การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กอ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแตกฉาน

2. เพื่อให้เด็กรักการอ่าน
3. ให้เกิดความเพลิดเพลินอารมณ์ ถือเป็นสันตนาการอย่างหนึ่ง
4. เป็นการลับสมองและส่งเสริมเชาวน์ปัญญาของเด็ก
5. ให้มีความรู้
6. ปลูกฝังคุณธรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเด็กเป็นสมาชิกรุ่นใหม่ของสังคมและ

จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบของสังคมรุ่นต่อไป

7. เสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

ละเมียด ลิมอักษร (2541 :24) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือสำหรับเด็กไว้ในบทความเรื่อง “มาทำหนังสือกันเถอะ” ว่า

1. เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอันจะเป็นทางนำไปสู่คลังแห่งวิทยาการและประสบการณ์อย่างกว้างขวาง เป็นการส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเองและความสนใจและพอใจของผู้อ่าน
2. เพื่อสร้างเสริมให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อปลูกฝัง เจตคติที่ดีเพื่อส่งเสริมศีลธรรมและการกระทำที่ดี
5. เพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายในการทำหนังสือเด็ก โดยมากจะเป็นการเน้นให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ให้ความเพลิดเพลิน ให้ความรู้ ส่งเสริมสติปัญญา สร้างเสริมจินตนาการ ซึ่งทั้งหมดนี้ จะสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กให้เติบโตขึ้นในคุณลักษณะที่ชาติต้องการ

หลักในการจัดทำหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก

หลักในการจัดทำหนังสือบันเทิงคดีสำหรับเด็ก หนังสือเรื่องหนึ่ง จะมีองค์ประกอบในการเขียน ดังนี้ (ถวัลย์ มาศจรัสและคณะ 2547 :56 -58)

1. โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่องในความหมายของการเขียนเรื่องบันเทิงคดี หมายถึงการกำหนดเหตุการณ์เรื่องราวใด เรื่องราวหนึ่งไว้เป็นเอกภาพ ก่อให้เกิดผลอย่างหนึ่งตามมา ซึ่งในโครงเรื่องจะมีการเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และปิดเรื่อง

เรื่องที่เขียนจะมีคุณค่าหรือไม่อยู่ที่การวางโครงเรื่องวิธีสร้างโครงเรื่องนั้นมีหลักการคิดอยู่ 3 ประการ คือ

1. โครงเรื่องต้องมีปมแห่งปัญหา มีการต่อสู้ ขัดแย้ง ยกย่อน มีปรัชญาในการต่อสู้ไม่ว่าฝ่ายธรรมะหรือฝ่ายอธรรม การต่อสู้มิได้หมายความว่าอยู่ในวงความคิดแคบๆที่ว่าจะต้องเป็นการต่อสู้ที่หน้าหันกันด้วยชีวิตเท่านั้น การต่อสู้กันทางความคิดเชื่อมกันด้วยปัญญาที่ลึกซึ้งคมคายเป็นการแสดงความชัดเจนชีวิตของตัวละคร

ความขัดแย้งก็ไม่ได้หมายถึงเฉพาะแค่คนกับคนอาจจะเป็นความขัดแย้งระหว่างคนกับธรรมชาติ คนกับสัตว์ คนกับงาน หรืออะไรก็ได้ที่ต่างมีความรู้สึกขัดแย้งซึ่งกันและกัน

2. การดำเนินเรื่อง ต้องมีทั้งอุปสรรค ความหวาดเสียวบ้างเพื่อให้เรื่องเร้าใจมีการชอนบางสิ่งบางอย่างให้ผู้อ่านฉงน กระทบอารมณ์ให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเจ็บปวด เหนง ว่าเหว่ หัวเราะ หรือร้องไห้ไปกับการดำเนินเรื่อง

3. ปิดเรื่อง ลงด้วยสาระประโยชน์ที่เราต้องการจะบอก จะสื่อสารให้ผู้อ่านรับรู้ถึงจุดสุดยอดของเรื่อง

การคิดเค้าโครงเรื่องเพื่อการเขียนนั้น จะต้องเป็นคนที่ชอบคิดอะไรเป็นเรื่องเป็นราวเพื่อให้เกิดเหตุการณ์สนุก น่าตื่นเต้น เหนง เศร้าสร้อย บ่งบอกถึงความรัก มีคุณธรรม

วิธีคิดก็คือ ต้องขย้อนมองเหตุการณ์รอบตัวเรา เหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้สะเทือนใจประทับใจจะเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เราสามารถนำมาเขียนหนังสือได้ดีที่สุด แต่ถ้าไม่มีเหตุการณ์อย่างนั้น เราก็คิดสร้างจินตนาการขึ้นมาได้เช่นกัน

การคิดที่ง่ายที่สุดคือ การคิดเรื่องใกล้ตัว ชีวิตวัยเด็กของเราเป็นอย่างไร เคยสงสัยอะไรมากที่สุด เคยช่วยเหลือเพื่อนๆอย่างไร เคยช่วยเหลือเด็กอย่างไร หรือใครเคยช่วยเหลือเราบ้าง เราเคยไม่มีสตางค์ซื้อขนมกินบ้างไหม? แล้วมีตาแป๊ะแกใจดียื่นขนมให้เรากินหรือเปล่า? ถ้าไม่มีตาแป๊ะแกใจดี มีแม่ค้าพ่อค้าอื่นหรือไม่ มีเพื่อนหรือไม่ หรือตัวเราเคยแบ่งปันของกินของใช้ให้กับเพื่อนๆ ที่ยากแค้นบ้างหรือไม่

ประเด็นเหล่านี้นำมาผูกเป็นเรื่องเป็นราวสิ มีฉากที่โรงเรียน ได้ต้นหว้า ต้นไทร ต้นโพธิ์ต้นไผ่ อะไรก็ได้ใส่ลงไป สนุกทั้งนั้นแหละ

ถ้าตอนเด็กไม่มี ตอนโตล่ะมีไหม? กว่าจะเรียนจบมานี้ต้องผ่านเหตุการณ์มากมายเหตุการณ์นั้นแหละคือเรื่องราว เช่น เรื่องราวของความรัก มีคนมาเอาใจเราสารพัด หรือเราไปตามเอาใจเขาสารพัด สมหวัง ผิดหวัง เรามีความรู้สึกอย่างไร เก็บมาเขียนเสียตอนนี้เราไม่จำเป็นต้องเก็บมาเขียนเป็นเรื่องของเรา เขียนให้เป็นสัตว์ที่น่ารักแทนก็ได้ สัตว์ผีดวงอย่างไร สมหวังอย่างไร เราก็เอาความรู้สึกของเรานั้นแหละเติมลงไป แต่งแต้มสีสันเสียหน่อยให้ผิดความจริงไปก็ได้เป็นการเพิ่มสีสันให้กับเนื้อหา

เรื่องลูก เรื่องสามี ภรรยา พี่ บ้า น้า อา ที่มีพฤติกรรมหลากหลายนั้นแหละ คือบุคลิกของตัวละครที่เราจะนำมาสร้างเป็นเรื่องราวได้ไม่รู้จบ ยิ่งเรื่องชีวิตผู้คนด้วยแล้วเขียนอีกก็สิบชาติก็ไม่วันหมดสิ้น น่าสนใจทั้งนั้น

2. แนวคิด, แก่นเรื่อง (Theme)

แนวคิดนี้บางท่านใช้คำว่าแก่นเรื่อง แก่นเรื่อง ซึ่งมีความหมายเดียวกัน

แนวคิด คือ สาระสำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เขียนขึ้น แก่นเรื่องจะทำหน้าที่สะท้อนประเด็นสำคัญของการนำเสนอให้ผู้อ่านเห็น และเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อสาร ถ้าจะสรุปง่าย ๆ แก่นเรื่อง ก็คือความหมายที่ผู้อ่านสรุปได้หลังจากอ่านงานเขียนเรื่องนั้นๆจบลง โดยสรุปจากข้อความที่ปรากฏอยู่ในเรื่องที่เป็นประโยคสำคัญ 2-3 ประโยค หรือจากเหตุการณ์ การกระทำของตัวละคร คำพูดของตัวละคร เป็นต้น

ตัวอย่างการสรุปแก่นเรื่อง เช่น เมื่อเราอ่านนิทานอีสปเรื่องหมากับเงา จบลงเราสามารถสรุปแก่นเรื่องได้ในทันทีว่า "โลภมากลาภหาย" อย่างนี้เป็นต้นการเขียนเรื่องบันเทิงคดีที่มีคุณค่า ผู้เขียนจะต้องเขียนให้ผู้อ่านเข้าถึงแก่นเรื่องที่ตนเองต้องการสื่อสารให้ได้ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

3. ตัวละคร (Characters)

ตัวละคร คือ ผู้ที่มีบทบาทปรากฏอยู่ในเรื่อง ตัวละครอาจเป็นคน สัตว์ สิ่งของก็ได้โดยปกติแล้วตัวละครในเรื่องบันเทิงคดีสำหรับเด็กและเยาวชนจะมีน้อยทั้งนี้เพื่อความกระชับจับใจ

4. ฉาก (Setting)

ฉาก หมายถึง สถานที่และสิ่งแวดล้อมรอบตัวละครที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง เช่น ภาพท้องทุ่ง ห้องนอน สัตว์ ถนนหนทาง บรรยากาศ ที่ได้มีการเอ่ยถึง พรรณนาถึง พูดถึง เป็นต้น

5. บทสนทนา (Dialogues)

บทสนทนาจึงคือคำพูดโต้ตอบของตัวละครที่เขียนถึง ซึ่งบทสนทนาดังกล่าวนี้จะต้องมีความสอดคล้องกับลักษณะของตัวละคร ถ้าเป็นตัวร้าย คำพูด กิริยา มารยาท จะต้องสอดคล้องให้สมกับเป็นตัวร้ายของเรื่อง เป็นต้น

โดยปกติแล้ว บทสนทนาที่ดีจะทำหน้าที่ ดังนี้

1. ช่วยให้เรื่องดำเนินไปด้วยความกระชับ มีความหมายแทนการบรรยายของผู้แต่ง
2. ช่วยให้จินตนาการของผู้อ่านแจ่มชัดขึ้น โดยผู้อ่านจะรู้จักนิสัยใจคอ พฤติกรรมของตัวละครก็จากบทสนทนา นี้เอง
3. ช่วยทำให้เรื่องที่ตั้งใจมีความสมจริงมากยิ่งขึ้น เพราะตัวละครมีการสนทนาโต้ตอบกันเหมือนชีวิตจริงในสังคม
4. จุดประกายความคิดให้ผู้อ่านในแง่มุมต่างๆกัน

6. ทรรศนะ, มุมมอง (Point of View)

ทรรศนะ (บางคนเรียกต่างกัน) นี้ หมายถึง กลวิธีในการเล่าเรื่องราวให้ผู้อ่านรับทราบในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยผ่านผู้เล่าเรื่องออกไปด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 หรือบุรุษที่ 3 ให้เป็นผู้คลี่คลายขยายเรื่องให้ผู้อ่านได้รับรู้ในมุมมองที่ผู้เขียนกำหนดให้ผู้เล่าเรื่องเลือกใช้

ในการเขียนเรื่องบันเทิงคดีนั้น ผู้เขียน กับผู้เล่า มีบุคลคลคนเดียวกัน เช่น นาย ก. เป็นนักเขียนเรื่องบันเทิงคดี โดยเรื่องนั้นมีตัวละคร ข.ค.ง. ในกรณีอย่างนี้ถือว่าผู้เขียนเรื่องไม่ใช่ผู้เล่าเรื่อง แต่ผู้เล่าเรื่องคือตัวละครในเรื่องเหล่านั้นต่างหาก

คำอธิบายนี้อาจจะทำให้สับสน ต้องค่อยๆ พินิจพิจารณาให้ถ่องแท้แล้วก็จะเกิดความเข้าใจได้ในที่สุด และจะเข้าใจได้เองว่า ผู้เขียน (Author) กับผู้เล่าเรื่อง (Narator) นั้นเป็นคนละคนกันจริงๆ

7. การเปิดเรื่อง (Opening)

การเปิดเรื่อง คือ การเริ่มต้นในฉากแรกของเรื่องที่เขียน เพื่อเร้าความสนใจของผู้อ่านติดตามงานเขียนเรื่องนั้นๆ

8. การดำเนินเรื่อง (Action)

การดำเนินเรื่อง คือ การกำหนดให้ตัวละครแสดงบทบาทเรื่องราวไปตามที่ผู้เขียนกำหนดไว้ในโครงเรื่องที่ละบททีละตอน เพื่อบ่งบอกเรื่องราวแก่ผู้อ่าน

9. การปิดเรื่อง (Ending)

การปิดเรื่อง คือ การจบเรื่องซึ่งจะคลี่คลายปมสงสัย ปมปัญหาทั้งหมดลง (หรืออาจจะ

ทั้งค้างไว้ให้ผู้อ่านคิดต่อไปก็ได้) ถือเป็นจุดสุดยอดของเรื่อง (Climax) การจบจุดสุดยอดของเรื่องนี้จะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ จบแบบให้ผู้อ่านประหลาดใจจนและจบลงในแบบธรรมดาๆ คือประสบความสำเร็จ หรือไม่ก็ล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

เมื่ออ่านหลักการแล้ว ดูเหมือนว่า การเขียนหนังสือสำหรับเด็กเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แต่ในความเป็นจริงแล้ว การเขียนและการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กนั้นเป็นเรื่องที่ง่ายมากๆ ถ้าคิดไม่ออกว่าจะเริ่มต้นเป็นอย่างไร ก็ขอให้นึกถึงนิทานอีสป นิทานพื้นบ้านของไทย หรือของต่างชาติได้นั้นแหละ คือเรื่องบันเทิงคดีที่มีองค์ประกอบตามที่ได้อธิบายมาทุกประการ

10. เรื่องและภาพหนังสือสำหรับเด็ก

มีคำถามอยู่เสมอว่า เรื่องที่นำมาจัดทำเป็นหนังสือเด็กนั้น นำนิทานพื้นบ้านมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการจัดทำได้หรือไม่

คำตอบ คือ ได้

ถ้าไม่ดัดแปลงเลยจะได้ไหม เพราะเนื้อหาสอดคล้องกับการจัดกิจกรรม

คำตอบ คือ ได้ ทำไมถึงได้? คำตอบคือ นิทานพื้นบ้านนั้นถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาที่ไม่มีใครคนใดคนหนึ่งเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ยิ่งนำมาใช้ในการศึกษาด้วยแล้ว ยิ่งสมควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนยิ่งขึ้น

อีกคำถามหนึ่ง คือ วาดภาพประกอบเองไม่เป็นจะงเขาวาดได้หรือไม่

คำตอบ คือ ได้ แต่ต้องใช้ชื่อผู้วาดภาพให้ปรากฏไว้ในส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือที่เราจัดทำขึ้น จะเห็นได้ว่าการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กนั้นไม่ได้ยากเย็นดังที่คิดแต่อย่างใด

อรสา กุมารี่ปุกหุด (2544 : 789-791) กล่าวถึงขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือดังนี้

1. การเตรียมการ

1.1 การวางวัตถุประสงค์ของการเขียน เช่น เขียนเพื่อให้อ่านได้รับความสนุกสนานรื่นรมย์หรือเขียนเพื่อให้ได้คติสอนใจ หรือเพื่อให้อ่านทราบวิธีการต่างๆ เป็นต้น

1.2 การเตรียมผู้เขียน ซึ่งอาจจะเป็นผู้เขียนคนเดียว หรือ เป็นคณะผู้เขียนอันประกอบด้วย ผู้เขียนเรื่อง ผู้วาดภาพประกอบ เป็นต้น

1.3 การเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ กระดาษ ดินสอ สี เครื่องพิมพ์ดีด เป็นต้น

1.4 การเตรียมบัญชีคำเพื่อคัดเลือกคำที่เหมาะสมแก่ระดับของผู้อ่าน โดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็กเล็กซึ่งควรระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำซึ่งจะปรากฏในหนังสือนั้นๆ อย่างยิ่งโดยคำนึงถึงความถูกต้องด้วย

2. การเขียน

เมื่อมีแนวของเรื่องไว้ในใจแล้ว วิธีการง่ายๆ ที่จะช่วยให้เขียนเรื่องได้รวดเร็วขึ้นอาจกำหนดตัวละคร / สถานที่ (ฉาก) / เหตุการณ์ ไว้อย่างคร่าวๆ จะช่วยให้การเขียนเรื่องได้โดยไม่ข้ามขั้นตอน ส่วนรายละเอียดต่างๆ เช่น การบรรยายถึงฉาก บทสนทนา และเหตุการณ์โดยละเอียดก็จะเขียนขยายออกไปได้อีกเมื่อเขียนเรื่องจบแล้ว ผู้เขียนควรอ่านทบทวนเพื่อขัดเกลาสำนวนภาษาและแก้ไขสิ่งต่างๆ จนเป็นที่พอใจ หากจะช่วยแนวคิดของภาพประกอบได้ด้วยก็จะเป็นการสะดวกยิ่งขึ้นด้วยซึ่งการเขียนนั้นควรสำรวจว่า มีเรื่องใดบ้างที่เด็กชอบและสนใจตามวัย เพราะเด็กต่างวัยกันความชอบในเรื่องต่างๆ ก็จะแตกต่างกันไปด้วย เช่น เด็กเล็กๆ มักชอบเรื่องสัตว์โตขึ้นอาจชอบเรื่องการเมืองของคนที่ในสถานการณ์ต่างๆ กัน เป็นต้น, เรื่องที่เขียนควรเขียนให้สนุก มี

รายละเอียดของสิ่งต่างๆ และถ้าไม่ใช่ประเภทเทพนิยายก็ควรมีเหตุผลสมจริง อาจมีการสอดแทรกปรัชญา ความกล้าหาญ เสียสละ ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ ลงไปบ้างตามสมควร, เรื่องสำหรับเด็กควรสั้น กระชับ ชัดเจน ไม่วกวนจนเกินไป, เด็กๆ ไม่ชอบให้ใครสอนตรงๆ จึงควรเขียนให้มีศิลปะ ให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกได้คิดและสรุปข้อคิดได้เองว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร, การตั้งชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ ควรเลือกให้เป็นชื่อที่น่าสนใจ แปลก ทำทาย หรือฟังดูให้ความรู้สึกสดชื่น น่ารัก น่าสนใจ และชวนติดตาม, เรื่องสำหรับเด็กควรเป็นไปในทำนองที่สดชื่นสวยงามเพราะเรื่องของความมืดความสกปรกเด็กไม่ชอบ แต่มิได้หมายความว่าเรื่องที่จะสร้างความพึงพอใจหรือผื่นเฟื่อง ไร้สาระ และการเขียนเรื่องให้เด็กต่างระดับ ต่างอายุ ต่างสถานที่ เช่น เด็กในเมืองกับชนบท เป็นสิ่งที่ผู้เขียนควรคำนึงในการให้รายละเอียดในท้องเรื่อง เพื่อให้สิ่งที่ตรงกับความสามารถความต้องการ ความพอใจ และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันไปของเด็ก

3. การจัดภาพประกอบ

ภาพมีความสำคัญทัดเทียมกับเรื่อง สำหรับหนังสือเด็ก เพราะภาพช่วยให้ความเข้าใจความกระจำแจ้ง ประสบการณ์ ความชื่นตาชื่นใจ และยังแทนภาษาเขียนได้เป็นอย่างดีดังนั้น วิธีการที่จะทำให้อภาพประกอบในหนังสือเด็กสอดคล้องกับเนื้อเรื่องผู้เขียนเรื่องกับผู้จัดทำภาพประกอบต้องคำนึง โดยภาพประกอบนั้นอาจคัดเลือกตามความเหมาะสมจากภาพชนิดต่างๆ เช่นภาพถ่าย มักใช้กับการที่ต้องการให้เห็นความเป็นจริงของสิ่งต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้ในหนังสือเรียนมากกว่าหนังสือประเภทอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน ภาพเขียน ภาพชนิดนี้อาจเป็นภาพที่เขียนเหมือนจริง หรือภาพการ์ตูน ภายลายเส้นหยาบๆ เป็นภาพที่จะช่วยส่งเสริมความสนใจจินตนาการของเด็กและอาจช่วยให้ได้รับอารมณ์ขัน หรือบางครั้งก็อาจเป็นแบบอย่างที่เราให้เด็กอยากลองวาดตามหรือวาดเองด้วย เป็นต้นซึ่งลักษณะภาพที่ดีควรเป็นภาพที่สีสันสดใส ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ควรให้ความกระจำแจ้ง ดูแล้วเข้าใจง่าย ภาพควรมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องสำหรับเนื้อที่ในการจัดภาพประกอบสำหรับหนังสือเด็ก ในระดับอายุต่างๆ มีข้อพิจารณาดังนี้หนังสือสำหรับเด็กเล็ก จัดภาพไว้ในแต่ละหน้าให้มีสัดส่วนของภาพมากกว่าเนื้อเรื่อง หนังสือสำหรับเด็กอายุประมาณ 6-10 ขวบ จัดภาพมีขนาดเล็กกลางและเพิ่มเนื้อหาได้มากขึ้น แต่ไม่ควรมากเกินไปในแต่ละหน้า หนังสือสำหรับเด็กโต จัดภาพให้มีขนาดเล็กกลางได้อีก และเพิ่มเนื้อหาได้มากขึ้นในแต่ละหน้า แต่ก็ต้องพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อเรื่อง และภาพด้วย ทั้งนี้ชนิดภาพควรให้สัมพันธ์กับขนาดของรูปเล่ม คุณภาพของกระดาษที่จะจัดพิมพ์ด้วยทั้งนี้ในการวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ผู้เขียนภาพจำเป็นต้องทราบและเข้าใจในความรู้พื้นฐานในเรื่องต่อไปนี้คือ

3.1 ต้องรู้จักธรรมชาติโดยทั่วไป ไม่เฉพาะธรรมชาติของมนุษย์เท่านั้นแต่รวมถึงธรรมชาติของทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่แวดล้อม เช่น รู้จักสังเกตว่า เวลากลางวันสีเป็นอย่างไรเวลาเขียนก็จะเขียนได้ถูกต้อง

3.2 ต้องเรียนรู้มวลธาตุต่างๆ ที่ใช้แทนค่า เช่น เส้น ก็มีทั้งเส้นตรง เส้นตั้งเส้นนอน เส้นทแยง เส้นโค้ง เส้นประ เส้นซิกแซ็ก ซึ่งแต่ละเส้นจะให้อารมณ์ต่างกันและรวมไปถึงรูปร่างลักษณะด้วย

3.3 อุปกรณ์ในการเขียนภาพ ผู้ที่จะลงมือเขียนภาพจำเป็นต้องเรียนรู้ในเรื่องของอุปกรณ์ในการวาดภาพเพื่อให้งานที่ได้ออกมามีคุณภาพ เช่น ดินสอ ยางลบ ปากกา พู่กัน จานสีไม้ฉาก หมึก และกระดาษ เป็นต้น

3.4 สี ในทางทัศนศิลป์ สี หมายถึง ความเข้มของแสงที่ส่องไปกระทบวัตถุแล้วสะท้อนมาสู่ตัวเรา แต่สีที่นำมาเขียนภาพแตกต่างไปจากสีที่เป็นลำแสงโดยตรง เพราะเป็นวัตถุธาตุ เวลาใช้ต้องนำมาผสมกันก่อนที่จะนำไปใช้ เป็นที่ทราบและยอมรับกันแล้วว่าภาพวาดดำหรือภาพลายเส้นไม่เหมาะนักที่จะเป็นภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเพราะไม่เข้าใจเด็กเท่าที่ควร

4. การใช้อักษรแบบและขนาดต่างๆ

การเลือกแบบและขนาดของตัวอักษรให้เหมาะกับสายตาของเด็กเป็นเรื่องสำคัญมาก นอกจากนั้น ผู้จัดทำหนังสือยังต้องพิจารณาถึงขนาดตัวอักษรที่เหมาะสมกับขนาดรูปเล่มขนาดภาพ และพิจารณาด้วยว่าจะใช้ตัวอักษรขนาดใดจึงจะเป็นการประหยัดหน้ากระดาษที่จะใช้พิมพ์ทั้งนี้ขนาดตัวหนังสือสำหรับเด็กเล็กควรใช้ขนาด 24 พอยท์ขึ้นไป เด็กอายุประมาณ 6-10 ขวบ ควรใช้ประมาณ 18-24 พอยท์ ส่วนเด็กระดับประถมปลายหรือโตกว่านั้นอาจเป็น 16-18 พอยท์เมื่อพิจารณาเลือกขนาดตัวหนังสือแล้วควรคำนึงถึงการใช้ลักษณะตัวหนังสือที่ชัดเจนไม่ใช่ตัวหนังสือประดิษฐ์ เพื่อเหมาะแก่การอ่านของเด็ก นอกจากนั้นควรมีการจัดช่องไฟให้เหมาะสม สำหรับเด็กเล็กอาจจัดช่องไฟให้ห่างระหว่างแต่ละคำด้วย ส่วนคำยาก คำที่ต้องการเน้นอาจพิจารณาใช้ตัวพิเศษ เช่น ตัวเข้ม หรือตัวขนาดหนากว่าข้อความอื่นๆ เป็นต้น

5. การจัดหน้าและรูปเล่มของหนังสือ

เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หนังสือมีคุณภาพ น่าจับต้อง ผู้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กจะต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนในการที่จะบรรจุภาพ ตัวอักษร ลงในแต่ละหน้านับจากปกหน้าจนถึงปกหลัง เพื่อให้มีความสวยงาม กลมกลืน อ่านง่าย ดูแล้วสบายตา ซึ่งหนังสือสำหรับเด็กควรมีขนาดกะทัดรัด ไม่ใหญ่ กว้างหรือยาว หรือเล็กเกินไป เพราะเด็กจะถือหนังสือไม่ถนัด อีกทั้งกล้ำเนื้อยังไม่แข็งแรงพอจะรับของเล็กหรือของใหญ่มากเกินไป หนังสือสำหรับเด็กวัยเริ่มเรียนและประถมศึกษาตอนต้นจำนวนหน้าควรอยู่ในระหว่าง 8-16, 8-24 (ขนาดแปดหน้ายก) ประถมศึกษาตอนปลายจำนวน 16-32 หน้า (ขนาดแปดหน้ายก) หรือ 16-48 หน้า (ขนาดสิบหกหน้ายก) การกำหนดรูปเล่มเกี่ยวข้องกับราคาหนังสือ เพราะมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดขนาดกระดาษของโรงพิมพ์ ถ้าขนาดรูปเล่มทำให้การตัดกระดาษมีเศษเหลือมาก หรือไม่ได้มาตรฐานกับการตัดหน้ากระดาษของโรงพิมพ์ ทำให้เพิ่มค่าใช้จ่ายในการพิมพ์มากขึ้น ขนาดรูปเล่มที่นิยมจัดทำกัน ได้แก่

5.1 ขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก ขนาดสิบหกหน้ายกเล็ก (ขนาดเล็ก) 13 × 18.5 เซนติเมตร ในแนวตั้งหรือแนวนอน

5.2 ขนาดสิบหกหน้ายก (ขนาดกลาง) 14.6 × 21 เซนติเมตร ในแนวตั้งหรือแนวนอน

5.3 ขนาดแปดหน้ายก (ขนาดใหญ่) 18.5 × 26 เซนติเมตร ในแนวตั้งหรือแนวนอน

นอกจากนี้ขนาดรูปเล่มยังมีความสัมพันธ์กับการจัดหน้า (Layout) ของหนังสืออีกด้วย โดยเฉพาะหนังสือภาพประกอบ ซึ่งมีรูปภาพเป็นส่วนใหญ่มีคำบรรยายน้อย จึงต้องใช้ขนาดหน้าหนังสือให้ใหญ่พอสมควร ส่วนรูปเล่มขนาดเล็กจัดหน้าได้ลำบาก จึงต้องใช้ภาพเต็มหน้าทุกหน้าไปถือเป็นการจัดหน้าที่ไม่สมบูรณ์ดีนัก การเย็บรูปเล่มควรแข็งแรงทนทานต่อการหยิบใช้ของเด็ก การเย็บเล่มหลายชนิด เช่น เย็บนอก เย็บสัน เย็บกึ่งเย็บใส่สันทากาว เป็นต้น การเลือกเย็บเล่มพิจารณาจากจำนวนหน้าของหนังสือชนิดกระดาษและปกหนังสือ ปกหนังสือควรเป็น ปกแข็งแต่ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์สูงมากจึงควรหลีกเลี่ยงไปใช้กระดาษการ์ดขนาด 210-260 แกรม แทนก็ได้ปกหนังสือต้องออกแบบให้สะดวกตาผู้อ่าน และมีชื่อเรื่องหนังสือที่ชัดเจนปรากฏอยู่ด้วย

6. การทดลองนำไปใช้

ขั้นตอนนี้นี้มักถูกละเลย เพราะความรีบร้อนเป็นสำคัญ ซึ่งถ้ามีการทดลองใช้ เช่น ให้เด็กบาง คน หรือผู้ใหญ่ที่มีความสนใจได้อ่าน ได้พิจารณา ก่อนจัดพิมพ์ แล้วนำข้อเสนอแนะจากบุคคลเหล่านั้นมาปรับปรุง แก้ไข ก็จะทำให้การจัดทำหนังสือได้คุณภาพดียิ่งขึ้น

7. การจัดพิมพ์

คุณภาพการพิมพ์เป็นปัจจัยสำคัญประการสุดท้ายที่ควรพิจารณา เพราะจะมีส่วนทำให้ หนังสือสำเร็จเป็นรูปเล่มได้ดั่งใจ คุณภาพที่ดีของการพิมพ์นั้น ได้แก่ การพิมพ์ภาพอักษร ชัดเจน และสีที่พิมพ์ควร สดใสและตรงกับต้นฉบับภาพ หากจะผิดเพี้ยนไปบ้างก็ควรมีเพียงเล็กน้อย จากนั้นเมื่อจะมีการพิมพ์หนังสือเล่มใด ซ้ำๆ ไม่ว่าจะ เป็นครั้งที่เท่าใดควรมีการตรวจสอบข้อบกพร่องของการพิมพ์ครั้งที่ผ่านๆ มาและแก้ไขก่อนจัดการพิมพ์ ครั้งต่อไปเสมอ

สรุปได้ว่าการจัดทำหนังสือนิทานสำหรับเด็กจะต้องศึกษาหลักในการจัดทำมีเนื้อหาที่น่าสนใจ มีตัว ละคร รูปภาพ มีความหลากหลายและมีการให้ข้อคิดในการอ่านจึงจะเป็นหนังสือที่ดีมีคุณภาพ

นิทานกับการพัฒนาเด็ก

นิทาน คือ สิ่งที่ทำให้ความสนุกสนาน เป็นที่ชื่นชอบของเด็กและผู้ใหญ่ นิทานบางเรื่องเป็นเรื่องราวที่เล่า สืบเนื่องต่อกันเป็นทอด ๆ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน และเนื้อเรื่องของนิทานที่นำมาเล่านั้นเหมาะสมกับวัยและความ สนใจของเด็ก เมื่อเด็กได้ฟังนิทานทำให้เกิดการเรียนรู้ นิทานสำหรับเด็กควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ เด็กมีพฤติกรรมที่ดีงามนอกจากนี้นิทานยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดผูกพันระหว่างผู้เล่ากับเด็กให้ผู้ เล่าเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของเด็กขณะที่เล่าเด็กจะคิด จินตนาการ เข้าใจ ซึมซับรับรู้ แยกแยะในสิ่งต่าง ๆ ด้วย ตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541:37)

ความหมายของนิทาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ .กระทรวงศึกษาธิการ (2539:55) ได้กล่าวว่า นิทาน หมายถึงการเล่าเรื่องให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ อภิปราย ชักถาม แสดงความคิดเห็นและแสดงท่าทาง ประกอบเรื่องราวหรือประสบการณ์รอบตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

รัชนี ศรีไพรวรรณ (2546:17) ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า นิทาน คือ เรื่องราว ที่เล่าสืบกันมา หรือมีผู้แต่งขึ้น เพื่อความสนุกสนานบันเทิง หรือเพื่อสอนคน ในการดำรงชีวิต เนื้อเรื่องนิทานในอาาจจะเป็นเรื่อง เหลือเชื่อ ไม่สมเหตุสมผล หรือเป็นเรื่องแสดงอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะนิทานเป็นสิ่งที่มุ่งให้ความ พะโลมเป็นส่วนใหญ่

จากความหมาย ข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า นิทาน หมายถึง เรื่องเล่าหรือเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อมุ่งให้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดแทรกคติธรรมเพื่อสอนคนให้ดำรงชีวิต

คุณค่าของนิทาน

นิทานจะมีคุณค่าเมื่อใช้ตามวัตถุประสงค์ คือ เพื่อตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็กเพราะ โดยธรรมชาติเด็กชอบนิทานมาก เพื่อผ่อนคลายความคับข้องใจของเด็กหรือคลายอารมณ์เครียด ทำให้เด็กมีสมาธิในการฟัง ทำให้ช่วงความสนใจมากขึ้น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และมีพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว ที่เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ ส่งเสริมความกล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความใกล้ชิดกัน เข้าใจ ซึ่งกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2541 : 13)

การเล่านิทาน

การเล่านิทาน (ลัดดา เหมทานนท์.2543 : 45) เป็นประสบการณ์ทางการศึกษาหลายรูปแบบโดยมีความสุข สนุกสนานเป็นองค์ประกอบสำคัญ ประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับจากการฟังนิทานได้แก่

1. เกิดการเฝ้าทางสื่อภาษา การเรียนรู้ในเรื่องการอ่านขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็กด้านภาษา ทั้งที่ได้ยินกับหู และเห็นกับตา การเล่านิทานทำให้เด็กได้เข้าใจรูปแบบการใช้ภาษาในการเล่าในบทสนทนาต่างๆ ได้เพิ่มความรู้อย่างใหม่ๆ เมื่อเห็นศัพท์ใหม่ๆ ในหนังสือก็จะเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. เกิดการเฝ้าทางสำเนียง การเล่านิทานที่มีบทบรรยาย บทสนทนาที่มีเสียง มีจังหวะที่แปรเปลี่ยนไป จะจูงใจให้เด็กตั้งใจฟัง และสามารถจับความหมายในน้ำเสียงนั้นได้

3. เกิดการเฝ้าทางจักษุ ซึ่งได้แก่ รายการนิทานที่ใช้ภาพประกอบหนังสือภาพภาพยนตร์ หุ่นของจริง และสื่อทางจักษุอื่นๆ และยังรวมถึงตัวผู้เล่าเอง โดยเด็กมองเห็นสีหน้าท่าทางอากัปกริยาที่แสดงออก เป็นสิ่งช่วยให้เกิดการรับรู้ในเรื่องนิทานที่เล่าทั้งสิ้นนิทานที่ดีจะกระตุ้นให้อารมณ์สนองตอบ ผู้ฟังเกิดความรู้สึกกลัว รัก กังวล เครียด และอารมณ์ผ่อนคลาย เป็นไปตามท้องเรื่อง นิทานช่วยฝึกฝนจินตนาการ และสำหรับเด็กโตนั้นนิทานบางเรื่องช่วยลดความกังวลในอารมณ์ เมื่อได้รู้ลึกว่าปัญหาบางอย่างในชีวิตที่เกิดขึ้นนั้นคนอื่นก็เคยประสบมาแล้วและก็สามารถเผชิญปัญหาได้ จนแก้ไขให้ลุล่วงไปในที่สุด

4. เกิดการรับรู้เกี่ยวกับสังคม นิทานนำเด็กให้รับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมของชนแต่ละหมู่ ศีลธรรมจรรยา รูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมต่างๆของคนในสังคม แม้แต่บรรยากาศขณะรายการนิทานดำเนินไป เด็กก็จะมีปฏิสัมพันธ์กันกับผู้เล่าด้วยทำให้เรียนรู้ถึงการปฏิบัติในสังคม เข้าใจบทบาทของตนและมีความพร้อมในการคบหาสมาคมกับผู้อื่นด้วย

ศิลปะการเล่านิทาน

การเล่านิทานจะเป็นศิลปะของครูแต่ละคน ซึ่งจะเล่าแตกต่างกันออกไป พื้นฐานบางประการที่ควรระลึกถึง และบางสิ่งบางอย่างที่ควรหลีกเลี่ยงมีดังนี้ (กรมวิชาการ.2546 :30)

1. เนื้อเรื่อง ต้องเหมาะสมกับวัย ใช้เรื่องที่ดีต้องชนะความชั่วเสมอไป

2. เสียง ต้องชัดเจนมีระดับเสียงและจังหวะถูกต้อง มีการใส่อารมณ์และความรู้สึกลงไปน้ำเสียงด้วย เช่น เสียงสูงต่ำ เสียงดีกเสียงคนแก่ หรือเสียงตามลักษณะตัวละคร เด็กจะสนใจมาก

3. ท่าทาง ถ้าไม่มีสื่อประกอบการเล่าก็ใช้ท่าทางประกอบการเล่าบ้างบางโอกาสแต่ไม่ควรให้มากเกินไป

4. อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรใส่อารมณ์ความรู้สึกให้เด็กสามารถรับรู้ความรู้สึกได้เช่น เศร้า ตื่นเต้น สนุก

5. สื่อ สื่อประกอบการเล่านิทานมีหลายอย่าง เช่น หนังสือภาพ แผ่นภาพหุ่นต่างๆ ฯลฯ

6. ข้อตกลง ก่อนเล่านิทานควรมีข้อตกลงกับเด็กก่อนเช่น ไม่พูดแทรกแซงขณะที่ครูเล่า

7. เวลา เด็กวัย 6-8 มีความสนใจประมาณ 15-20 นาที

วิธีการเล่านิทาน

ตันติผลาชีวะ. (2551:218) กล่าวว่า นิทานเป็นสื่อการสอนที่สำคัญสำหรับการศึกษาปฐมวัยเพราะการเล่านิทานเป็นวิธีการให้ความรู้หนึ่งที่ทำให้เด็กให้ความสนใจ อยากรู้ อยากทำตาม และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา นิทานสามารถทำให้เด็กคล้อยตามเนื้อหาที่ครูเล่า การได้มีปฏิสัมพันธ์ทางภาษาจากการได้ฟัง ได้ตอบโต้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้สามารถทำให้เด็กพัฒนาทางภาษาได้อย่างดี นอกจากอายุและเพศแล้วโอกาสและสิ่งแวดล้อมยังเป็นส่วนร่วมด้วย เด็กชอบฟังนิทานมาก เพราะไม่เพียงแต่จะได้ฟังเรื่องราวสร้างจินตนาการด้วยความสุข สนุก ตื่นเต้นแล้ว ยังได้อยู่ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ที่เล่านิทานด้วย ในการเล่านิทานเพื่อการสอนอยู่ที่ครูต้องกำหนดจุดประสงค์ของการเล่าให้ชัดเจนว่าต้องการให้เด็กเรียนรู้เรื่องใด จากนั้นจึงเลือกนิทานเล่าวิธีการเล่านิทานครูอาจใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งต่อไปนี้หรือหลายวิธีร่วมกันได้

1. การเล่านิทานปากเปล่า เป็นการเล่านิทานที่อาศัยเพียงคำพูดและน้ำเสียงของผู้เล่าไม่มีการใช้สื่อประกอบการเล่า นอกจากน้ำเสียงและจังหวะการพูดที่สูงต่ำเร้าใจตามเนื้อเรื่องที่นำเสนอการเล่านิทานวิธีนี้ต้องใช้ศิลปะการพูดและการเล่าที่จูงใจมาก ส่วนใหญ่มักใช้เป็นการเล่านิทานก่อนนอน เด็กจะฟังแต่น้ำเสียงและเรื่องราวซึ่งเป็นลักษณะของการฟังแบบรับที่จูงใจให้หลับการเล่าตามรูปแบบนี้อาจใช้กับการเล่าที่ต้องการจูงใจให้เด็กทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีสมาธิก็ได้ เช่น การเล่านิทานขณะที่ให้เด็กฝึกคิดเลข หรือทำสิ่งที่เด็กเบื่อหน่ายเพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน เล่นไป ทำไป เป็นต้น การเล่านิทานปากเปล่านั้นอาจให้เด็กเล่าเอง ผู้ใหญ่เล่าบ้าง หรือช่วยกันเล่า การเล่านิทานปากเปล่าไม่ควรเล่าเกิน 15 นาที เด็กจะไม่สนุกนักถ้าต้องนั่งฟังนานๆ นอนฟังจะดีกว่าเพราะถ้าเบื่อก็สามารถหลับได้เลย

2. การเล่านิทานประกอบท่าทาง การเล่านิทานแบบนี้เป็นการเล่าที่มีชีวิตชีวามากกว่าการเล่าปากเปล่า เพราะเด็กสามารถติดตามเรื่องที่เล่าได้และจินตนาการเป็นรูปธรรมมากขึ้นตามท่าทางของผู้เล่า และสนุกมากขึ้นเพราะเห็นภาพพจน์ของเรื่องที่เล่า ท่าทางที่ใช้ประกอบการเล่านิทานอาจเป็นท่าทางของผู้เล่า ท่าทางแสดงร่วมของเด็ก การทำหน้าตา การแสดงท่าทางกาย หรือการเล่นนิ้วมือประกอบการเล่า

3. การเล่านิทานประกอบภาพ ภาพที่ใช้ประกอบการเล่านิทานมีหลายชนิด มีทั้งภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพวาด ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพยนตร์ การมีภาพสวยๆมาประกอบการเล่านิทานจะจูงใจเด็กและสร้างสรรคจินตนาการอันบรรเจิดให้กับเด็กมาก โดยเฉพาะภาพการ์ตูนที่เคลื่อนไหวแต่ละลำดับภาพจะจูงใจทำให้เด็กติดตามเรื่องราวด้วยความอยากรู้ เด็กจะสนุกมากขึ้นถ้าในขณะที่ฟังเรื่องและดูภาพนั้นผู้เล่ากระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและร่วมสร้างจินตนาการให้กับนิทานที่เล่า

4. การเล่านิทานประกอบเสียง ได้แก่ เสียงเพลง เสียงดนตรี แถบบันทึกเสียงต่างๆ สามารถนำมาประกอบการเล่านิทานได้ จุดประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นเร้าให้เกิดความตื่นเต้น อยากรู้อยากติดตาม การนำเสียงมาประกอบการเล่านิทานจะมีลักษณะเช่นเดียวกับละครวิทยุที่ใช้เสียงประกอบเพื่อให้เกิดการฟังที่มี

จินตนาการและอรรถรส นอกจากเสียงเพลง เสียงดนตรีในการเล่านิทาน เราอาจใช้เสียงเด็กมาประกอบการเล่าได้ด้วย ตัวอย่างเช่น เมื่อเล่าถึงรถไฟ ผู้เล่าอาจชักชวนให้เด็กที่ฟังทำเสียงรถไฟ ฉีกฉีก ปู๊นๆ ประกอบการเล่า ซึ่งจะช่วยให้บรรยากาศการฟังนิทานสนุกไปด้วยอีกแบบหนึ่ง

5. การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่ หรือผู้เล่าจัดทำขึ้น เช่น หน้ากากตัวแสดงในนิทาน หุ่นมือ หุ่นชัก ตุ๊กตา เป็นต้น ล้วนแล้วแต่เป็นสื่อการเล่านิทานที่สำคัญ อุปกรณ์สามารถทำให้เด็กสนุกและตื่นตาไปกับนิทานที่เล่าได้เป็นอย่างดี สร้างความสนใจในการฟังนิทานให้แก่เด็กมากกว่ารูปแบบอื่นๆ

6. การเล่านิทานประกอบการวาดภาพ บางครั้งนิทานไม่จำเป็นต้องอาศัยภาพนิ่ง การสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจให้กับเด็กเพื่อให้เด็กติดตามและคิด คือการเล่านิทานประกอบการวาดภาพผู้เล่าต้องสามารถวาดภาพได้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องสวย แต่ต้องสื่อได้เข้าใจ มีจินตนาการ เป็นการเล่าไป วาดไป สนทนาไป เด็กจะสนุกมากและจินตนาการตามมือของผู้เล่า เช่น นกตัวหนึ่งผู้เล่าวาดภาพนกเกาะอยู่บนต้นไม้ผู้เล่าวาดภาพต้นไม้ขณะวาดก็สนทนากับเด็กว่าจะวาดต้นอะไร ทำไมต้องวาดต้นไม้ นั่น เพราะอะไร ข้อมูลสนทนาที่ให้นี้คือองค์ความรู้ที่เด็กจะได้รับไปพร้อมกันด้วย

7. การเล่านิทานไม่จบเรื่อง เป็นการเล่าที่เจตนาให้เด็กคิดแล้วผูกเรื่องต่อโยงมาเล่าต่อจากครู ซึ่งนอกจากพัฒนาภาษา ยังพัฒนาความคิดให้กับเด็กเช่นกันกับการเล่าต่อเรื่องราว อาจเล่าต่อจากครู ครูเล่าต่อจากเด็กหรือเพื่อนๆเล่าต่อกัน

การเล่านิทานเป็นกระบวนการสื่อสารทางภาษาที่เป็นได้ทั้งแบบภาษาพูดและภาษาท่าทางในการเล่า แต่ทุกครั้งแต่ละอย่างยังจำเป็นต้องใช้องค์ประกอบหลักของการเล่านิทาน คือผู้เล่านิทาน เนื้อหานิทาน และสื่อประกอบการเล่านิทานร่วมกันเสมอ เพื่อให้การสื่อสารเรื่องราวสู่ผู้ฟังเกิดผลตามจุดประสงค์ที่ต้องการสร้างสรรค์ความประทับใจและช่วยให้ผู้ฟังติดตาม จุดประสงค์ของการเล่านิทานคือการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรมหรือแม้แต่การพัฒนาทางสติปัญญา ก็สามารถใช้นิทานเป็นสื่อของการเรียนรู้ได้ จุดสำคัญที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนรู้นั้น นอกจากมีเนื้อหาของนิทานตรงประเด็นแล้ว บรรยากาศในการเล่ามีความสำคัญมาก ผู้เล่าที่ดีต้องสนุกกับการเล่านิทานและสามารถสื่อสารเรื่องราวให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นที่จะฟัง ในขณะที่เดียวกันผู้เล่าต้องหยุดถามเด็กเป็นระยะๆ หรือให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน โดยเฉพาะในประเด็นที่ต้องการให้เกิดผลตามจุดประสงค์ การเล่านิทานอาจเล่าซ้ำได้ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ถ้อยข้อมูลใหม่เปรียบเทียบเพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้องตามหลักการทฤษฎีของพิวาร์เจต์ ว่าด้วยการคิดเพื่อพัฒนาความรู้ใหม่

การเล่านิทานจะมีความหมายมากหากครูสามารถใช้วิธีการเล่าที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ซึ่งนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้จากเนื้อหานิทานอย่างแท้จริงแล้ว เด็กยังสนุกกับการฟังที่มีความหมายด้วย นิทานมีหลากหลายชนิดทั้งที่เป็นนิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานคติธรรม นิทานเล่าต่อกันมา ทั้งเป็นเทพนิยาย เป็นนิทานพื้นบ้าน หรือแม้แต่นิทานแต่งเองเป็นปัจจุบัน นิทานแต่ละชนิด แต่ละประเภท หลากรส หลากคำสอน และความสนุก

ภาพประกอบหนังสือนิทาน

The Columbia Encyclopedia (Chernow & Vallasi, 1993, pp. 13-14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาพประกอบ คือ ภาพหรือส่วนตกแต่งที่เข้าร่วมกับเนื้อหา เพื่อเสริมสิ่งที่ปรากฏหรือทำให้เข้าใจความหมายของเนื้อหา

Hellmut (1975, p. 145) ได้ให้ความหมายของภาพประกอบว่า เป็นการแปลข้อความของผู้เขียนเรื่องมาเป็นภาพ ซึ่งจะมีลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากกว่าข้อความทำให้ผู้อ่านเกิดจิตภาพ (Visual image) เมื่อได้อ่านเนื้อหาแล้ว ดังนั้น การที่ผู้เขียนภาพประกอบหนังสือจะเขียนภาพหนึ่งภาพได้ออกมาจึงต้องเขียนให้ชัดเจนสามารถสื่อความหมายได้ดีที่สุด

Ross (1963, p. 1) ได้ให้ความหมายของภาพประกอบว่า คือ หลักฐานที่จะช่วยอธิบายให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหารสาระมากขึ้น ทั้งยังเป็นสิ่งช่วยตกแต่งหนังสือให้สวยงามเป็นการสร้างสรรค์ผลงานที่น่าสนใจปลูกเร้าความรู้สึกสามารถโน้มน้าความนึกคิดของผู้อ่านเพื่อเกิดอารมณ์ร่วมมีจินตนาการและสนุกกับการอ่าน

จากที่กล่าวสรุปได้ว่า ภาพประกอบหนังสือนิทาน คือ รูปภาพที่เขียนประกอบเนื้อหาเพื่อช่วยให้เด็กได้เข้าใจความหมายในเนื้อหาที่เป็นนามธรรมมาเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากขึ้นเป็นการกระตุ้นให้เด็กได้สะท้อนความคิดจินตนาการออกมาด้วยการสร้างสัญลักษณ์โดยการขีดเขียนสิ่งต่างๆ ตามความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ

ชนิดและลักษณะของภาพประกอบหนังสือนิทาน

วิช ตรีชู (2542: 52-53) แบ่งลักษณะของภาพประกอบตามวิธีการผลิตได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ภาพถ่าย คือ ภาพที่ได้จากการถ่ายรูปด้วยกล้อง ภาพถ่ายที่จะนำมาลงพิมพ์ประกอบตัวเรียงพิมพ์ ควรจะมีการจัดองค์ประกอบที่ดีการให้แสงเงา ตลอดจนการจัดกรอบอันจะทำให้ได้ภาพถ่ายที่มีคุณลักษณะที่อธิบายเรื่องราวและช่วยตกแต่งสิ่งพิมพ์ให้สวยงามซึ่งการเขียนภาพประกอบโดยทั่วไปทำได้ 2 วิธีคือ
2. ภาพเขียน คือ ภาพที่เขียนขึ้นด้วยหมึกและสีต่างๆ มีรูปร่างลักษณะต่างๆ ตามที่ออกแบบ อาจเป็นภาพเหมือน ภาพจินตนาการภาพที่เกิดการสเกตซ์ ภาพการ์ตูนเป็นแผนภาพแผนสถิติ หรือ กราฟ ฯลฯ ซึ่งใช้สำหรับนำลงพิมพ์ประกอบตัวเรียงพิมพ์ที่เหมาะสมจำเป็นต้องใช้เพื่อการบรรยายหรืออธิบายเรื่องราวและช่วยตกแต่งสิ่งพิมพ์ให้สวยงามซึ่งการเขียนภาพประกอบโดยทั่วไปทำได้ 2 วิธี

วิธีที่ 1 ภาพวาดเส้น (Drawing) คือ ภาพที่เขียนด้วย ดินสอ ปากกา พู่กัน เป็นต้น

วิธีที่ 2 ภาพวาดระบายสี (painting) คือ ภาพที่สร้างขึ้นโดยใช้สีโปสเตอร์สีน้ำ สีฝุ่น สีมัน เป็นต้น

3. ภาพปะติด (Collage) คือ ภาพที่ได้จากการนำภาพหรือวัสดุสำเร็จรูป เช่น กระดาษสีเศษผ้า วัสดุเหลือใช้ ฯลฯ มาประกอบเข้าด้วยกันหรืออ่านเขียนตกแต่งเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดเป็นภาพที่ต้องการ

4. ภาพพิมพ์ คือ ภาพที่เกิดขึ้นจากการทำแบบพิมพ์ แล้วนำไปพิมพ์เป็นภาพออกมาด้วยวิธีต่างๆ กัน เช่น ภาพพิมพ์แกะไม้ ภาพพิมพ์อื่นๆ เพื่อสร้างสรรค์เป็นแบบต่างๆ เหมือนกับภาพเขียน

ดังนั้น ภาพประกอบในหนังสือนิทานจึงมีความสำคัญมาก ไม่ว่าจะเป็นภาพถ่ายภาพเขียน ภาพปะติดหรือภาพพิมพ์ ล้วนแต่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวให้เด็กๆ ได้มีความเข้าใจในเรื่องได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือนิทาน

Ross (อ้างถึงใน รัญจวน ประโมจันทร์, 2544:20) ได้เขียนถึงความสำคัญของภาพประกอบไว้ดังนี้

ภาพมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของการนำไปใช้ ภาพที่ศิลปินเขียนขึ้นสำหรับใช้ประดับ หรือใช้ประกอบเนื้อเรื่องในหนังสือ ทำให้หนังสือน่าอ่าน น่าสนใจรวมทั้งสามารถอธิบายเรื่องราวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เราเรียกว่า “ภาพประกอบหนังสือ” ภาพประกอบหนังสือเป็นสื่อสากลที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการตามไปช่วยให้ภาษามีความชัดเจนมากขึ้นมากขึ้นภาพประกอบ และข้อความที่มีความผสมกลมกลืนกันย่อมให้มนุษย์สามารถสื่อสารกันได้อย่างบรรลุผลตามต้องการ

ภิญญาพร นิตยประภา (2543: 62) แบ่งความสำคัญของภาพประกอบที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กดังนี้

1. ทำให้เด็กเข้าใจเรื่องราวในหนังสือได้รวดเร็ว และช่วยส่งเสริมให้เด็กเข้าใจในเนื้อเรื่องยิ่งขึ้น
2. จูงใจให้ผู้อ่านเกิดความรู้ และความคิดอย่างรวดเร็ว เป็นการสร้างจินตนาการให้ผู้อ่านได้
3. ช่วยสร้างประสบการณ์ของผู้อ่านให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเสนอเป็นภาพซึ่งเด็กอาจไม่เคยเห็น

มาก่อน

ดังนั้น ภาพประกอบจึงมีความสำคัญมากในหนังสือเด็ก ภาพที่ดีจะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องได้ถูกต้อง Home (อ้างถึงใน รัญจวน ประโมจันทร์, 2544: 21) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพประกอบที่ดี ของหนังสือเด็กไว้ดังนี้

1. ภาพประกอบต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
2. ภาพประกอบช่วยให้เกิดจินตนาการ
3. ภาพประกอบช่วยให้เนื้อหาชัดเจน
4. การจัดภาพประกอบเป็นไมอย่างสวยงาม
5. กระตุ้นให้เกิดจินตนาการ
6. มีคุณสมบัติด้านศิลปะ และมีเทคนิคการสร้างที่ดี
7. ต้องมีเนื้อหาของภาพเป็นเอกภาพ
8. ในภาพจะต้องให้รายละเอียดไว้พอสมควร

ในงานวิจัยของ มยุรี หอสว่างวงศ์ (2547: 43-44) พบว่า ภาพประกอบที่ดีในหนังสือนิทานสำหรับเด็กควรมีลักษณะดังนี้

1. ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ควรเป็นภาพเขียนมากกว่าภาพถ่าย
2. ภาพประกอบต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
3. ภาพประกอบที่ดีเมื่อเด็กดูแล้วสามารถที่จะเข้าใจเนื้อเรื่องได้เป็นอย่างดี
4. ภาพประกอบที่ดี เมื่อดูแล้วจะให้ความรู้สึก ก่อให้เกิดจินตนาการที่แปลกใหม่
5. ควรมีภาพประกอบทุกหน้าในหนังสือสำหรับเด็กเล็ก
6. ขนาดของภาพสำหรับเด็ก เราควรจะใช้ภาพขนาด $\frac{3}{4}$ ของหน้ากระดาษ และ
7. ขนาดของตัวอักษรขนาด $\frac{3}{4}$ ของหน้ากระดาษและลดขนาดของภาพให้เล็กลงเมื่อเด็กโตขึ้น
8. การใช้สีของภาพควรใช้สีที่สดใสสวยงาม เพราะว่าเด็กนั้นชอบภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ
9. เป็นภาพง่ายๆ ขนาดใหญ่และชัดเจน โดยไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียดในภาพมากนัก

10. ภาพที่ใช้จะต้องถูกต้องตามความเป็นจริง โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็ก ภาพที่ใช้ไม่ควรจะให้
ขาดหาย

เทคนิคการเล่านิทานแบบใช้ภาพประกอบ

ปรีดา ปัญญาจันทร์ และชีวัน วิสาสะ (2545: 43) กล่าวว่า ภาพประกอบที่ใช้ในการเล่านิทานนี้ ไม่ใช่
ภาพประกอบจากหนังสือนิทาน เราอาจเปิดภาพจากหนังสือให้เด็กดูพร้อมกับเล่าหรืออ่านได้ ถ้าเด็กที่ฟังนิทาน
จำนวนน้อย แต่ถ้าเด็กมีจำนวนกว่า 20-30 คนขึ้นไป ภาพในหนังสือจะเล็กเกินไป เราต้องวาดภาพขึ้นมาใหม่ให้มี
ขนาดให้ชัดจนกว่าในหนังสือ ข้อดีของการใช้ภาพประกอบการเล่านิทาน นอกจากให้เด็กเห็นภาพชัดเจนกว่าใน
หนังสือ ก็คือ ช่วยให้ผู้เล่าไม่สับสนเวลาเล่าพร้อมกับเปิดภาพในหนังสือผู้เล่าอาจเปิดไม่ตรงกับเหตุการณ์ที่เล่าหรือ
อาจเปิดข้ามหน้า เพราะว่าหนังสือภาพมีจำนวนหน้าหลายหน้า แทนที่จะต้องเปิดภาพหรือสืบสองภาพจากหนังสือ
เมื่อเป็นภาพวาดขึ้นมาใหม่สามารถลดภาพเหลือสามหรือสี่ภาพเท่านั้น

ไพวรรณ อินทนิล (2534: 113) ได้กล่าวถึงเทคนิคการใช้ภาพวาดประกอบการเล่านิทาน ไว้ดังนี้

1. ขนาดของภาพควรมีขนาด 13.5 x 17.5 นิ้ว
2. ภาพประกอบการเล่านิทานแต่ละเรื่องไม่ควรจะมีเพียงหนึ่งหรือสองภาพทำให้เด็กเบื่อหน่าย เพราะเด็ก
ต้องการให้มีอะไรเคลื่อนไหว มีภาพใหม่ๆ จนจบเรื่อง

3. ในขณะที่เล่าไปเด็กๆ มักจะอยากดูภาพที่ผ่านไปแล้วโดยดูไปตามลำดับเรื่องๆ ไปตามทีผู้เล่าเล่า
ดังนั้น ภาพที่เล่าไปแล้วก็ควรจะติดแสดงไว้ก่อนในขณะที่เล่านิทานถ้ากลัวว่าจะจำเรื่องไม่ได้ เขียนเนื้อหาตอนที่ตรง
กับภาพไว้ตัวโตๆ ที่ด้านหลังของภาพไว้สำหรับขำเลียดดูตอนที่จำไม่ได้ และเขียนหมายเลขลำดับภาพกำกับไว้ที่มุม
ด้านหลังของภาพ

4. ผู้เล่าอย่าเขียนบังภาพประกอบการเล่านิทานเป็นอันขาด เพราะก็เท่ากับว่าผู้เล่าเล่าปากเปล่า แต่ได้ผล
น้อยกว่าเล่าปากเปล่า เพราะทำให้ผู้ฟังไม่สนใจ

5. เทคนิคที่สำคัญที่จะทำให้การเล่านิทานสนุกก็คือ การมีรูปภาพเล็กแบบซ่อนไว้ติดอยู่กับภาพใหญ่ แล้ว
ค่อยๆ เปิดเผยให้ดูเมื่อเล่าถึงตอนนั้นการที่เล่านิทานที่ดีต้องสอดคล้องแทรกการให้ความรู้และการปฏิบัติในการ
บริโภคอาหารที่มีประโยชน์ให้กับเด็กปฐมวัยจะประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องอาศัยเทคนิคและกระตุ้นความสนใจของ
เด็กๆ โดยใช้นิทาน เพื่อให้เด็กๆ เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมตามในนิทานที่เล่า และสามารถนำไปปรับใช้ใน
ชีวิตประจำวันได้

สรุปการเล่านิทานแบบใช้ภาพประกอบ เพื่อที่เด็กๆ สามารถเห็นภาพที่ชัดเจนภาพไม่จำเป็นต้องมี
รายละเอียดของรูปภาพประกอบมากหรือมีตัวหนังสือประกอบเนื้อเรื่องอยู่ด้านหน้าในหนังสือ ซึ่งอาจแทรกไว้
ด้านหลังเรื่องของหนังสือนิทานได้

ดังนั้นภาพประกอบหนังสือที่ดี เนื้อเรื่องต้องมีความสัมพันธ์กับภาพวาด เพราะ สามารถทำให้เด็กเกิด
ความเข้าใจเนื้อเรื่องได้ รูปภาพควรมีสีสันชัดเจน ขนาดใหญ่ และไม่ต้องมีรายละเอียดของภาพมาก

แผนการจัดประสบการณ์

ความหมายของแผนการจัดประสบการณ์

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัยอนุบาลนั้น นับว่ามีความสำคัญยิ่งเนื่องจากว่าเด็กวัยนี้จะเป็นวัยแห่งการวางรากฐานการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต ประสบการณ์ต่างๆที่เด็กได้รับจึงเป็นสิ่งที่สามารถสร้างเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กเป็นอย่างดี และได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ดังนี้

คาร์ณ ล้อมในเมืองและรุ่งฟ้า ล้อมในเมือง (2545:1) ได้ให้ความหมายแผนการสอน หมายถึง เครื่องมือที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรทั้งด้านจุดประสงค์ ความคิดรวบยอด เนื้อหาสาระ วิธีวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหาไว้ให้ผู้สอนเลือกใช้ตามความจำเป็นและความเหมาะสม

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545:290) ได้ให้ความหมายของแผนการสอน คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือกล่าวได้ อีกนัยหนึ่งว่า แผนการสอนเป็นแผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครูหรือแนวการสอนของกรมวิชาการ ทำให้ผู้สอนทราบว่าจะสอนในเนื้อหาใดเพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด

นันทนา โปธิ์คำ (2546 :72) กล่าวว่า แผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง การวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็กตามแนวทางของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่จัดทำขึ้น โดยวางแผนไว้ล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร

รุจิรี ภู่อาระ (2546 :129) ได้ให้ความหมายแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นการแสดงการจัดการเรียนตามบทเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นรายสัปดาห์ หรือรายวัน

สรุปได้ว่า แผนการจัดประสบการณ์หมายถึงการวางแผนจัดกิจกรรมให้แก่เด็กโดยการเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมให้พร้อม โดยคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็กเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

องค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์

คาร์ณ ล้อมในเมืองและรุ่งฟ้า ล้อมในเมือง (2545 :1 - 2) ได้สรุปองค์ประกอบของแผนการสอน ดังนี้

1. หัวเรื่องของแผนการสอน
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหา
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การวัดผลการเรียนรู้
8. ภาคผนวกหรือเอกสารแนบท้าย
9. ความเห็นของผู้ตรวจ

10. ผลการใช้แผนการสอน หรือผลการสอน

ประโยชน์ของแผนการจัดประสบการณ์

คำรณ ล้อมในเมืองและรุ่งฟ้า ล้อมในเมือง (2545:1) ได้กล่าวถึงประโยชน์แผนการสอนไว้ดังนี้

1. ทำให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการสอนยิ่งขึ้น
2. ทำให้การสอนของครูต่อเนื่อง
3. ทำให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธาในตัวครู
4. ทำให้บทเรียนมีประโยชน์และมีความหมายต่อชีวิตจริงของผู้เรียน
5. เป็นแนวทางการสอนสำหรับผู้อื่นที่จำเป็นต้องสอนแทน
6. เป็นหลักฐานในการวัดผลนักเรียน
7. เป็นหลักฐานในการพิจารณาผลงานของครู

สรุปได้ว่า แผนการสอนช่วยให้ครูผู้สอนดำเนินกิจกรรมได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพและทำให้เด็กมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน

การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 67-73) กล่าวว่า การสอนในระดับปฐมวัยนั้นไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบกิจกรรมบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรดำเนินการขั้นตอนต่อไปนี้

1. การศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพประกอบพึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี
3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญและส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์
4. กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งมีหลากหลายรวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องการให้สอดแทรกในการจัดประสบการณ์ สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้จัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย คือ หน่วยการจัดประสบการณ์ สามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้หน่วยการจัดประสบการณ์ตามความสนใจของเด็ก

สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก สามารถทำได้ 3 วิธี คือ

วิธีที่ 1 เด็กเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ขณะเดินผ่านแปลงดอกไม้ เด็ก ๆ แสดงความสนใจผีเสื้อที่กำลังเกาะดอกไม้และต้องการจะเรียนเรื่องผีเสื้อ จึงนำเรื่องผีเสื้อมาเป็นหัวเรื่องในการจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 2 ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด

วิธีนี้เป็นวิธีที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนกับเด็ก โดยผู้สอนกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น และนำเรื่องที่สนใจมากำหนดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 3 ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยไว้ล่วงหน้าโดยพิจารณาจากโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการจัดประสบการณ์นี้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็กการกำหนดหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
2. ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
3. สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก
4. ผนวกคุณธรรม และจริยธรรมเข้าไปอย่างผสมกลมกลืน

เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ควรเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่นำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย เมื่อได้หน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว กำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ นอกจากนี้อาจสนทนากับเด็ก เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม ควรตรวจสอบหลักสูตรเพิ่มเติม สิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ในหน่วยหรือหัวเรื่องนั้น ๆ เมื่อได้ขอบเขตสาระที่เด็กต้องการรู้และสาระที่ผู้สอนคิดว่าเด็กควรเรียนรู้เพิ่มเติม แล้วเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพประกอบพึงประสงค์ ในเด็กแต่ละกลุ่มอายุที่ผู้สอนรับผิดชอบ ประสบการณ์ที่สำคัญที่คาดว่าจะเกิด สื่อ กิจกรรม และการประเมิน

การหาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม

ประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม

ประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหมายว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงใจ โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมหลังการเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ ถ้าเกณฑ์ 80/ 80 ก็คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ซึ่งประสิทธิภาพของแผน ใช้สถิติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2545:25)

1.1 ค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (\bar{X}) เป็นผลรวมเฉลี่ยของนักเรียนทั้งหมดถ้าคะแนนเฉลี่ยสูง แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มหรือห้องนั้นๆสูง ในแผนการจัดการเรียนรู้คะแนนเฉลี่ยหลังสอนจะต้องมากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน จึงจะถือว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นค่าที่วัดการกระจายข้อมูล หรือคะแนนของนักเรียนในกลุ่มหรือห้องนั้นๆ ว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถแตกต่างกันมากน้อยเพียงใดถ้าค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มากก็แสดงว่าระดับความสามารถของนักเรียนในห้องหรือกลุ่มนั้นๆแตกต่างกันมาก ถ้าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยก็แสดงว่าระดับความสามารถของนักเรียนในห้องหรือกลุ่มนั้นๆแตกต่างกันน้อยในแผนการจัดการปฏิบัติการณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. หลังเรียนจะต้องน้อยกว่าก่อนเรียนจึงจะถือว่าแผนการจัดการปฏิบัติการมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X})

1.3. ถ้า (\bar{X}) มาก S.D.น้อย หมายความว่า ความรู้ความสามารถของกลุ่มห้องนั้นๆจะสูงใกล้เคียงกัน

1.3.1 ถ้า (\bar{X}) มาก S.D. มาก หมายความว่า ความรู้ความสามารถของกลุ่มห้องนั้นๆจะสูงแตกต่างกัน

1.3.2 ถ้า (\bar{X}) น้อย S.D. น้อย หมายความว่า ความรู้ความสามารถของกลุ่มห้องนั้นๆจะต่ำใกล้เคียงกัน

1.3.3 ถ้า (\bar{X}) น้อย S.D. น้อย หมายความว่า ความรู้ความสามารถของกลุ่มห้องนั้นๆจะต่ำและแตกต่างกัน

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

เกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับที่จะพึงพอใจ หากมีประสิทธิภาพในระดับนั้นแล้วการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดย การประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือพฤติกรรมต่อเนื่องกระบวนการ และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2545:25)

ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือการประเมินต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลายพฤติกรรม เรียกว่ากระบวนการ (Progress) ของผู้เรียนที่สังเกตจากการประกอบกิจกรรมกลุ่ม (รายงานกลุ่ม) และรายงานบุคคล ได้แก่ งานที่มอบหมายหรือกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Transitional Behavior) คือการประเมินผลลัพธ์ของผู้เรียน (Product) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังการเรียนและการสอบได้

การที่จะกำหนด E_1 / E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพอใจ โดยปกติเนื้อหาที่เป็น ความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80 / 80 , 85 / 85 หรือ 90 / 90 ส่วนเนื้อหาส่วนที่เป็นทักษะ หรือเจตคติศึกษาอาจตั้งไว้ ต่ำกว่านี้ เช่น 75 / 75 เป็นต้น

ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ

1. 1 : 1 (แบบเดี่ยว)

เป็นการทดลองกับผู้เรียน 3 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลาง และเด็กเก่ง คำนวณหา ประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยเฉพาะคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้อาจได้คะแนนต่ำกว่า เกณฑ์มาก แต่ไม่ต้องวิตกเมื่อปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้นมาก ก่อนนำไปทดลองแบบกลุ่มในขั้นนี้ E_1 / E_2 จะมี ค่าประมาณ 60 / 60

2 1 : 10 (แบบกลุ่ม)

เป็นการทดลองกับผู้เรียน 6 - 10 คน (คณะผู้เรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน) คำนวณหา ประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในคราวนี้คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าเกณฑ์โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ ประมาณ 10% นั่นคือ E_1 / E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 70 / 70

3 1 : 100 (ภาคสนาม)

เป็นการทดลองกับนักเรียนทั้งชั้น 40 - 100 คน คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วทำการปรับปรุง ผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5 % ก็ให้ยอมรับหากแตกต่างกันมากผู้สอน ต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพใหม่ โดยยึดสภาพความจริงเป็นเกณฑ์สมมติว่าเมื่อทดสอบหาประสิทธิภาพแล้วได้ 83.5 / 85.4 ก็แสดงว่าประสิทธิภาพ 83.5 / 85.4 ใกล้เคียงกับเกณฑ์ 85 / 85 ที่ตั้งไว้

4 การยอมรับหรือไม่ยอมรับประสิทธิภาพของชุดการสอน

เมื่อทดลองภาคสนามแล้วให้เทียบค่า E_1 / E_2 ที่หาได้กับ E_1 / E_2 เกณฑ์ เพื่อดูว่าเราจะยอมรับ ประสิทธิภาพหรือไม่ การยอมรับประสิทธิภาพให้ถือค่าแปรปรวน 2.5 - 5 % นั่นคือประสิทธิภาพไม่ควรต่ำกว่า เกณฑ์เกิน 5 % แต่โดยปกติเราจะกำหนดไว้ 2.5 % อาทิเรที่ตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ 90 / 90 เมื่อทดลองแบบ 1 : 100 แล้ว ชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ 87.5 / 87.5 เราก็สามารถยอมรับได้ว่าชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 156) ได้ให้แง่คิดเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์ไว้ว่า

1. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพสามารถกำหนดได้หลากหลายขึ้นกับครูผู้วิจัยจะกำหนด ถ้าต้องการ ประสิทธิภาพสูงก็กำหนดค่าไว้สูง เช่น 90 / 90 แต่การกำหนดค่าไว้สูงอาจพบปัญหาว่าไม่สามารถบรรลุเกณฑ์ที่ กำหนดไว้ได้ การที่จะทำให้ผู้เรียนส่วนมากทำคะแนนได้จำนวนเต็ม มีค่าเฉลี่ยจนเต็มคือ ร้อยละ 90 ขึ้นไป ไม่ใช่เรื่องง่าย ดังนั้นจึงไม่ค่อยพบการตั้งเกณฑ์ 90 / 90 ในการวิจัยบางเรื่อง ตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำกว่า 80 ทั้งด้านกระบวนการและผลโดยรวม เช่น ตั้งเกณฑ์ 70 / 70 ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าเรื่องนั้นโดยธรรมชาติแล้วเป็นเรื่องที่ยาก เช่นเราคาดคิดเป็นต้นการตั้งเกณฑ์ไว้ สูงอาจจะไม่บรรลุผลได้ อย่างไรก็ตามไม่ควรตั้งเกณฑ์ไว้ต่ำเกินไป เช่น 70 / 70 เพราะถ้าสิ่งที่ครูพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ จริงแล้วจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ได้ การตั้งเกณฑ์ 50 / 50 หรือ 60 / 60 แสดงว่าสามารถ พัฒนาผู้เรียนโดยเฉลี่ยครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มหรือมากกว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อย (60%) ซึ่งไม่น่าจะเพียงพอ ควรพัฒนาได้มากกว่า นั้น

2. การเขียนเกณฑ์ 80 / 80 ไม่ได้หมายถึงอัตราส่วนหรือสัดส่วนระหว่าง 2 ส่วนนี้ โดยทั่วไปไม่ได้แปลความหมายโดยนำมาเปรียบเทียบกัน ดังนั้น วิชาอาจไม่เขียนในรูป 80 / 80 แต่อาจเขียนในรูปอื่น เช่น 80,80 หรือแม้แต่กระทั่งใช้เกณฑ์ 80 % ทั้งกระบวนการและผลโดยรวมก็ได้ การเขียน 80 / 80 เป็นเพียงการแยกส่วนของประสิทธิภาพของกระบวนการ ซึ่งเป็นตัวเลข 80 ตัวหน้า กับประสิทธิภาพของผลโดยรวม ซึ่งเป็นเลข 80 ตัวหลัง

3. ผู้วิจัยอาจตั้งเกณฑ์ 2 ส่วนไม่เท่ากันก็ได้ เช่น ตั้งเกณฑ์เป็น 70 / 80 ซึ่งหมายถึงว่าประสิทธิภาพของกระบวนการได้ 70 % ส่วนประสิทธิภาพของผลโดยรวมใช้ 80 % ซึ่งไม่นิยมในลักษณะดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามไม่จำเป็นที่จะทำอะไรให้สอดคล้องกับความนิยม ข้อสำคัญคือเหตุผลเบื้องหลังของการตั้งเกณฑ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการตั้งเกณฑ์แบบนั้นมีความเหมาะสมมีเหตุผลที่ดีกว่า

การหาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม

ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) คือ ค่าความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนหรือเป็นผลทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ดัชนีประสิทธิผลคำนวณได้จากการหาความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลอง และการทดสอบหลังทดลองด้วยคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่ทำได้สูงสุด (เผชิญกิจระการ.2542:136) ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวบ่งบอกขอบเขตและประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อหรือการสอน

จำนวนเศษของ E_1 จะเป็นเศษที่ได้จากการวัดระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (P_1) และการทดสอบหลังเรียน (P_2) ซึ่งคะแนนทั้ง 2 ชนิด (ประเภท) นี้จะแสดงถึงร้อยละของคะแนนรวมสูงสุดที่ทำได้ (100%) ตัวหารของดัชนี คือ ความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียน (P_1) และคะแนนสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้

ฮอฟแลนด์ (อ้างถึงในเผชิญ กิจระการ 2544:46-47) ได้เสนอ "ดัชนีประสิทธิผล" (Effectiveness Index) ซึ่งคำนวณได้จากการหาความแตกต่างของการทดสอบก่อนการทดลอง และการทดสอบหลังการทดลองด้วยคะแนนสูงสุดที่สามารถทำเพิ่มขึ้นได้ ฮอฟแลนด์ เสนอว่า ความสัมพันธ์ของการทดลองจะสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องแน่นอน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) และคะแนนที่สามารถทำได้สูงสุด ดัชนีประสิทธิผลจะเป็นตัวชี้ถึงขอบเขต และประสิทธิภาพสูงสุดของสื่อ

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อโดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียนซึ่งเป็นตัววัดชี้ว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานในระดับใด รวมทั้งการวัดด้านความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละหาค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ นำนักเรียนเข้าการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียนและนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผลโดยนำค่าคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากค่าคะแนนหลังเรียนได้เท่าใดนำมาหารด้วยค่าที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ลบด้วยคะแนนก่อนเรียนโดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

ค่าดัชนีประสิทธิผลจะมีค่าอยู่ระหว่าง -1.00 ถึง +1.00 หากค่าทดสอบก่อนเรียนเป็น 0 และการทดสอบหลังเรียนปรากฏว่านักเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลงคือได้คะแนน 0 เท่าเดิมแต่ถ้าคะแนนทดสอบก่อนเรียน = 0 และคะแนนทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน ค่าที่ได้ออกมาจะมีค่าเป็นลบ $P_1 = 73\%$, $P_2 = 45\%$, ค่า $E_1 = 0.38$

การหาดัชนีประสิทธิผล เป็นการหาความแตกต่างของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อศึกษาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสื่อ เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเกณฑ์ที่ยอมรับได้ว่าสื่อหรือนวัตกรรมมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ได้จริง คือ มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยในประเทศ

รัตนภา เกริกการณ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย หลังจากได้รับการสอนด้วยแผนจัดประสบการณ์การเล่นบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริม ความสามารถทางด้านภาษา กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย อำเภอเมือง จำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบความพร้อมทางสติปัญญาด้านความสามารถทางภาษา ระดับชั้นปฐมวัยฉบับการฟังเรื่อง ก่อนและหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางภาษา ก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า หลังการฟังนิทานเสริมกิจกรรมนักเรียนมีความสามารถทางภาษาเพิ่มขึ้น

วาสนา เจริญสอน (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถ ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประกอบคำถามเชื่อมโยงประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติมีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน และเด็กปฐมวัยที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหาไม่แตกต่างกันหลังการทดลอง

สุจินดา บัตติ (2548 : 94 - 97) ได้ศึกษาการผลิตและการใช้หนังสือชุดครูเล่าให้เด็กฟังสำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 เรื่อง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ โดยศึกษาในเรื่องการประเมินลักษณะและคุณภาพของหนังสือ และการประเมินผลการใช้หนังสือ ผลการวิจัยพบว่าลักษณะเด่นของหนังสือสำหรับเด็กมี 4 ประเภท คือ เนื้อเรื่อง วิถีเขียน การใช้ภาษา และการจัดเล่มหนังสือการสังเกตปฏิกิริยาของเด็ก พบว่าเด็กสนใจและชอบเรื่องราวหนังสือ,เด็กแสดงออกถึงความสนใจที่จะให้ผู้อ่านหนังสือให้ฟังก่อนแล้วออกเสียงเลียนแบบและเด็กพิจารณาภาพในหนังสือด้วยความสนใจและส่วยเรื่องในเนื้อหาของหนังสือที่มีต่อเด็ก พบว่ามีคุณค่าในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อหนังสือ ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ด้วยการพัฒนาผู้เรียน พบว่าพฤติกรรม 3 ประการที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงคือ 1.เด็กมีความรักหนังสือเพิ่มขึ้น 2.เด็กมีอารมณ์แจ่มใส สนุกสนานเพลิดเพลินผ่อนคลายความตึงเครียด 3.นักเรียนรู้ศัพท์ที่เป็นพื้นฐานการพูด

สดไธ ชนะกุล (2548 : 68-70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้ การฟังนิทานคุณธรรมจริยธรรมระหว่างเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยปฏิบัติตามใจตนเองและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมฟังนิทานคุณธรรม จริยธรรม ในชั้นเรียนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนสาธิตอนุบาลลพบุรี จำนวน 30 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมเล่า

นิทานคุณธรรม จริยธรรม กลุ่มควบคุม ได้รับการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนแบบปกติ ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกในสิ่งที่ดีในการปฏิบัติตนดีขึ้น

อรัญญา เพิ่มพีรพัฒน์ (2548 :บทคัดย่อ) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยศึกษาเปรียบเทียบ ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์หลังการจัดประสบการณ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ในด้านในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สูงกว่าความสามารถทางภาษาก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

2. ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 3 ด้านคือ การฟัง การพูด และการอ่าน ยกเว้นด้านการเขียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 75

จลณี เหล่าเสถียรกิจ. (2549 :บทคัดย่อ) การใช้นิทานในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พฤติกรรมสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ สร้างเสริมความรู้ และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้มี ความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้นิทาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พฤติกรรมสังคม ด้านความเอื้อเฟื้อ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 และศึกษาประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์

ผลการศึกษาค้นพบว่า แผนการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยโดยใช้นิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.91 / 88.18 และมีค่าประสิทธิผลเท่ากับ 0.7778 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 77.78 โดยสรุป ผลการศึกษาค้นคว้าอิสระได้แผนการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้นิทานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พฤติกรรมสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสม สามารถนำไปพัฒนานักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ให้มีพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อได้ดี

วิสามาส ขันชัยภูมิ(2549:บทคัดย่อ) กิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีการ เช่นการเข้าค่ายฝึกอบรม การสร้างข้อตกลงร่วมกัน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่มีมุ่งเน้นในการปลูกฝังผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีคุณลักษณะตามค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม นอกจากนี้ยังมีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานชั้นอนุบาล ปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 ผลการศึกษาค้นพบว่าแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.58 / 86.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และแผนการจัดประสบการณ์มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7887 ซึ่งหมายความว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ร้อยละ 78.87

วีรวรรณ อินทร์กรุงเก่า(2550:บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา ผลของการเล่า นิทานคติธรรมที่มีต่อพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ ด้านการแบ่งปัน และด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

ก่อนการทดลองพบว่า เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่ากับ 15.33 ภายหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมเล่านิทานคติธรรม เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่ากับ 18.27 กล่าวไว้ว่าภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมเด็กปฐมวัยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก โดยธรรมชาติเด็กจะชอบฟังนิทานเพราะนิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และตอบสนองความต้องการของเด็ก กิจกรรมเล่านิทานจึงเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบนิทานเปรียบเสมือนเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจซึ่งความสนใจนี้เป็นแรงจูงใจ ที่มีคุณภาพผลักดันให้เด็กเกิดความใคร่รู้ ใคร่เรียน นำไปสู่ความเจริญงอกงามทางปัญญาและพัฒนาในทุกด้าน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดังกล่าว พบว่าการสอนโดยการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง ทำให้เด็กมีพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และรู้จักประหยัดอดออมแบ่งปัน ความกตัญญู ความมีระเบียบวินัย ความขยัน ความพอเพียง โดยใช้นิทานส่งเสริมคุณธรรมไม่ว่าจะเป็นผลการพัฒนาในด้านต่างๆ การฟัง การพูดและการวาดภาพหรือ การเขียนการแสดงออกของเด็กปฐมวัยมีการพัฒนาสูงขึ้น ดังนั้น หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียนและจะช่วยให้ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนเรียนรู้ อย่างมีความสุขและนักเรียนสามารถปฏิบัติตนเป็นเด็กดีของสังคมต่อไป

วิจัยต่างประเทศ

(Harvey. 2002 : 1252- A) ได้ทำการศึกษาเชิงผลกระทบของการใช้หนังสือนิทานที่บ้านที่เสี่ยงไว้ ที่มีต่อการรู้และการแสดงออกเสียงคำศัพท์ของเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 80 คน จากโรงเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในซานเมื่อง ในเขตเมืองชั้นในและเขตเมืองขนาดเล็ก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เพิ่มขึ้นและที่แสดงออกอย่างมีนัยสำคัญ เด็กที่ทำคะแนนต่ำที่สุดในระหว่างการทดสอบก่อนเรียนครั้งแรกมีประสบการณ์ที่ได้ประโยชน์มากที่สุดหลังการทดลอง ถึงแม้ว่าความถี่ที่กลุ่มทดลองได้ฟังหนังสือที่บ้านที่เสี่ยง จะมีความสัมพันธ์กับจำนวนคำศัพท์ที่รับรู้เพิ่มขึ้น แต่ไม่มีความสัมพันธ์ดังกล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาคำศัพท์ที่แสดงออก และผู้ปกครองเด็กในกลุ่มทดลองรายงานเด็กของตนว่า มีความสุขในการฟังหนังสือที่บ้านที่เสี่ยงอย่างมาก จากการศึกษาที่มีข้อสรุป 2 ประการ คือ (1) การฟังหนังสือในเทปที่บ้านที่เสี่ยงของเด็กโดยอิสระ สามารถเพิ่มคำศัพท์ที่รับรู้และที่แสดงออกของเด็กก่อนวัยเรียนได้ และ (2) ยิ่งคะแนนคำศัพท์เบื้องต้นของเด็กต่ำเท่าไรประโยชน์ที่ได้รับหลังการทดลองก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

(Yun. 2003 : 3850 - A) ได้ทำการศึกษาวิจัยศึกษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการ การศึกษาใช้การสังเกตเด็กวัย 4 – 6 ปี จำนวน 25 คน โดยสังเกตสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ตลอดภาคเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเด็กทำโครงการกลุ่ม และใช้การสัมภาษณ์ครูและเด็กทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผลการศึกษาพบว่า บริบทของการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กสอดคล้องกันในการประชุมชั้นเรียน งานกลุ่มของแต่ละบุคคล และงานกลุ่มที่ปฏิบัติ

โดยร่วมมือกัน แต่งานกลุ่มที่ปฏิบัติโดยร่วมมือกันพบว่าเป็นที่นิยมมากที่สุด สำหรับจริยศึกษาที่เห็นได้ชัดเจน ส่วนจริยธรรมแบบควบคู่กันไปของงานกลุ่มแบบร่วมมือกันปฏิบัตินั้นรวมอยู่ในจริยธรรมแบบเสริมกันในงานกลุ่มของรายบุคคล กับ จริยธรรมแบบสัมพันธ์กันเพียงเล็กน้อยในการประชุมทั้งชั้น งานกลุ่มแบบร่วมมือกันปฏิบัตินั้นองค์ประกอบของบริบททางจริยธรรมรวมกัน ซึ่งได้แก่ ความสนใจส่วนบุคคล งานที่กระตือรือร้น และผลสัมฤทธิ์ของงานร่วมกันมากกว่างานกลุ่มของรายบุคคลหรือการประชุมชั้นเรียน การสอนแบบโครงการนี้เหมาะกับเด็กปฐมวัย ทำให้เด็กมีความกระตือรือร้น และการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่มีความหมายอาจจะทำให้เป็นสากลได้ตลอดชีวิตการเรียนในโรงเรียน

Kuziemski (2005:1861-B) ได้ศึกษาผลของการสอนด้วยความรู้ในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถมศึกษาจำนวน 201 คน ในโรงเรียนแห่งหนึ่งในรัฐไมอามี แบ่งออกเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการสอนและนำเสนอทางด้านแนวคิดการพัฒนาจริยธรรมของโคลเบอร์ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบการวัดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่ได้พัฒนาโดยเรส (Rest) ซึ่งเป็นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับขั้นต่าง ๆ ของทฤษฎีที่โคลเบอร์ก ได้พัฒนาไว้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการวัดระดับการพัฒนาตามระดับขั้นทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ เพศ ระดับคะแนนเฉลี่ย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การนับถือศาสนาของผู้ปกครอง ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อสถานศึกษา การใส่ใจต่อศาสนา กลุ่มของเพื่อนที่นับถือศาสนาเดียวกัน และการเรียนในโรงเรียนประจำตำบล มีความสัมพันธ์กับระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

Schwendinger(2003:51) ได้ศึกษาผลการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 จำนวน 503 คน โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพเหมือนของจริง แบบเขียนตามคำบอกและทดสอบการเขียนสะกดคำ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียน โดยใช้แบบฝึกหัดที่มีรูปภาพเหมือนจริง มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยไม่ใช้รูปภาพเหมือนของจริง

Lowrey (2004 :817-A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการฟังเรื่องราวและตอบคำถามโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ โดยศึกษาเด็กในระดับ 1 ถึงระดับ 3 จำนวน 87 คนพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการฟังจากหนังสือนิทาน มีคะแนนการทดสอบหลังการทำแบบฝึกหัดที่ได้ฟังนิทานจากครูเล่า มากกว่าคะแนนก่อนการฟังนิทาน

2. นิทานเป็นเครื่องช่วยนักเรียนในการเรียนรู้และช่วยในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย ทั้งนี้เพราะนักเรียนมีความสามารถ ทางด้านภาษาแตกต่างกัน การนำนิทานมาใช้จึงเป็นการช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนยิ่งขึ้น

จากเอกสารงานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่านิทานเป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพเพราะโดยธรรมชาติแล้วไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบนิทาน นอกจากนั้นนิทานยังจะช่วยพัฒนาทักษะในด้านทักษะการใช้ภาษาแล้ว ครูสามารถสอดแทรกคติธรรมสอนตัวละคร ให้มีมารยาท ให้เป็นเด็กดี อบรมให้เด็กรู้ว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ดังนั้นการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จึงช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้รายงานได้เสนอรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินการ การศึกษา ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากร ได้แก่แก่นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมือง ภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 4 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 199 คน

2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 45 คน ซึ่งได้รับการจัด ประสพการณ์โดยผู้รายงานกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็น ห้องที่ผู้รายงานทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น

รูปแบบที่ใช้ในการทดลอง

ผู้รายงานได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 216) ดังตาราง 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงแบบแผนที่ใช้ในการทดลอง

สอบก่อนเรียน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลังเรียน
T ₁	X	T ₂

ที่มา : ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 216

T ₁	แทน การทดสอบก่อนการทดลอง
X	แทน การทดลองโดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1
T ₂	แทน การทดสอบหลังการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่นำมาสร้าง หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 เป็นเนื้อหาตามหลักสูตรปฐมวัยพุทธศักราช 2546

ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน 2553 ถึง 28 มกราคม 2554 โดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ตามแผนการจัดประสบการณ์จำนวน 24 แผน เป็นเวลา 10 ชั่วโมง 40 นาที โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพ่อหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 8 เล่ม แต่ละเล่มใช้กับแผนการจัดประสบการณ์จำนวน 3 แผน ทั้งนี้ไม่นับรวมระยะเวลาการทดสอบแบบทดสอบวัดคุณธรรมก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

- หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จำนวน 8 เล่ม ประกอบด้วย
 - หนูไก่เด็กดี
 - หมีแพนด้า
 - ลูกจ๋อน้อย
 - เจ้าตูปแสนรู้
 - คุณครูในดวงใจ
 - ครูดีดีลอยกระทง
 - ไส้เดือนดิน
 - ทานตะวันแสนสวย
- แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้หนังสือส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวงเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4
- แบบทดสอบวัดคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ผู้รายงานสร้างขึ้น เพื่อเป็นการประเมินด้านคุณธรรม จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 5 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้รายงานได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

1. หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แผนการจัดประสบการณ์ หนังสือเรียน และหนังสืออ่านประกอบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม กิจกรรมเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

1.2 ศึกษาวิธีการ หลักการ ทฤษฎี และเทคนิควิธีการสร้างหนังสือนิทานจากเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหนังสือนิทานประกอบภาพ การส่งเสริมคุณธรรม

1.3 แบ่งเนื้อหาออกเป็นเรื่องราวการจัดประสบการณ์ และเวลาที่ใช้จัดประสบการณ์ ซึ่งผู้รายงานได้เขียนประกอบภาพเพื่อปลูกฝังคุณธรรม แบ่งเป็น 8 เล่ม ดังนี้

1.3.1 หนูไก่เด็กดี

1.3.2 หมีแพนด้า

1.3.3 ลูกจ๋ออ่อนโยน

1.3.4 เจ้าตูบแสนรู้

1.3.5 คุณครูในดวงใจ

1.3.6 ครูดีดีต่อยกระทง

1.3.7 ไล่เดือนดิน

1.3.8 ทานตะวันแสนสวย

1.4 ศึกษาวิเคราะห์คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 นำหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอเพียง เพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง และความเชื่อมั่นของเนื้อหาเพื่อหาค่า IOC และให้ข้อคิดเห็นนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและแก้ไข โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 117)

+1 ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนี้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

-1 ข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1.5.1 นางวิสา จรัสขวณะเพท ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเทศบาลภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

1.5.2 นางจุฑามาส กุลสุวรรณค์ นักศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต

1.5.3 ผศ.ดร.สุวิชา วิริยมานวงศ์ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

1.5.4 นางศิริรัตน์ คำเกลี้ยง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต

1.5.5 นางจันทนา พิษณุพันธ์ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาลปลูกปัญญา อำเภอเมือง
จังหวัดภูเก็ต

1.6 นำคะแนนที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ยของแบบประเมินหนังสือนิทาน
ส่งเสริมคุณธรรม เด็กดีวิถีพ่อหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรมสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

1.7 นำหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 เพื่อให้
ในการตรวจสอบความเหมาะสมของภาพ เนื้อหา ภาษา ดังนี้

ครั้งที่ 1 ทดลองกลุ่มเดี่ยว (1:1) นำหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่
1 ไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต สำนักงานการศึกษา
เทศบาลนครภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจง คือ นักเรียนเก่ง 1 คน
นักเรียนปานกลาง 1 คน และนักเรียนที่เรียนอ่อน 1 คน แล้วนำผลที่ได้มานำไปปรับปรุงแก้ไข ผลการทดลอง
กลุ่มเดี่ยว (1:1)

ครั้งที่ 2 ทดลองกลุ่มย่อย (1:10) นำหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1
ไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 โรงเรียนเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต สำนักงานการศึกษาเทศบาลนคร
ภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 9 คนโดยเลือกแบบเจาะจง คือ นักเรียนเก่ง 3 คน นักเรียนปานกลาง 3
คน และนักเรียนที่เรียนอ่อน 3 คน เพื่อตรวจสอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ความเหมาะสมของสี
รูปภาพ รูปเล่ม เนื้อหาความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นนำข้อมูลจากการทดลองมาปรับปรุงเพื่อแก้ไขอีกครั้ง ผลการ
ทดลองกลุ่มย่อย (1:10)

ครั้งที่ 3 ทดลองหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มใหญ่ (1: 100) นำหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม
สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 1ไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/3 โรงเรียนเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต สำนัก
การศึกษาเทศบาลนครภูเก็ต ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อนำข้อบกพร่อง มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1. 8 นำหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 1ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความ
เหมาะสมอีกครั้งหนึ่ง

1.9 จัดพิมพ์หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้น
อนุบาลปีที่ 1/4 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต สำนักงานการศึกษา
เทศบาลนครภูเก็ต จำนวน 45 คน

2. แผนการจัดประสบการณ์

ผู้รายงานได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัด
ประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด
เด็กดีวิถีพ่อหลวง

2.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสาระสำคัญและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามหลักสูตร
การศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

2.3 ดำเนินการเขียนแผนการจัดประสบการณ์โดยมีองค์ประกอบของแผน ดังนี้

2.3.1 ชื่อแผน ชื่อหน่วย วัน เดือน ปี และระยะเวลา ในการจัดประสบการณ์

2.3.2 สาระสำคัญ

2.3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้

2.3.4 สาระการเรียนรู้

2.3.5 วิธีการดำเนินกิจกรรม

2.3.6 สื่อ/อุปกรณ์

2.3.7 การประเมิน

2.3.8 บันทึกผลหลังสอน

2.3.9 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียน

2.4 นำแผนการจัดประสบการณ์ที่เขียนเสร็จแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อตรวจสอบ ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เวลา สื่อ การสอน การวัดผลประเมินผล

2.5 นำแผนการจัดประสบการณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองกับใช้กับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1/3 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต สำนักงานศึกษาเทศบาลนครภูเก็ต จำนวน 30 คน ที่ไม่เคยเรียนเนื้อหาที่มาก่อน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมเกี่ยวกับเนื้อหา เวลา กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ การเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.6 นำแผนการจัดประสบการณ์ทั้ง 24 แผน ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านหนองสะโนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.7 จัดพิมพ์แผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การสร้างแบบทดสอบวัดพัฒนาการด้านคุณธรรมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหนังสือ ส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กวิถีพอหลวง ผู้รายงานได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แผนการจัดประสบการณ์ หนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม กิจกรรมเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัยและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดพัฒนาการด้านคุณธรรม

3.2 วิเคราะห์เนื้อหาสาระและจุดประสงค์เกี่ยวกับหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมและนำมาสร้างแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ

3.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา ความสอดคล้องของเนื้อหา นำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตร IOC (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 117) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+ 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังนั้นสอดคล้องกับข้อสอบ

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าเมื่อแน่ใจว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังนั้นสอดคล้องกับข้อสอบ

- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวังนั้นสอดคล้องกับข้อสอบ

3.4 นำแบบทดสอบที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว ไปทดสอบใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล 1 โรงเรียนบ้านสะโน จำนวน 30 คน ที่เคยเรียนด้วยแผนการจัดประสบการณ์และนิทานหนังสือส่งเสริมคุณธรรมมาแล้ว ได้ค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.35 ถึง 0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.72

3.5 เลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายตั้งแต่ 0.58 ถึง 0.75 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.34 ถึง 0.72 จำนวน 15 ข้อ

3.6 นำแบบทดสอบที่ผ่านการคัดเลือก จำนวน 15 ข้อ นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82

3.7 จัดพิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้รายงานได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้รายงานได้ดำเนินการทดสอบก่อนจัดประสบการณ์โดยใช้แบบทดสอบวัดคุณธรรมที่ผู้รายงานเป็นคนอ่านคำสั่งและคำถามให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดคุณธรรมไปที่ละข้อจนครบ 5 ข้อ

2. ผู้รายงานได้ดำเนินการจัดประสบการณ์โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้รายงานสร้างขึ้นสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 จำนวน 24 แผน แผนละ 1 วัน วันละ 20 นาที และใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง จำนวน 8 เรื่อง เรื่องละ 3 แผน ประกอบ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

3. ผู้รายงานได้ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน ของนักเรียนด้วยตนเองโดยผู้รายงานใช้แบบสังเกตพฤติกรรมที่ผู้รายงานสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน โดยการประเมินพฤติกรรมของนักเรียนขณะร่วมกิจกรรม

4. ผู้รายงานได้ดำเนินการทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดคุณธรรมชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนจัดประสบการณ์และปฏิบัติเช่นเดียวกับการทดสอบก่อนจัดประสบการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 (เผชญิ กิจระการ, 2544 :55)

2. หาค่าดัชนีประสิทธิผลของนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

3. เปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมระหว่างคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรมสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 สำหรับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติทดสอบ t-test for dependent samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้รายงานได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 :104)

$$\text{สูตร } P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม

N แทน จำนวนคนทั้งหมด

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106)

$$\text{สูตร } S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละตัว

N แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม

\sum แทน ผลรวม

1.4 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลการทดสอบก่อนจัดประสบการณ์และหลังเรียน โดยใช้

สูตร t - test แบบ Dependent Samples (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 109) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติ เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ

D แทน ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดคุณธรรม โดยใช้สูตร ดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC (สมนึก ภัทธิยธนี. 2546 : 220)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ R แทน ดัชนีค่าความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์

กับเนื้อหาหรือระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2.2 การหาค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อโดยใช้สูตร P (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 81) ดังนี้

$$\text{สูตร } P = \frac{PH + PL}{2n}$$

เมื่อ P แทน ระดับความยากแต่ละข้อ

PH แทน จำนวนผู้ตอบถูกทั้งหมด

PL แทน จำนวนผู้ตอบผิดในกลุ่ม

n แทน จำนวนนักเรียนผู้ตอบทั้งหมดในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

2.3 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดคุณธรรม แบบอิงเกณฑ์โดยวิธีของ Brennan (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 90)

$$B = \frac{U}{N_1} - \frac{L}{N_2}$$

เมื่อ B แทน ค่าอำนาจจำแนก

U แทน จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก

L แทน จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่ตอบถูก

N_1 แทน จำนวนผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์

N_2 แทน จำนวนผู้ไม่รอบรู้หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์

2.4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดคุณธรรม โดยใช้สูตรของ Lovett (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 96) ดังนี้

$$r_{cc} = 1 - \frac{k \sum X_i - \sum X_i^2}{(k-1) \sum (X_i - C)^2}$$

เมื่อ r_{cc} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

K แทน จำนวนแบบทดสอบ

X_i แทน คะแนนแต่ละคน

C แทน คะแนนเกณฑ์หรือจุดตัดของแบบทดสอบ

2.5 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพ่อหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80/80 (เผชิญ กิจระการ 2544 : 49) ดังนี้

$$\text{สูตร } E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียน

A แทน คะแนนรวมเต็มของแบบสังเกตพฤติกรรม

N แทน จำนวนผู้เรียน

$$\text{สูตร 2 } E_2 = \frac{\sum F}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum F$ แทน คะแนนรวมของผลลัพธ์หลังเรียน

B แทน คะแนนเต็มของการสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียน

4. สูตรที่ใช้หาค่าดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง โดยใช้สูตร ดังนี้ (เผชิญ กิจระการ 2544 : 1-3)

ดัชนีประสิทธิผล = ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน - ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน

(จำนวนนักเรียน x คะแนนเต็ม) - ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

รายงานการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรมสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผู้รายงานได้ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้ถูกต้องตลอดจนการสื่อความหมายของข้อมูลที่ตรงกัน ผู้รายงานได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	สถิติที่ใช้พิจารณาการแจกแจงแบบ t (T-Distribution)
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
E.I.	แทน	ค่าดัชนีประสิทธิผล
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลำดับชั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับชั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลพัฒนาการทางการเรียนก่อนเรียนและหลังจัดประสบการณ์ของนักเรียน ที่เรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 โดยการใช้ค่า t-test (Dependent Samples)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 คะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการทำกิจกรรมย่อยในหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

เลขที่	กิจกรรมย่อยในหนังสือนิทาน ส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง								คะแนนเต็ม (40)
	ชุดที่ 1 (5)	ชุดที่ 2 (5)	ชุดที่ 3 (5)	ชุดที่ 4 (5)	ชุดที่ 5 (5)	ชุดที่ 6 (5)	ชุดที่ 7 (5)	ชุดที่ 8 (5)	
1	4	4	4	5	5	4	5	5	36
2	4	5	4	5	5	2	5	5	35
3	4	5	4	5	5	4	3	5	35
4	4	5	4	5	3	4	4	3	32
5	4	5	5	3	4	5	2	4	32
6	5	3	5	4	2	5	4	2	30
7	5	4	5	2	4	5	4	4	33
8	5	2	5	4	5	4	5	5	35
9	5	4	3	4	5	2	5	5	33
10	3	4	4	5	5	4	3	5	33
11	4	5	2	5	3	4	4	3	30
12	2	5	4	5	4	5	2	4	31
13	4	5	4	5	2	5	4	2	31

14	5	5	2	5	4	5	2	5	33
15	4	5	4	3	4	5	4	3	32
16	3	3	4	4	5	3	4	4	30
17	4	4	5	2	5	4	5	2	31
18	3	3	5	4	5	3	5	4	32
19	4	4	5	4	5	4	5	4	35
20	5	5	2	5	4	5	2	5	33
21	3	5	4	3	4	5	4	3	31
22	5	3	4	4	5	3	4	4	32
23	4	4	5	2	5	4	5	2	31
24	4	2	5	4	5	2	5	4	31
25	4	4	5	4	5	4	5	4	35
26	4	5	2	5	4	5	2	5	32
27	5	5	3	4	4	5	3	4	33
28	5	4	4	5	2	5	4	5	34
29	5	4	2	5	4	5	2	5	32
30	5	4	4	5	4	5	4	5	36
31	5	4	5	2	5	4	5	2	32
32	4	5	3	4	4	5	3	4	32
33	5	4	4	5	2	5	4	5	34
34	4	4	2	5	4	5	2	5	31
35	5	4	4	5	4	5	4	5	36
36	4	4	5	2	5	4	5	2	31
37	5	5	3	4	4	5	3	4	33
38	4	5	4	4	5	4	5	4	35
39	5	5	4	5	2	5	4	5	35
40	4	4	5	3	4	4	5	3	32
41	3	5	4	4	5	2	5	4	32
42	5	5	4	4	5	4	5	4	36

43	3	5	5	5	5	5	5	5	38
44	5	4	5	4	5	4	5	4	36
45	5	4	5	4	5	4	3	3	33
เฉลี่ย	4.24	4.26	4.00	4.11	4.22	4.22	3.95	3.97	33.09
S.D	2.92	2.15	1.87	2.32	2.27	2.48	1.49	1.97	2.18
ร้อยละ	84.80	85.20	80.00	82.20	84.40	84.40	79.00	79.40	82.42

จากตาราง 4.1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนจากการทำกิจกรรมย่อยในหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ทั้ง 8 เล่ม มีคะแนนเฉลี่ย 4.12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.42 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.18

ตารางที่ 4.2 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรม ก่อนจัดประสบการณ์และหลังจัดประสบการณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4

เลขที่	คะแนนผลพัฒนาการทางการเรียน 15 คะแนน	
	คะแนนก่อนจัดประสบการณ์ (15)	คะแนนหลังจัดประสบการณ์ (15)
1	6	12
2	6	12
3	6	12
4	7	14
5	7	13
6	7	13
7	8	11
8	7	12
9	6	11
10	7	12
11	8	12
12	8	14

13	8	13
14	8	13
15	7	11
16	7	12
17	7	12
18	7	12
19	6	14
20	6	13
21	6	13
22	6	12
23	8	12
24	7	12
25	7	14
26	7	13
27	8	13
28	8	13
29	7	11
30	7	12
31	7	12
32	7	12
33	6	14
34	6	12
35	6	14
36	8	13
37	8	13
38	7	12
39	7	12
40	7	12
41	7	14

42	6	13
43	6	13
44	6	11
45	8	12
รวม	312	562
เฉลี่ย	6.93	12.48
S.D	0.98	1.68
ร้อยละ	46.20	83.20

จากตาราง 4.2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรมก่อนจัดประสบการณ์ เท่ากับ 6.93 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 46.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.98 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรมหลังจัดประสบการณ์ เท่ากับ 12.48 คะแนน จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.68

ตารางที่ 4.3 หาประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ตามเกณฑ์ 80/80

คะแนน	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D	คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ
คะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมย่อยทั้ง 8 เล่ม	40	33.09	2.18	82.42
คะแนนจากแบบทดสอบวัดคุณธรรมหลังจัดประสบการณ์	15	12.48	1.68	83.20
ประสิทธิภาพของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4				82.42/83.20

จากตาราง 4.3 พบว่า ผลพัฒนาการทางการเรียนของนักเรียนจากการทำกิจกรรมย่อยในหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม เด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ทั้ง 8 เล่ม มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 33.09 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.18 และผลพัฒนาการทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรมหลังจัดประสบการณ์ด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม เด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ค่าคะแนนเฉลี่ย 12.48 คิดเป็นร้อยละ 83.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.68 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.42/83.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

ตอนที่ 2. การวิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

$$\begin{aligned}
 \text{ดัชนีประสิทธิผล} &= \frac{\text{ผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน} - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน}} \\
 &= \frac{(562 - 312)}{(45 \times 15) - 312} \\
 &= \frac{250}{363} \\
 &= 0.6887
 \end{aligned}$$

ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็ก
ชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 มีค่าเท่ากับ 0.6887 ซึ่งหมายความว่า หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมชุดนี้ ทำใ้
นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 68.87

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบผลพัฒนาการทางการเรียนก่อนเรียนและ
หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็ก
ชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 โดยใช้ค่า t-test (Dependent Samples) ดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบผลพัฒนาการทางการเรียนก่อนและ หลังจัด

ประสบการณ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถี พ่
หลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4

ผลพัฒนาการ ทางการเรียน	n	\bar{X}	S.D	df	t
ก่อนเรียน	45	6.93	0.98	48	13.977 **
หลังเรียน	45	12.48	1.68		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.4 พบว่า คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรมหลังเรียน ของนักเรียน
ที่เรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4
พบว่าผลพัฒนาการทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รายงานการใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรมสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต หลังจากดำเนินการวิจัยสามารถสรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรมสำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทางการเรียน ก่อนและหลังจัดประสบการณ์ด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ประชากรได้แก่นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 4 ห้อง รวมนักเรียนทั้งสิ้น 199 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้แก่เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 โรงเรียนอนุบาลเทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 45 คน ซึ่งได้รับการจัดประสบการณ์โดยผู้รายงานกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นห้องที่ผู้รายงานทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น

ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการทดลองในการศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน 2553 ถึง 28 มกราคม 2554 โดยการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ตามแผนการจัดประสบการณ์จำนวน 24 แผน เป็นเวลา 13 ชั่วโมง 20 นาที โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพ่อหลวง เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 8 เล่ม แต่ละเล่มใช้กับแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 3 แผน ทั้งนี้ไม่นับรวมระยะเวลาการทดสอบแบบทดสอบวัดคุณธรรมก่อนและหลังการจัดประสบการณ์

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวงเพื่อปลูกฝังคุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 จำนวน 8 เล่ม ดังนี้

9. หนูไก่เด็กดี
10. หมี่แพนด้า
11. ลูกจ๋อน้อย
12. เจ้าตูบแสนรู้
13. คุณครูในดวงใจ
14. หนูดีดีล่อยกระซง
15. ไล่เด็อนดิน
16. ทานตะวันแสนสวย

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.42/83.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80

2. ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 มีค่าเท่ากับ 0.6887 ซึ่งหมายความว่า หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมชุดนี้ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 68.87

3. การเปรียบเทียบพัฒนาการทางการเรียนก่อนและ หลังจัดประสบการณ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 พบว่า

นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม เด็กดีวิถีพอ หลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ปรากฏว่า พัฒนาการทางการเรียนของนักเรียนจากการทำกิจกรรม ย่อยในหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม เด็กดีวิถีพอหลวงสำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ทั้ง 8 เล่ม มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 33.09 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.42 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 2.18 และพัฒนาการทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดคุณธรรมหลังจัด ประสบการณ์ด้วย หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง ค่าคะแนนเฉลี่ย 12.48 คิดเป็นร้อยละ 83.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.68 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หนังสือนิทานส่งเสริม คุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.42/83.20 ซึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80 / 80 ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการเรียนรู้ มีคุณธรรม และเจต คติที่ดีต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุด เด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ได้ พัฒนารับตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือครู เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ การใช้หลักสูตร การวิเคราะห์เนื้อหา เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและ ประเมินผลอย่างละเอียด ซึ่งแบ่งเป็น 8 เล่ม เพื่อปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อน นำไปทดลองใช้กับนักเรียน หนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรมชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้น อนุบาลปีที่ 1 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้มีความรู้ด้านคุณธรรม สามารถปฏิบัติตนเป็นคนดีโดยใช้กิจกรรมการเล่นนิทานเป็นการจัดประสบการณ์ที่มีผลต่อการ ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านคุณธรรม และการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัย มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงปรารถนา สามารถไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณธรรม ในด้านอื่นๆต่อไป สอดคล้องกับการศึกษา ของ สุจินดา บัตติ (2548 : 94 - 97) ได้ศึกษาการผลิตและการใช้หนังสือชุดครูเล่าให้ เด็กฟัง สำหรับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 12 เรื่อง ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด อำนาจเจริญ โดยศึกษาในเรื่องการประเมินลักษณะและคุณภาพของหนังสือ และการประเมินผล การใช้หนังสือ ผลการวิจัยพบว่าลักษณะเด่นของหนังสือสำหรับเด็กมี 4 ประเภท คือ เนื้อเรื่อง วิธี เขียน การใช้ภาษา และการจัดเล่มหนังสือการสังเกตปฏิกริยาของเด็ก พบว่าเด็กสนใจและชอบ

เรื่องราวหนังสือ,เด็กแสดงออกถึงความสนใจที่จะให้ผู้อ่านหนังสือให้ฟังก่อนแล้ว ออกเสียง
เลียนแบบและเด็กพิจารณาภาพในหนังสือด้วยความสนใจและส่วยเรื่องในเนื้อหาของหนังสือที่มีต่อ
เด็ก พบว่ามีคุณค่าในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ช่วยให้ได้มีทัศนคติที่ดีต่อหนังสือ ส่งเสริมให้เด็กมี
นิสัยรักการอ่าน ด้วยการพัฒนาผู้เรียน พบว่าพฤติกรรม 3 ประการที่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงคือ 1.
เด็กมีความรักหนังสือเพิ่มขึ้น 2.เด็กมีอารมณ์แจ่มใส สนุกสนานเพลิดเพลินผ่อนคลายความตึง
เครียด 3.นักเรียนรู้สึกประทับใจที่เป็นพื้นฐานการพูดและ วิสาลาสน ชันชัยภูมิ (2549 : บทคัดย่อ) กิจกรรมเพื่อ
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีการ เช่นการเข้าค่ายฝึกอบรม การ
สร้างข้อตกลงร่วมกัน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ก็เป็น
วิธีการหนึ่งที่น่าสนใจในการปลูกฝังผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนมีคุณลักษณะตามค่านิยม
และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม นอกจากนี้ยังมีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์
สังคม สติปัญญาการวิจัยในครั้งนี้ครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้
กิจกรรมการเล่านิทานชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 ผลการศึกษาค้นพบว่า
แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ
82.42/83.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และแผนการจัดประสบการณ์มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6887
ซึ่งหมายความว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ร้อยละ 68.87

2. ดัชนีประสิทธิผลของหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพ่อหลวงเพื่อปลูกฝัง
คุณธรรม สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 มีค่าเท่ากับ 0.6887 ซึ่งหมายความว่า หนังสือนิทานส่งเสริม
คุณธรรม ชุดนี้ ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 68.87 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีคะแนนด้าน
คุณธรรม เพิ่มขึ้นหลังจากเรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรม
ที่เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องคุณธรรม เนื้อหาในนิทานมีประกอบภาพเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้
ในเรื่องคุณธรรมที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และนิทานเป็นสิ่งที่เด็กปฐมวัยชอบมาก เมื่อนักเรียนได้
ฟังนิทานจากครูที่มีเนื้อหาทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง นักเรียนจะมีจินตนาการตามเรื่อง ครูสามารถ
สอดแทรกคุณธรรม ซึมซาบเข้าไปในจิตใจของนักเรียนโดยไม่รู้ตัวตัวละครในนิทานสามารถเร้า
ความสนใจของนักเรียนและช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์มีส่วนช่วยให้เด็กปฏิบัติได้อย่าง
เหมาะสม สอดคล้องกับ จัลณี เหล่าเสถียรกิจ(2549 : บทคัดย่อ) การใช้นิทานในการจัด
ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พฤติกรรมสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ กระตุ้นให้
เกิดการเรียนรู้โดยให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ สร้างเสริมความรู้
และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง การวิจัยเรื่องนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์
เด็กปฐมวัย โดยใช้นิทาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้พฤติกรรมสังคมด้านความเอื้อเฟื้อ ที่มีประสิทธิภาพ

ตามเกณฑ์ 80 / 80 และศึกษาประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์ ผลการศึกษาค้นพบว่า แผนการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัยโดยใช้นิทานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.91 / 88.18 และมีค่าประสิทธิผลเท่ากับ 0.7778 ซึ่งแสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 77.39 Lowrey (2004 : 817-A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการฟังเรื่องราวและตอบคำถามโดยใช้หนังสืออ่านประกอบ โดยศึกษาเด็กในระดับ 1 ถึงระดับ 3 จำนวน 87 คนพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการฟังจากหนังสือนิทาน มีคะแนนการทดสอบหลังการทำแบบฝึกหัดที่ได้ฟังนิทานจากครูเล่า มากกว่าคะแนนก่อนการฟังนิทาน
2. นิทานเป็นเครื่องช่วยนักเรียนในการเรียนรู้และช่วยในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย ทั้งนี้เพราะนักเรียนมีความสามารถ ทางด้านภาษาแตกต่างกัน การนำนิทานมาใช้จึงเป็นการช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนยิ่งขึ้น และClanton (1997:7220-A) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 , 2 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่าโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถพัฒนาระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนได้
3. เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดพัฒนาการทางการเรียนหลังจัดประสบการณ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ชุดเด็กดีวิถีพอหลวง สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 มีพบว่าพัฒนาการทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผลการเรียนรู้หลังจัดประสบการณ์ของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับวีรวรรณ อินทร์กรุงเก่า. (2550 : บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา ผลของการเล่านิทานคติธรรมที่มีต่อพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ ด้านการแบ่งปันและด้านการช่วยเหลือ เกื้อกูลเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่ากับ 18.27 กล่าวไว้ว่าภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมเด็กปฐมวัยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่ากับ 18.27 กล่าวไว้ว่าภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเล่านิทานคติธรรมเด็กปฐมวัยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอรัญญา เพิ่มพิรพัฒน์ (2548. บทคัดย่อ) การศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริม

ประสบการณ์ในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยศึกษาเปรียบเทียบ ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์หลังการจัดประสบการณ์ ผลการศึกษาพบว่าความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 3 ด้าน คือ การฟัง การพูด และการอ่าน ยกเว้นด้านการเขียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 75

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การพัฒนาหนังสือนิทานส่งเสริมคุณธรรม ของนักเรียนจะได้ผลดีต้องได้รับการฝึกหรือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ มีการจูงใจกระตุ้นโดยการให้รางวัล หรือลงโทษให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและสถานการณ์
2. ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรมให้กับนักเรียนคือ ครู และผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ดูแล ให้ความรักความอบอุ่นจนนักเรียนจนนักเรียนไว้วางใจและพัฒนาไปที่ละน้อยแต่สะสมไปเรื่อยๆ ควรออกแบบกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่น่าสนใจใกล้ตัว และเห็นเป็นรูปธรรม เช่น การหาแบบอย่างที่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการคัดเลือกนิทานสำหรับจัดกิจกรรมควรเลือกนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงการใช้ภาษา ภาพที่ปรากฏในนิทานและมีข้อคิดที่สอดแทรกคุณธรรมในด้านต่างๆ
2. ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครในนิทานว่าตัวละครนั้นนี้มีพฤติกรรมหรือลักษณะนิสัยเป็นอย่างไรและนักเรียนชอบตัวละครตัวไหน
3. ควรมีการใช้สื่ออื่นๆประกอบการเล่านิทานเพื่อเพิ่มความสนใจและกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้มากขึ้น เช่น หุ่นมือ ภาพสามมิติ เป็นต้น
4. ควรมีการติดตามผลของนักเรียนหลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมและดูความคงทนของพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากนิทานไปใช้และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมหรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ.กระทรวงศึกษาธิการ.หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 .

กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว,2546.

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.หลักสูตรทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว ,2544.

กระทรวงศึกษาธิการ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 .กรุงเทพมหานคร
: คุรุสภา ลาดพร้าว,2542.

กระทรวงศึกษาธิการ.พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2547 กรุงเทพมหานคร
: คุรุสภา ลาดพร้าว,2547.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐม. กรุงเทพฯ:มิตรสัมพันธ์
กราฟฟิค, 2551.

คำรณ ล้อมในเมือง และรุ่งฟ้า ล้อมในเมือง. การสร้างและพัฒนาแผนการสอน. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค, 2545.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แนวทางการประเมินผลตามสภาพจริง.
กรุงเทพฯ :ชุมชนสหกรณ์และการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2549.

คณะกรรมการประเมินศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2543.

จรัล ถาวร ตัวอย่างการวิจัยในชั้นเรียน ประสบการณ์ของครูต้นแบบ.กรุงเทพฯ: เซ็นจูรี่.2549
จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.กรุงเทพฯ:พับลิคิสิเนสพรินท์,
2543.

จลณี เหล่าเสถียรกิจ. การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย โดยใช้นิทานเพื่อ
ส่งเสริม

การเรียนรู้พฤติกรรมด้านความเอื้อเฟื้อ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. สารคาม :
มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม, 2549.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์.นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย.สงขลา :คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา
,2542.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. **ระบบสื่อการสอน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ชิตณรงค์ ขตัญญีเขียว. “ปฏิรูปการศึกษากับ 8 คุณธรรมพื้นฐานที่ควรปลูกฝัง,” วิชาการดอทคอม.

2550. <<http://www.vcharkarn.com/varticle/32103/1>> 21 สิงหาคม 2551.

ดวงเดือน พันธุ์นาวิน. **จริยธรรมของเยาวชนคนไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ,2542.

ถวัลย์ มาศจรัสและคณะ. **นวัตกรรมการศึกษาชุดแผนการจัดกิจกรรมการใช้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย-อนุบาล**. กรุงเทพฯ: ธารอักษร, 2547.

เด็กปฐมวัย-อนุบาล. กรุงเทพฯ: ธารอักษร, 2547.

ทิตนา เขมมณี. **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้ เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ**.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

_____ **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**.

กรุงเทพฯ: เสริมสินพีรพรส ซิสเท็ม,2544.

ธวัช ตราชู. **การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์งานออกแบบกราฟฟิกในตำราศิลปะระหว่าง**

อาจารย์และนักศึกษา ภาควิชาศิลปะ.วิทยานิพนธ์-ครุศาสตร์มหาบัณฑิต :จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย ,2542.

ธีระพร อุวรรณโณ. **แล้วเราจะสร้างจริยธรรมกับคนวันใด**. กรุงเทพมหานคร

: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2546.

_____ . **การเสริมสร้างลักษณะจริยธรรมเด็กปฐมวัยด้านจริยธรรม นนทบุรี**

: สุโขทัยธรรมมาธิราช,2544

นันทนา โพธิ์คำ. **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย แผนการจัดประสบการณ์**

และ

เอกสารทางวิชาการสำหรับอาจารย์ 3 (เชิงประจักษ์). กอพิสินธุ์: ประสานการพิมพ์

, 2546.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2543.

_____ . **การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,

2545.

_____ . **การวิจัยสำหรับครู**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2546.

เบญจา แสงมะลิ. **คู่มือหลักสูตรศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว, 2545.

ปรีดา ปัญญาจันทร์ และชิวัน วิสาสะ. **เล่านิทานอย่างไรให้สนุก** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก,2545.

เผชิญ กิจระการ. **ดัชนีประสิทธิผล.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.

_____ . **ดัชนีประสิทธิผล.** มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

พรพีไล เลิศวิชา และ นายแพทย์อัศวภูมิ จารุกกร. **สมองอนุบาล.** เชียงใหม่ : บริษัทธารปัญญา

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
,2543.

ไพพรรณ อินทนิล. เทคนิคการเล่านิทาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์สุวีริยาสาสน์,2534.

ภิญญาพร นิตยประภา. การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์-โอเดียนส
โตร์ ,2543.

มยุรี หอสว่างวงศ์. **การสร้างหนังสือการ์ตูนภาพยกระดับสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่**

4 โรงเรียนสหฤดีสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2547.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. **การบริหารสถานศึกษา**

ปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2541.

_____ . **เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัย.** นนทบุรี :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.

แม่้นมาส ขวลิต. **การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม.**

กรุงเทพมหานคร : บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส จำกัด,2543.

รัชณี ศรีไพรวรรณ **การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม.**

กรุงเทพมหานคร : บริษัท เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส จำกัด,2546.

รัตนาภา เกริกการันย์. **การเล่านิทานเสริมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษา**

ของเด็กปฐมวัย. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.

รัญจวน อินทรกำแหง **การเลือกใช้สื่อการสอน.** กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2545.

รัญจวน ประโมจน์ย์. **ผลการจัดกิจกรรมเสริมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อ**

ความสามารถด้าน การเขียนของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2544.

รุจิรี ภูสาระ. **การเขียนแผนการเรียนรู้.** กรุงเทพฯ:บุ๊คพอยท์,2545.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2545.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชา
วัดผล

และวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2538.

ลัดดา เหมทานนท์. **กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน : การเล่านิทาน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2543.

เลขาธิการวุฒิสภา, สำนักงาน. **รายงานการศึกษาเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม
ของนักเรียน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2545.

ละเมียด ลิมอักษร.**เล่านิทานอย่างไรให้สนุก.** พิมพ์ครั้งที่ 5.กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิช
ซิง ,2541.

วาสนา เจริญสอน.**ผลการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประกอบคำถามเชื่อมโยง
ประสบการณ์ที่มีต่อความสามารถ ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย.** ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒประสานมิตร,2547.

วิชาการ,กรม . **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 .**กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว,2546.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. **การพัฒนาการเรียนการสอน.** เอกสารประกอบการสอน วิชา 0506703
มหาสารคาม , ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม , 2545.

วิสามาส ชันชัยภูมิ. **พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ชั้นอนุบาล
ปีที่ 1.**

ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. สารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

วีรวรรณ อินทร์กุงเก่า. **ผลของการเล่านิทานคติธรรมที่มีต่อความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของเด็ก
ปฐมวัย.**

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.

ศรี ภูเวียง .การพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานศึกษานิเทศก์,2540.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **แนวการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

คุรุสภาลาดพร้าว,2546.

สุมน อมรวิวัฒน์. **การสร้างเสริมศีลธรรมในสถานศึกษา :** กรุงเทพมหานคร,2526

_____ . **หลักการสอนจริยศึกษา :** กรุงเทพมหานคร,2549

_____ . **บทบาทของสถาบันการศึกษาต่อการพัฒนาจิตใจ** กรุงเทพมหานคร: ผลเจริญ,2550

สิริมา ภิญญอนันตพงศ์ . **แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา**

กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล,2538

สดใส ชนะกุล. **ผลการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการบูรณาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2548.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. **บทความเรื่องคุณธรรมเพื่อชาติ : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.**

กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548.

สมนึก ภัททิยธนี. **การวัดผลการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4 กอสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2546.

สุจินดา บัตติ . **การผลิตและการใช้หนังสือชุดครูเล่าให้เด็กฟังกรุงเทพฯ : ไฮ-เอ็ด พับลิชชิง, 2548.**

สง่า วุฒิประจักษ์ **การปลูกฝังจริยธรรม.** แนวทางการพัฒนาค่านิยมและ

คุณธรรมของเยาวชนในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : พี เอ ลีฟวิ่ง,2541

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. **การเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ**

กระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,2550

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **แนวการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กเล็ก.** พิมพ์

ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ,2541.

_____ **แผนการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1.** พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ,2537.

_____ . **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ :พริกหวานกราฟฟิค ,2542

_____ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. **เทคนิคการจัดประสบการณ์**

เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการนำหลักสูตรสถานศึกษา**

ระดับปฐมวัยสู่แผนการจัดประสบการณ์. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

หทัย ตันหยง **ประสิทธิภาพสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา.** กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2540.

อรสา กุมารี่ ปุกหุด . **สื่อการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย.** เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรม, 2544.

อินทิรา รุมาส. **การศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพในการฟังนิทานของเด็กปฐมวัยโดยการใช้
รูปภาพ**

และหุ่นมือประกอบ. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา

การศึกษาปฐมวัย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.

อรัญญา เพิ่มพีรพัฒน์. **การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้าน
เป็นสื่อ**

เสริมประสบการณ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2548.

อัจฉรา หลาวทอง. **จริยธรรมทางธุรกิจ.** บุรีรัมย์ : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บุรีรัมย์, 2549.

Clanton . **Alltruism and Helping Behavior.** New York :

Academic Press. 1997:7220-A, L

Chernow, B.A., & Vallasi, G.A. (Eds.)(1993). **The Columbia encyclopedia (5th ed.).** New York :

Columbia University Press.

Hellmut, L.H. (1963). **Illustration today.** Scranton, PA : International Textbook.

Harvey, Margaret Faye. "The Impact of Children' Audiobooks on Preschoolers'

Exprwssive and Receptive Vocabulary Acquisition," **Disscrtation Abstracts Internationnal.**

63(4) : 1252 – A ; October, 2002.

Kuziemski, N.E. "Relationships among Imaginative Play Predisposition Creative

ThinkingAnd Reflectivity Impassivity in Second Graders." **Dissertation**

Abstracts Intentional 38(October, 2005) : 861-B.

Lowrey, Eleanor Blodwyn Lane. "The Effects of Four Drills and Practices Times Unit on the

Decoding Performances of Students with Specific Learning Disabilities."

Dissertation Abstracts International. 39 (August 2004) : 817-A.

Macaulay, J. ; & Berkowitz, L. **Alltruism and Helping Behavior.** New York :

Academic Press.1970.

Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgment of The Child*. New York : Collier Book.

Turk, Gayla Clair. (1985).“ Development of the Music Listening Strategy Tempo :
Computer Assisted Instruction in Music Listening.” *Dissertation Abstract
International*. 45 (08A) : 2436.

Schwendinger, James Rea. “A Study of Modality of Inferences and Their Relationship to
Spelling Achievement of Sixth Grade Students,” *Research in Education*. 12
(December 2003) : 51.

Yun Piaget, Jean. . *The Moral Judgement of chile*. Lllinois : The Press.2003